

**CAROLINE FERNOLAND ȘI EUGEN VAIDA
TRIPLĂ RECUNOAȘTERE
EUROPA NOSTRA**

Echipa redacțională:

arch. Ileana TUREANU - președinte UAR
Răzvan HATEA - tehnoredactare și fotografie
arch. Ioana ALEXE - redactor
Aurelian ARIF - redactor
Vlad BRĂTULEANU - tehnoredactare
Claudia ȘTEFĂNESCU - corectură

Coordonator:

arch. Ileana TUREANU - președinte UAR

Redactor responsabil:

Răzvan HATEA

www.uniuneaarhitecților.ro/BIUAR
ISSN 1582-2117

arch. Marina MACARIE - sigla BIUAR

Se distribuie gratuit
din Fondul Timbrului de Arhitectură

Contact

Centrul de Cultură Arhitecturală /
Secretariat /
Revista Arhitectura / Biblioteca
str. Jean Louis Calderon, nr. 48, București,
sectorul 2, cod 020038

Secretariat: tel. 021.315.60.73, 0737.017.785,
uar_contact@yahoo.com,
secretariat@uniuneaarhitecților.ro

Revista Arhitectura: tel. 0768.198.178,
0768.198.179,
office@arhitectura-1906.ro

Biblioteca (program cu publicul):
L-V - 10:00-16:00, tel. 021.310.91.94,
biblioteca@uniuneaarhitecților.ro

4/2024

Din cuprins:

EDITORIAL

PREMII INTERNAȚIONALE

BIENALA DE LA VENEȚIA

**FEMEILE EXCEPȚIONALE DIN
ARHITECTURA ROMÂNESCĂ**

**ARHITEȚII ROMÂNI
DE PRETUTINDENI**

PREZENȚE INTERNAȚIONALE

REPERE PROFESIONALE

EVENIMENTUL DE ARHITECTURĂ

CARTEA DE ARHITECTURĂ

REVISTA ARHITECTURA

ARHITEȚII DE MÂINE

CERTITUDINI PENTRU MÂINE

VIAȚA FILIALELOR

BIBLIOTECA U.A.R.

IN MEMORIAM

CONDUCEREA U.A.R.

OCTOMBRIE
DECEMBRIE
2024

**SOLANGE D'HERBEZ DE LA TOUR
O FEMEIE EXCEPȚIONALĂ DIN ARHITECTURA
ROMÂNESCĂ**

SUMAR

Echipa redacțională:

arh. Ileana Tureanu - președinte UAR
Răzvan Hatea - tehnoredactare și fotografie
arh. Ioana Alexe - redactor
Aurelian Arif - redactor
Vlad Brătuleanu - tehnoredactare
Claudia Ștefănescu - corectură

Coordonator:

arh. Ileana Tureanu - președinte UAR

Redactor responsabil:

Răzvan Hatea

www.uniuneearhitectilor.ro/BIUAR

ISSN 1582-2117

arh. Marina Macarie - sigla BIUAR

Se distribuie gratuit

din Fondul Timbrului Arhitecturii.

Contact

Centrul de Cultură Arhitecturală /
Secretariat /
Revista Arhitectura / Biblioteca
str. Jean Louis Calderon, nr. 48, București,
sectorul 2, cod 020038

Secretariat: tel. 021.315.60.73,
0737.017.785,
uar_contact@yahoo.com,
secretariat@uniuneearhitectilor.ro

Revista Arhitectura: tel. 0768.198.178,
0768.198.179,
office@arhitectura-1906.ro

Biblioteca (program cu publicul):
L-V - 10:00-16:00, tel. 021.310.91.94, biblio-
teca@uniuneearhitectilor.ro

EDITORIAL

2 Cherchez la femme | Ileana TUREANU

PREMIILE INTERNAȚIONALE

- 6 Europa Nostra. Premiile Patrimoniului European 2024
- 8 Biserica săsească din Alma Vii | Ana DONȚU
- 12 Biserica Sfântul Mihail din Cluj-Napoca | GUTTMANN Szabolcs
- 20 Ceremonia de decernare a Premiilor Patrimoniului European 2024

BIENALA DE LA VENEȚIA

26 Intelligens. Natural. Artificial. Collective. | Angela KOVÁCS

FEMEILE EXCEPȚIONALE DIN ARHITECTURA ROMÂNEASCĂ

- 32 O expoziție cu arhitectură și emoție | Ileana TUREANU
- 36 Solange | Georgeta GABREA

ARHITECȚII ROMÂNI DE PRETUTINDENI

40 Archi-Hommes | Peter Bugod, de la „Ion Mincu” la Ierusalim | Iuliana CIOTOIU

PREZENȚE INTERNAȚIONALE

- 42 Mexic - a treia oară! | Beatrice-Gabriela JÖGER
- 46 Mexic - o cultură tânără și milenară | Codina DUȘOIU
- 50 Al cincilea Soare prin Mexico City | Ioana ALEXE

REPERE PROFESIONALE

- 54 Eu, Bogdan Neagu | Bogdan NEAGU
- 58 Violeta Hosu luoraș | Ildiko MITRU

EVENIMENTUL DE ARHITECTURĂ

- 62 Arhitectură efemeră în spațiul public | Cristia CHIRA, Mihaela LAZĂR, Cristian MATEI, Justin BARONCEA
- 68 Must '24 | Dragoș CIOLACU
- 72 Forumul cultural Epoca Marilor Restaurări
- 76 Forum cultural la Vatra Dornei | Dragoș CIOLACU
- 78 ALZIAR - 20 de ani în slujba Patrimoniului | Dan NIȚESCU
- 80 „Centrul de cultură rurală arhitect Ionel Vitoc” | Sorin VASILESCU

CARTEA DE ARHITECTURĂ

84 „Arhitecți din toate... colțurile, uniți-vă!” | Costin Petry PETRESCU

REVISTA ARHITECTURA

88 Vin | Ioana ALEXE

ARHITECȚII DE MÂINE

94 Împreună alegem viitorul | Ileana TUREANU

CERTITUDINI PENTRU MÂINE

100 Către un ornament digital | Andrei TEACĂ

VIAȚA FILIALELOR

- 104 „Palate și Conace Muntenești” | Gabriela MIRCEA
- 108 Împreună să recuperăm cinematograful „Minerul” | Ildiko MITRU

BIBLIOTECA U.A.R.

110 Noutăți editoriale | Olimpia SULTANA

IN MEMORIAM

114 Virgil Isăcescu (1938-2024)

CONDUCEREA U.A.R.

118 Ședințele Colegiului Director și ale Senatului din decembrie 2024 | Mirela MERCURIANU

CHERCHEZ LA FEMME

Text: Ileana TUREANU
Foto: Răzvan HATEA

S-a mai încheiat un an ținut în viață de speranță. Acum, transferăm speranța anului 2025, ca să avem resurse de entuziasm să organizăm o nouă Bienală Națională de Arhitectură și să ne amăgim că mesajele noastre contează. Multe dintre vise au rămas orfane, tot nu se zărește o soluție pentru Muzeul Arhitecturii. Clădiri de patrimoniu își găsesc, în toată lumea, o nouă menire și se transformă în centre culturale și sociale. Gala Anualei de Arhitectura București s-a desfășurat în Hala Uzinei Electrice Filaret, din strada Candiano Popescu, vizavi de Muzeul Tehnicii. De ce nu ar putea căpăta o nouă viață, un nou sens și o nouă tinerete, adică, să devină Muzeul Arhitecturii această structură hodorigită și precară? Pentru că, la noi, nu se poate! La construcții culturale noi, muzee, biblioteci, săli de concert și expoziții nici nu îndrăznim să visăm. De-asta mi-e ciudă când iau în mână cartea cu cele 24 de construcții culturale realizate în Polonia în 20 de ani.

Despre o strategie națională de educație care să implice localuri corespunzătoare, destinate copiilor și tinerilor din orașe și sate, similară cu cea pusă la cale acum 100 de ani de ministrul Spiru Haret, nici nu putem pomeni. Și-ar fi găsit și arhitectii o temă de creație asemănătoare arhitectei Ministerului Educației - Virginia Haret-Andreescu, care a pus pe hârtie un set de peste 50 de proiecte directe pentru clădirile de învățământ pentru ca reforma să fie aplicată în ritm susținut. Concursurile de arhitectură, care au generat echipele de elită ale arhitecturii naționale și în perioada interbelică, dar și în cea socialistă, rămân la mila și inițiativa companiilor private. Dar lista de vise spulberate este atât de lungă încât aș abandona-o aici.

Dar să vorbim despre ce s-a întâmplat, în aceste ultime 3 luni ale anului. După o trecere în revistă a momentelor semnificative, am descoperit cu mirare că în spatele fiecărui eveniment se află o fată, o femeie, un grup de fete sau de arhitecte... de unde și titlul răsturnat un pic.

Aș aminti de ARCHY FEST - sărbătoarea arhitecturii, organizat, a doua oară, de niște fete minunate, pe strada Edgar Quinet. S-a văzut arhitectura în stradă, au fost expuse firme de arhitectură și s-au produs pe scena străzii arhitecți cu talent. Cu mic, cu mare au poposit, pe strada „noastră”, bucureșteni încântați.

Toamna a continuat cu un eveniment de răsunet internațional - Ceremonia Summitului European Cultural Heritage 2024 și Ceremonia de decernare a Premiilor Patrimoniului European 2024 au avut loc în perioada 6-8 octombrie la București. S-a vorbit despre patrimoniu la București și datorită excelenței specialiștilor, arhitecților și restauratorilor români care s-au afirmat, an de an, în competiția europeană. Peste 20 de premii au fost acordate României, de-a lungul celor 22 de ani de existență a competiției de salvare a identității culturale prin patrimoniu... Am atașat lista tuturor premiaților din țara noastră, la cele 5 categorii, ca să nu uităm, ca să-i omagiem, ca să ne inspirăm.

Anul acesta, două proiecte românești au obținut Marii Premii: Catedrala Sfântul Mihail din Cluj-Napoca și Biserica Fortificată din satul Alma Vii. Catedrala din Cluj a fost restaurată, în anii '60, de arhitecta Rodica Mănculescu, și în acești ultimi ani de o echipă coordonată de arhitectul Guttmann Szabolcs (pe care îl prezentăm în acest număr). La Alma Vii, un rol esențial a jucat arhitectul Ștefan Bâlici, actualul președinte al OAR, care alături de Trustul Mihai Eminescu au pus la cale această operațiune desfășurată de-a lungul a mulți ani. Când vorbim despre Trustul Mihai Eminescu, a cărui activitate este notorie de la începutul anilor 2000, vorbim despre o femeie devenită simbol național - Caroline Fernolend. Caroline nu este arhitectă, este economișă, ceea ce nu o împiedică să ne dea, tuturor, cele mai spectaculoase lecții de dragoste și respect pentru patrimoniu. De aproape 30 de ani, Caroline „construiește” renașterea satului românesc.

Am avut șansa să o cunosc pe Caroline în anul 2016, când am vizitat Viscri și mi-a pregătit cel mai fantastic ceai de sănătate pe care l-am băut mai multe ore la rând și m-am bucurat să cunosc un om care schimbă lumea. Ea este acum președinta Trustului Mihai Eminescu, trăiește în Viscri și este unul dintre interlocutorii de suflet ai Regelui Carol al III-lea al Marii Britanii datorită forței, puterii și încăpățânării cu care a dorit și a reușit să pună pe harta turistică a lumii și să facă din mai multe sate transilvane zone binecuvântate, repere ale turismului elitist internațional. Proiectele sale pentru salvarea patrimoniului local - mii de proiecte în circa 30 de ani - au atras atenția și admirația Prințului Charles, cucerit de tradițiile și magia locului.

La mijlocul lunii noiembrie, activitatea noastră a continuat și culminat cu Expoziția organizată la Institutul Cultural Român de la Paris, intitulată „ARCHI-FEMMES - Une Reine et 7 femmes exceptionnelles de l'architecture roumaine au XX-eme siecle - Începutul arhitecturii feminine din România”, care s-a desfășurat în sunetul muzicii atât de originale și amuzante create de Andy Arif pentru acest eveniment. A fost prezentată opera și puternica personalitate a arhitectelor **Virginia Haret-Andreescu**, **Henrieta Delavrancea-Gibory**, **Ioana Grigorescu** și **Rodica Mănculescu**, care au contribuit hotărâtor la definirea arhitecturii naționale, dar și la protejarea, conservarea și restaurarea monumentelor istorice din România, dar și **Margarita BRENDER i Rubira / Margareta Rubinstein**, prima femeie arhitect din Catalonia, **Solange d'HERBEZ de la TOUR**, arhitecta care a fondat Uniunea Franceză a Femeilor Arhitect și Uniunea Internațională a Femeilor Arhitect, și **Sanda HÂNCIU-POPA**, distinsă cu Premiul Aga Khan pentru arhitectură în 1980, toate trei de origine română, toate trei formate la „Mincu” și care au făcut cinste școlii românești de arhitectură în Franța, Spania, Maroc și peste mări și țări.

Într-o seară în care prezența publicului și a colegilor noștri de la Paris, arhitecți cu prestanță, realizări și prestigiu, ne-a depășit speranțele cele mai optimiste, în care emoția și bucuria revederii ne-a copleșit, am fost onorați de prezența minunatelor doamne Solange d'Herbez de la Tour, Sanda Hânciu Popa și Monica Adrian (muziciană și nepoata Margaritei Brender Rubira). Programul a cuprins mesajul de bun venit, plin de căldură, al dlui Pompiliu Constantinescu, din partea ICR Paris, prezentarea curatoarei Ileana Tureanu și filmul dedicat lui Solange d'Herbez de la Tour realizat de Cristina și Mihai Pienescu și Marion Sinou. Au urmat intervenții pasionante și entuziaste din partea protagonistelor, a asistentei, dar și a Cristinei și Ștefan Mănciulescu (copiii arhitectei Rodica Mănciulescu), Geta Gabrea, Monica Ciotoiu etc. Am fost profund onorați de prezența unei doamne cu rol major în cultura franceză care a fost și este aproape de arhitecții români, precum Wanda Diebold, fost guvernator al Luvrului și responsabil al Patrimoniului Francez, care a făcut imens și pentru patrimoniul arhitectural românesc, dar și doamna Catherine Guyot, fondatoare și președintă Women in Architecture Fr.

Anul s-a încheiat cu o privire încrezătoare către arhitecții de mâine. A avut loc Festivitatea de premiere a studenților din anii 1-5 de la UAUIM, desfășurată la sediul UAR din Calderon, în prezența rectorului și a pro-rectorului UAUIM, a decanului Facultății de Arhitectură și a profesorilor îndrumători care ne ajută în programul de colaborare dintre cele două instituții. La eveniment a participat doamna Amparo Anguiano, ambasadoarea Mexicului, care a asistat la prezentarea vizitei în Mexic a delegației UAUIM-UAR, care a prezentat peste Ocean expoziția „Dos milenios de arquitectura: Rumania y Mexico”, proiect inițiat de Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” și realizat în parteneriat cu Uniunea Arhitecților din România încă din anul 2012. Momentul 2024 a marcat o etapă nouă a colaborării dintre arhitecții din cele două țări.

Continuăm să sperăm!

La foarte mulți ani buni!

EUROPA NOSTRA

PREMIILE PATRIMONIULUI EUROPEAN 2024

Premiile 2024 numără printre câștigătorii celor cinci categorii un proiect unic de renovare condus de foști mineri din Polonia, un proiect de cercetare IA pentru îmbunătățirea accesului la moștenirea ziarelor europene, un program de formare care revitalizează măiestria tradițională pentru nevoile contemporane de construcții din Grecia, comunitatea de revendicare a moștenirii urbane din Gent, Belgia, asociația care a sensibilizat, de peste 70 de ani, importanța moștenirii culturale a orașului Dubrovnik. Câștigătorii exemplifică dinamismul, diversitatea și inovația în efortul de a proteja și promova patrimoniul. Câștigătorii au fost selectați de un juriu format din 12 experți în patrimoniu din toată Europa, dintre 206 candidați din 38 de țări. Premiile au fost decernate în cadrul Ceremoniei Premiilor Patrimoniului European 2024, pe 7 octombrie, la Ateneul Român, București.

Iliana Ivanova, comisar european pentru Inovare, Cercetare, Cultură, Educație și Tineret, a declarat: „Premiile pentru Patrimoniul European / Premiile Europa Nostra evidențiază rolul crucial al proiectelor exemplare și al persoanelor dedicate conservării și promovării bogatului nostru patrimoniu”.

Cecilia Bartoli, președinte Europa Nostra, a declarat: „Prin aceste proiecte creative, fantastice, demonstrăm marele nostru angajament de a proteja moștenirea culturală comună, care este vitală pentru construirea unei Europe mai unite, durabile și mai frumoase. Exemplele lor inspiratoare vor fi urmate de mulți cetățeni - profesioniști în domeniul patrimoniului, voluntari și iubitori - organizații publice și companii private de pe continentul nostru și din lume”.

Pentru Conservare și reutilizare adaptivă, au fost premiate 6 proiecte, dintre care 2 sunt românești.

Clădirea Royale Belge

Conacul Schulenburg

Biserica Săsească din Alma Vii

Biserica Sf. Mihail, Cluj-Napoca

Mina istorică Ignacy

Fântâni de zăpadă

Clădirea Royale Belge, Bruxelles, BELGIA - clădire modernistă, finalizată în 1970 ca sediu al companiei de asigurări Royale Belge, încorporează acum o combinație de utilizări, inclusiv săli de conferințe, birouri, spații de lucru în comun, un club de sănătate și un hotel. Proiectul său de reabilitare este la o scară și o calitate remarcabile și demonstrează un angajament puternic față de sustenabilitate.

Conacul Schulenburg, Gera, GERMANIA - construit în 1914 de Henry van de Velde. Restaurarea este un exemplu strălucitor pentru conservarea arhitecturii secolului al XX-lea. Ambițios, a luat în considerare cu meticulozitate materialele și a menținut coerența cu estetica clădirii, cuprinzând interioare, mobilier și grădină.

Mina istorică Ignacy, Rybnik, POLONIA - un proiect unic de renovare al unei foste mine de cărbune, una dintre cele mai vechi din Polonia, fondată în 1792. Datorită eforturilor comune ale foștilor mineri, orașului Rybnik, statului polonez și fondurilor UE, complexul a fost salvat și adaptat la noi funcțiuni, devenind centru cultural și recreațional. Acesta servește drept exemplu pentru alte mine de cărbune din Europa care se vor închide.

Biserica Săsească din Alma Vii, ROMÂNIA - un reper cultural care simbolizează secole de istorie și măiestrie într-o zonă rurală din Transilvania. Restaurarea nu numai că a păstrat integritatea arhitecturală și istorică a bisericii, dar a și implicat comunitatea locală și a încurajat dezvoltarea turismului durabil.

Biserica Sf. Mihail, Cluj-Napoca, ROMÂNIA - în centrul orașului, este o bijuterie a arhitecturii gotice europene. Biserica a început o amplă călătorie de restaurare din 2016 până în 2022. Dincolo de simple întăriri structurale și revigorări de fațadă, proiectul a cuprins și renovarea interioarelor și îmbunătățiri moderne.

Fântâni de zăpadă, Sierra Espuña, SPANIA - datând din secolul al XVI-lea, aceste fântâni au servit drept fabrici de gheață, depozitând zăpadă de iarnă pentru producția de gheață de vară. Două dintre cele mai importante fântâni de zăpadă din Sierra Espuña au fost restaurate complet, ca parte a unui efort mai amplu de conservare a bogatei lor moșteniri culturale pentru generațiile viitoare.

BISERICA SĂSEASCĂ DIN ALMA VII

Text: Ana DONȚU
Foto: Mircea ȚIBULEAC

Pentru prima oară, în 61 de ani de când există organizația Europa Noastră, un proiect câștigă toate cele trei premii: Conservation and Adaptive Resource, Grand Prix și Premiul Publicului

Biserica Saxonă din Alma Vii este una dintre marile câștigătoare ale acestei ediții a Premiilor Europene pentru Patrimoniu /Premiile Europa Nostra, primind atât Marele Premiu la categoriile Conservare și Reutilizare Adaptivă, cât și Premiul Publicului 2024. Premiile Europene pentru Patrimoniu sunt cea mai înaltă distincție acordată pentru patrimoniu în Europa.

Monumentul istoric a fost premiat atât de juriul internațional pentru modul în care a fost conservat și pentru valoarea istorică, dar a primit și aprecierea publicului. În felul acesta s-au strâns bani și pentru restaurarea altarului. Fundația Mihai Eminescu se ocupă de ani de zile de restaurarea și conservarea bisericilor fortificate din județul Sibiu. Șapte dintre acestea au fost incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO. Acum este recunoscută la nivel internațional și a opta, după ce a câștigat 8 premii la concursul Europa Nostra. În data de 10 octombrie 2024 a avut loc ceremonia de dezvelire a plachetei „Premiul Europa Nostra” la Biserica Fortificată din Alma Vii, în prezența conducerii Europa Nostra.

Michaela TÜRK - manager dezvoltare și planificare proiecte

„Bine ați venit la ALMA VII! Vă mulțumesc că celebrăm împreună un moment foarte special pentru comunitatea de la ALMA VII. Acum 12 ani, am început să lucrăm la dezvoltarea acestui proiect. Am discutat despre ce este important pentru comunitate, ce putem să facem, cum putem să lucrăm împreună aici, la ALMA VII, astfel încât comunitatea să aibă o viață mai bună. Am început cu planurile tehnice, am lucrat cu arhitecți, ingineri, specialiști, arheologi, restauratori. În anul 2014 am lucrat împreună cu Teodora Vorcov și cu Ștefan Bâlici și am gândit acest Centru de Interpretare a Culturii Tradiționale”.

Dumitru-Gabriel NUȚU - primarul comunei Moșna

„Mă bucur mai mult decât cei care au câștigat acest premiu, pentru că toate aceste lucruri se întâmplă frumos pe pământul nostru strămoșesc. Români, sași, rromi, polonezi au lăsat în urma lor acest patrimoniu. Unii pleacă peste hotare, alții rămân, dar cei plecați spun că adevărații eroi sunteți voi, cei care rămâneți, ca să duceți mai departe tradițiile acestor locuri, să nu ne dezmoștenim țara și neamul. Orice podoabă care stă îngropată nu are nicio valoare. Podoabele patrimoniului pe care le avem în Transilvania, în cazul nostru Biserica Fortificată din Alma Vii, le administrăm prin Mihai Eminescu Trust. Este pentru prima oară, în 61 de ani de când există organizația Europa Noastră, când un proiect, fie că aparține de sat, comună sau oraș, câștigă toate cele trei premii: Conservation and Adaptive Resource, Grand Prix și Premiul Publicului”.

Francesc Pla CASTELLTORT - directorul Departamentului pentru Cultură și Patrimoniu Cultural al Consiliului Europei

„Este important să evidențiem Premiul Publicului. Au votat cetățeni din întreaga Europă. O întreagă Europă apreciază acest proiect. Consiliul Europei, de 75 de ani de când a fost înființat, a acordat atenție patrimoniului cultural și rolului pe care patrimoniul îl are în societate. Este o încurajare pentru inițiative, cum este cea a Fundației Mihai Eminescu Trust la Viscri“.

Leoncio ORELLANA - arhitect-urbanist, creatorul SIRCHAL, specializat în proiecte de dezvoltare comunitară

„Comunitatea este cea mai importantă. Patrimoniul există pentru ea. Patrimoniul trebuie să servească, trebuie să fie viu, să evolueze, să se revitalizeze. Am găsit la Alma Vii un cireș care va da fructe în fiecare an, iar comunitatea de aici va fi precum acești pomi roditori din cetate“.

Caroline FERNOLEND, președinta Fundației Mihai Eminescu Trust

„Vreau să încep cu cei fără de care nu am fi fost astăzi aici. Este Fundația Mihai Eminescu Trust Londra care, în 2000, a fost de acord să investească într-o fundație în România și a creat Fundația Mihai Eminescu Trust România. Desigur, datorită comunității suntem aici la Alma Vii, fiindcă și-a dorit să o ajutăm să rezolve unele probleme. În primul rând, propunerea a fost să reconstruim podurile caselor și lucrul acesta a construit totodată și încrederea în echipa Fundației Mihai Eminescu Trust. Prima intervenție de urgență aici a fost făcută de către echipa lui Colin Richards din Shropshire, căreia îi mulțumim foarte mult. Am învățat multe de la ei, am organizat numeroase ateliere informale pentru meșteri și ne-au fost de mare ajutor. Un alt partener pe care vreau să-l menționez este Horizon Foundation, din Olanda, care a acceptat să finanțeze proiectul tehnic“.

Ștefan BĂLICI - șef de proiect la Biserica Fortificată

„În momentul în care fundația a decis să înceapă un proiect aici, ne-am pus întrebarea cum să articulăm acest proiect? Ce încercăm să facem în afară de a salva un monument. Și am ajuns la această temă, a unui centru de interpretare, pentru că avem de-a face cu unul dintre atâtea sate din această regiune care și-au schimbat foarte puternic structura comunității locale, în urma emigrării masive a sașilor din anii '90. Ca atare, avem de-a face cu un monument care este astăzi în custodia și în grija unei comunități care nu este în totalitate cea inițială, care a creat monumentul. Și de aceea ne-am pus problema cum creăm sau recreăm o legătură între comunitatea actuală și un monument care are o istorie venind dinspre o altă comunitate“.

Francesc Pla CASTELLTORT, directorul Departamentului pentru Cultură și Patrimoniu Cultural al Consiliului Europei

Ștefan BĂLICI, președinte OAR România - șef de proiect la Biserica Fortificată din Alma Vii

Leoncio ORELLANA este arhitect-urbanist, creatorul SIRCHAL internațional

Irina IAMANDESCU, dir. adj. al INP

BISERICA SFÂNTUL MIHAIL DIN CLUJ-NAPOCA

Text și foto: GUTTMANN
Szabolcs

Un text omagial pentru acest Spirit al Locului (Genius Loci), cu statut de „Europa Nostra” decernat în anul 2024, după 708 ani de la începerea edificării.

Mă pregătesc de ceva timp pentru aceste gânduri descriptive privind locul natal, în perspectiva tranzițiilor urbane. Concret, am fost botezat în spirit romano-catolic, în anul 1961. Ca elev, am avut privilegiul să-l ascult, în această biserică, pe unul din cei mai dedicați preoți (JAKAB Gábor) vorbind despre Pacea Divină, care nu se poate confunda cu cea terestră, adică, perioadele de armistițiu dintre războaie. Am rămas cu câteva îndemnuri în memorie: Maica Tereza, în cele mai cumplite conflicte, a susținut că pacea începe cu un prim zâmbet... mai apoi pacea este ordinea sufletească, opusul haosului din jur, caracteristic (inclusiv) zilelor noastre.

Am părăsit Clujul în 1980, în favoarea Bucureștiului, mai bine zis datorită Institutului de Arhitectură și Urbanism, singura școală universitară de profil la acea vreme. Înainte de admitere, am făcut un circuit prin capitala țării cu un autobuz urban. Am vrut să percep orașul și să cumpăr un aparat de fotografiat (mai performant) cu cei cinci mii de lei strânși cu ocazia bacalaureatului. Până la sfârșitul zilei, portmoneul a dispărut, ca atare aparatul s-a „evaporat”.

Datorită reușitei la concursul de admitere, cu 18 candidați pe un loc, au urmat nouă luni de armată în unitatea militară din Mihai Bravu. A fost o primă experiență

inedită privind mobilitatea soldatului în mijlocul de transport comun oferit de CFR. De la Cluj-Napoca la Gara București Nord, trebuia să negociez în prealabil cu șeful de tren pentru un bilet la negru... de la Gara București Sud la Mihai Bravu însă conductorul a deschis larg ușa de la vagonul comun, a luat chipiul în mână și a anunțat că a venit „Nașul” (deși, de data aceasta, am avut bilet).

În anul întâi, prima lecție, cea mai autentică, privind forța unui beneficiar de tip dictator incult a însemnat mutilarea și transfigurarea unei opere de arhitectură contemporană autentică, Teatrul Național, din vecinătatea școlii, mai bine zis, vizavi de ferestrele atelierelor noastre de proiectare.

Tot atunci, în cadrul orelor de franceză, am primit informații la zi despre societatea vest-europeană, prin filmele documentare prezentate de profesorul nostru de limbi străine. Războiul Rece dintre aceste două teritorii a marcat inclusiv interdicția turismului studentesc dincolo de granițele socialiste. În aceste condiții, intermezzoul familial, în anul trei de studii, a însemnat căsnicia mea, celebrată în Biserica Sf. Mihail din orașul natal. Speranța emanată de aceste două instituții (biserica și familia nou întemeiată) m-a ajutat să savurez echilibrul între cele două dimensiuni spațiale din jurul nostru, „Turnul” și „Casa”.

De fapt, abia atunci am înțeles simbolul crucii, cu elementul vertical intersectat de cel orizontal. Un simbol creștinesc al păcii, de aproape două mii de ani (?!).

Deja în anul patru de studii, am avut privilegiul să mă minunez de o adevărată creație biologic-divină prin nașterea primei noastre fetițe. În anul cinci și șase, am ajuns mai aproape de noua noastră familie, făcând naveta săptămânal spre și dinspre orașul Codlea. Soția mea, ca debutant inginer chimist, a avut obligația să presteze un stagiul de doi ani, într-o industrie de profil, înainte de postul de cercetare în domeniu. Fabrica de coloranți „Colorom Codlea” a fost alegerea potrivită pentru noi. Acolo, am obținut o primă garsonieră de serviciu și tot acolo ne-am confruntat direct cu o tranziție urbană forțată de industrializarea socialistă, unde condițiile de lucru toxice acerbe au fost soluționate cu muncitori aduși din penitenciare și școli de corecție.

Peisajul pitoresc de la poalele dealului cu Pârâul Vulcănița a fost poluat în urma deversărilor industriale multicolore, cu sau fără spumă, iar ansamblul istoric al Bisericii Fortificate din centrul localității a fost devastat de o dezvoltare urbanistică subordonată doar noilor necesități socialiste tipizate.

Din cauza acestei stări de fapt am decis, în alegerea temei pentru proiectul de diplomă, să iau o cotitură radicală: trecerea de la creația de arhitectură la domeniul reabilitării urbane. Am avut un noroc profesional de excepție, prin acceptul conducerii diplomei de regretata dna dr. arh. prof. Sanda Voiculescu, cea care m-a îndrumat spre consultări diverse, către o echipă multidisciplinară. Practic, în ultimul an de studiu, am mai parcurs majoritatea materiilor, dar dintr-o perspectivă concretă, adaptată locului propus spre salvare și reabilitare. Cu atât mai aparte a fost acest demers cu cât baza de date a fost aproape inexistentă. Din această cauză, alegerea a ajuns o insulă urbană din centrul Clujului, unde am putut obține relevee ale imobilelor demolate pe un cvartal întreg. Acceptarea temei de reabilitare în loc de restructurare și derularea, în acest sens, a susținerii proiectului de diplomă au arătat veritabilul caracter al profesorilor din această instituție de învățământ superior.

După acest preludiv profesional remarcabil, am avut șansa să prelungesc perioada de stagiatură de la trei ani la douăzeci și unu de ani în Sibiu. Aici, turnurile bisericilor au primit expresii diverse și în zona laică. Accente urbane pentru spațiile publice, turnurile de locuințe, turnurile de apărare ale fortificațiilor în mai multe ipostaze de transformare și nu în ultimul rând Turnul Gros construit inițial pentru tunuri, mai

apoi reconvertit pentru primul teatru privat al orașului încă din secolul al XVIII-lea.

Acest tezaur arhitectural-urbanistic, moștenit într-o stare de degradare avansată și utilizare inadecvată, a devenit, după anii 1990, o pepinieră profesională de excepție pentru multiple proiecte de reabilitare și restaurare. Pentru mine, intervalul 1987-2008 a însemnat de trei ori șapte ani de experiență profesională inedită. În primul ciclu de șapte ani, am putut continua, pe cont propriu, specializarea în domeniul protejării monumentelor istorice în cadrul Universității Tehnice din Budapesta (1990-1992). Totodată am avut ocazia să lucrez în echipe mari, interdisciplinare, în cadrul Centrului de Proiectare Județeană, rebotezat după anii '90 în Proiect SA.

Între 1994-2001, am putut să mă refugiez în biroul meu privat și să mă antrenez într-o activitate didactică diversă, cu navetă săptămânală spre Cluj, la UTCN - Facultatea de Arhitectură și la UBB - Facultatea de Istorie, la studiile postuniversitare de specializare în domeniul protejării monumentelor istorice. Cele mai interesante momente din aceste activități didactice au reprezentat Universitățile de Vară realizate la Sibiu, pe teme concrete de reabilitare.

Între 2001-2008, am fructificat în cadrul administrației locale noile concepte urbanistice, pe care am avut posibilitatea să le elaborez pentru centrul istoric, în cadrul unui nou plan urbanistic general. În acest răstimp, am putut contribui ca șef de proiect, în 2004, la recepția lucrărilor de restaurare-reabilitare și extindere a Sălii Thalia (fostul Turn Gros, teatru privat, mai apoi de stat, în socialism - cinematograful și club muncitoresc) în noul sediu al Filarmonicii de Stat Sibiu. O primă răsplată profesională pentru această lucrare am primit de la regretatul arh. Călin Hoinărescu, care m-a invitat la acreditare ca expert MC. Apoi, Europa Nostra mi-a acordat o mențiune pentru restaurarea și reabilitarea ansamblului.

Universitatea de Vară din 2009, care și-a propus punerea în valoare a siturilor și monumentelor istorice din Transilvania, a avut o escală în Sighișoara. Studenții recrutați de la UTCN - Facultatea de Arhitectură au avut șansa să releve cetatea, turnurile de apărare, muzeul și sediul primăriei. Practic, au realizat o inventariere importantă a celor mai reprezentative imobile publice din arealul centrului istoric, cu valoare de patrimoniu UNESCO. Muzeul de Istorie, amenajat în Turnul de Poartă cu ceas, împreună cu terasa de la ultimul nivel au dezvăluit potențialul arhitectural al locului, împreună cu valența prezentei întregului areal protejat cu informații despre evoluția cetății și panorama urbanistică a ansamblului.

O replică locală privind inventarierea patrimoniului ecleziastic al Protopopiatului Romano-Catolic din Cluj a avut loc în anul următor. În mare măsură, studenții deja „contaminați” de experiența Sighișoara, au relevat Turnul Bisericii Sf. Mihail, sediul parohial/protopopial, Palatele Statusului Romano-Catolic de pe str. Iuliu Maniu, practic cele mai importante relicve arhitecturale din perioada tranzițiilor urbane din secolul al XIX-lea.

Turnul a reprezentat cel mai bine problemele acumulate încă din secolul al XX-lea. Cu toate că abia cu ocazia restructurărilor urbane, realizate în arealul centrului istoric de la cumpăna secolelor, a fost eliberat ansamblul bisericesc din anturajul medieval (reprezentat de zidul care a înconjurat incinta cimitirului, din jurul edificiului, respectiv de clădirile adosate acestuia), vegetația înaltă, scăpată de sub control, a reușit să mascheze din nou toate fațadele, chiar și turnul. Dincolo de atmosfera romantică a exteriorului, interiorul turnului a ajuns un depozit de altare baroce dezmembrate, iar scările din lemn către nivelul de terasă-belvedere, într-o stare de colaps structural. Cercetarea releveelor deja existente ne arătau câteva aspecte din demersurile restaurărilor din jurul anului 1900, respectiv din anii '60. Prin redescoperirea panoramei din acest turn, a fost evident că suntem în mijlocul unui ansamblu care a suferit multiple traumatizări în timp, ca atare are nevoie de o atenție aparte în a documenta și a pansa rănilor suferite. Probabil este nevoie, în primul rând, de ajutorul Sf. Arhanghel Mihail, dacă asociem prezența balaurului cu nepăsarea și dezordinea față de o istorie remarcabilă a unor dezvoltări urbanistice aparte. În aceste împrejurări, activitatea de cercetare propusă de programul universității de vară a continuat în următorul deceniu, an de an.

Începând cu anul 2022, efortul studențesc în acest domeniu a ajuns la Campusul din Oradea. Într-o ambianță a arhitecturii și urbanismului moștenit din 1912 (fostul sediu al Jandarmeriei, realizat de arhitecții Vágó József și Vágó László), aveam invitați din pleiada de colegi distinși cu premii la diferitele competiții, bienale sau chiar de la Europa Nostra. Cu acest prilej, a fost prezentat - încă în iulie 2024 - un film documentar de lungmetraj, realizat de SPITZER Judit în cadrul TVR Cluj, despre restaurarea și punerea în valoare a Bisericii Sf. Mihail din Cluj-Napoca¹.

Pe 17 august a fost celebrat, local, Premiul Europa Nostra, în incinta bisericii, iar pe data de 7 octombrie a ajuns vestea și la București, la Ateneu, unde au fost decernate oficial premiile din anul 2024. Așa a putut Sf. Mihail să ne reprezinte în fața Europei, la finalul unei bătălii profesionale de reușită.

Începând cu vara anului 2024, în turnul Bisericii Sf. Mihail din Cluj, a fost realizată o expoziție documentară de excepție ce cuprinde istoria, starea de fapt și truda executanților documentate în fotografii și descrieri în trei limbi (maghiară, română și engleză). Expoziția surprinde toate datele demersului, privind accesarea fondurilor europene, a sponsorilor guvernamentali și privați, echipele de proiectare și de execuție,

Echipele de proiectare, autori ai studiilor și expertizelor premergătoare lucrărilor de reabilitare a Bisericii Parohiale Sfântul Mihail din Cluj-Napoca:

Proiectant general: M&M DESIGN SRL ing. MAKSAY Ádám, arh. PÁKAI Eszter

Șef proiect complex: dr. arh. GUTTMANN Szabolcs István

Proiectant arhitectură: RESTITUTOR PROIECT SRL - arh. EMŐDI Tamás, M&M DESIGN SRL - arh. PÁKAI Eszter, arh. KALLÓ-I. Anna

Verificatori: arh. VILSON N. Veronica, ing. TEKONCZIA A. Andrei, arh. EKE Éva

Proiectant structuri: IROD M SRL ing. MAKAY Dorottya, ing. HARI József, ing. SÁNDOR Bogkárka, ing. ZOLTÁN Erzsébet, ing. BARTALIS Szilárd, ing. BÁRDI Zoltán, M&M DESIGN SRL ing. nd. BARTHA Csaba, ing. TIBÁD Gergely, GORDIAS SRL dr. ing. NAGY Zsolt, ing. GURZÓ András, ing. ZAKARIÁS Botond

Expert tehnic: dr. ing. CÎMPEAN Augustin, dr. ing. RUS P. Petru

Verificator: BENKE István

Proiectant instalații electrice: PIEME IMPEX SRL - ing. FERENCZI János, ing. BUZURA Anca, verificator ing. SZABÓ I. Erzsébet,

Proiectant instalații electrice - curenți slabi: AUONOM TECH SRL - ing. NAGY Lajos

Proiectant de instalații sesizare-semnalizare incendiu: GREY BUSINESS SRL - ing. BUNESCU GH. Gabriel, ing. DAMIAN Mircea, verificator GHEȚI G. Camelia Daniela

Proiectant de instalații termice, sanitare: ALFA INSTAL SRL - ing. KIS Alexandru, ing. POP Ioana, ing. MIHALCA Pavel, verificator ing. BERCAN C. Maria, ing. LĂPUȘAN Gheorghe, INSTAL DATA PROIECT SRL - ing. CADIȘ Marius, CADIȘ Mădălina, ing. BULZAN Alexandru

Proiectant de instalații gaze: MARIAN PROINSTAL SRL - ing. GIURGIU Marian, verificator ing. BERCAN C. Maeia, ing. BIRO Ana Maria

Proiectant de instalații de stingere incendii: ing. CHERTES Mihai, ing. MIHALCA Pavel, Verificatori: ing. TEKONCZIA A. Andrei, ing. BERCAN C. Maria

Studii:

Istoric de artă: dr. PAPP Szilárd

Expertiza de biologia construcțiilor: BUCȘA Livia

Studiu geotehnic: Geosearch SRL

Expertiza fizico-chimică și microclimatică: dr. GUTTMANN Márta Júlia

Cercetare arheologică: dr. CSÓK Zsolt, dr. LUPESCU Radu

Restaurator de piatră: sculptor/expert MC KOLOZSI Tibor, arh. jr. KOLOZSI Tibor, KOLOZSI Erik, ist. art. KOLOZSI Daniela

Restaurator picturi murale: expert MC KISS Loránd

Restaurator lemn, pictură pe lemn: expert MC MIHÁLY Ferenc

Studiu dendro-cronologic: dr. BOTÁR István, TÓTH Boglárka

Relevu arhitectural: echipa Universitatea de Tehnică și Economie din Budapesta, Facultatea de Arhitectură și Protecția Monumentelor, condus de prof. dr. MEZŐS Tamás

Fiindcă, inevitabil, dincolo de profesionalism este nevoie și de câte un zâmbet ocrotitor, în demersul reordonării valorilor dispersate (în accepțiunea Sf. Tereza), în acest caz, în echipa arhitecților, acest rol a fost îndeplinit la cel mai înalt nivel de prezența arhitectei PÁKAI Eszter (membră statornică și în campaniile studentești a universităților de vară 2009, 2010).

NOTĂ

1 Filmul documentar, realizat în două serii de câte o oră în 2021, are subtitrare în limba română și se poate viziona pe YouTube cu titlul „A Szent Mihály plébániatemplom restaurálása” (Restaurarea bisericii parohiale Sfântul Mihail).

ATENEUL
ROMÂN

 CEREMONIA DE DECERNARE
A PREMIILOR PATRIMONIULUI
EUROPEAN 2024

Premiile Europa Nostra din domeniul patrimoniului identifică și promovează cele mai bune practici în conservarea și îmbunătățirea patrimoniului cultural material și imaterial, stimulează schimbul transfrontalier de cunoștințe în întreaga Europă, sporesc conștientizarea și aprecierea publicului față de moștenirea culturală a Europei și încurajează inițiativele semnificative prin puterea exemplului.

În anul 2024, două proiecte românești au câștigat premii pentru patrimoniu Europa Nostra - restaurarea **Bisericii evanghelice săsești din Alma Vii** (județul Sibiu) și cea a **Bisericii Sfântul Mihail din Cluj-Napoca**.

Câștigătorii **Premiilor pentru Patrimoniul European / Premiile Europa Nostra**, cea mai înaltă distincție de patrimoniu din Europa, au fost sărbătoriți printr-un eveniment de mare anvergură organizat la Ateneu Român, în cadrul unei ceremonii găzduite de comisarul european pentru inovare, cercetare, cultură, educație și tineret și de președintele executiv al Europa Nostra.

S-a evidențiat și subliniat, în acest mod, importanța numeroaselor proiecte românești distinse cu diferite premii, de-a lungul a peste 20 de ani de existență a acestei competiții inițiate, în 2002, de Comisia Europeană și gestionată de Europa Nostra. Ar trebui să le reamintim, ca omagiu față de cei care au așezat pe o treaptă înaltă dragostea și competența specialiștilor români pentru patrimoniu.

 20 DE CÂȘTIGĂTORI ROMÂNI AI PREMIILOR
PATRIMONIULUI EUROPEAN

2003 - arhitectul Călin Hoinărescu, care și-a dedicat ultimii 35 de ani ai profesiei salvării și restaurării monumentelor din județul Prahova. El a susținut protecția a circa 600 de obiecte din zonă și rezervații pentru arhitectura istorică a satului și orașului. A lucrat pentru numeroase asociații de patrimoniu și a promovat și aplicat soluții tehnice de avangardă utilizate și în Europa. El a popularizat aceste probleme în presă.

2004 - Biserica Deal din Sighișoara - Restaurarea completă a Bisericii-Sală în stil gotic (sec. XIII-XIV), cu trei nave, situată într-un sit al Patrimoniului Mondial. În urma emigrării în masă a comunității săsești din secolul al XX-lea, biserica și-a pierdut funcția și s-a deteriorat treptat până la o stare deplorabilă. Din 1992 până în 2003, s-a efectuat restaurarea edificiului, împrejurimile, bolțile și planșeele au fost întărite cu o structură metalică detașabilă, iar picturile murale au fost restaurate. Toate materialele noi care au fost introduse în structura originală pot fi îndepărtate și schimbate în orice moment. În prezent, biserica găzduiește și un muzeu de colectare a obiectelor bisericilor evanghelice abandonate din Transilvania.

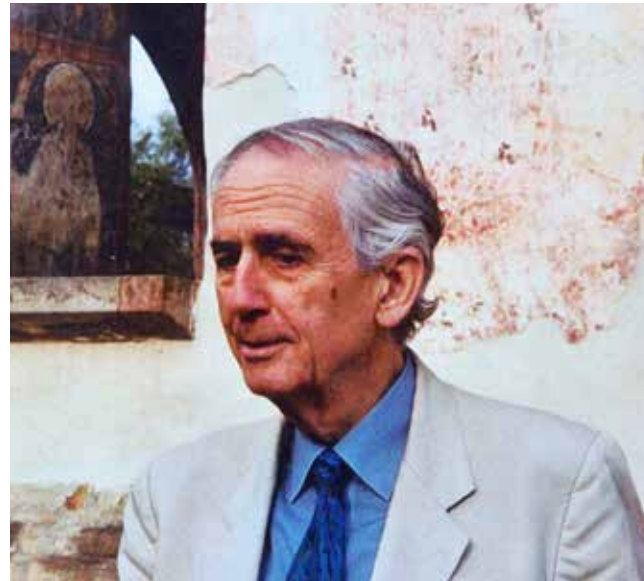
2008 - Centrul Internațional de Formare pentru Conservarea Patrimoniului Construit din Bonțida - oferă predare teoretică și practică prin ateliere practice în meșteșugurile de redare, consolidare a zidăriei, tâmplărie și zidărie, în cadrul cărora studenții întreprind proiecte practice de restaurare direct pe clădiri istorice. Au fost instruiți peste 800 de cursanți (meșteri și studenți universitari) din 13 țări europene și de peste mări, și au fost restaurate părți importante ale unui conac baroc unic și amenințat al țării, castelul Banffy, și alte clădiri istorice. Proiectul aduce beneficii comunității locale și regionale, prin asigurarea incluziunii sociale, dezvoltarea comunității și dezvoltarea afacerilor locale.

2008 - Șerban G. Cantacuzino - pentru munca dedicată de o viață în serviciul arhitecturii și conservării patrimoniului în Europa și în lume. Activitățile sale didactice (istoria arhitecturii), numeroasele prelegeri, articolele și cărțile sale au contribuit substanțial la o nouă filosofie a conservării moderne. Viziunea sa asupra patrimoniului comun al Europei în diversitatea sa au contribuit la conturarea politicilor naționale și europene și la crearea de programe în domeniul protecției patrimoniului arhitectural și natural. A deținut funcții înalte la Architectural Review, la Royal Fine Arts Commission, ICOMOS și ICOMOS UK.

După căderea comunismului, a inițiat numeroase proiecte în Croația și România. Unul dintre ele a vizat restaurarea unui grup de 8 biserici de lemn din Maramureș, selectate să fie acceptate în 1998 pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Este fondatorul și președintele Fundației Pro Patrimonio.

Șerban G. CANTACUZINO

2010 - Descoperirea Muzeului - Muzeul Național Brukenthal - Juriul a decis să premieze acest proiect pentru abordarea pedagogică remarcabilă utilizată în dezvoltarea programelor educaționale care vizează atragerea publicului tânăr. Aspectul intercultural și baza științifică remarcabilă a publicațiilor proiectului sunt un exemplu excelent pentru schimbarea unei abordări muzeale clasice într-un instrument de creștere a gradului de conștientizare, cu un efect de cascadă extraordinar în toată Europa Centrală și de Sud-Est.

2011 - Dr. h. c. dipl. ing. Hans-Christian Habermann - care a susținut cu energie și entuziasm restaurarea patrimoniului cultural construit. Prin sprijinul acordat de Fundația Transilvania Saxonă, a sensibilizat publicul cu privire la moștenirea unică a Transilvaniei, a încurajat utilizarea abilităților tradiționale și a promovat metode bune de conservare. El a încurajat îngrijirea pe termen lung a clădirilor istorice prin colaborarea sa cu guvernul român și programele școlilor sale și prin legătura sa cu mișcarea Boy Scout.

Dr. h. c. dipl. ing. Hans-Christian HABERMANN

2012 - Paraschiva Kovacs - „În calitate de profesoară într-o comunitate mică, și-a dedicat peste 40 de ani din viață inventarierii și conservării artefactelor din trecut, ca simboluri ale moștenirii vii pentru o comunitate. Datorită investiției sale personale, talentului pedagogic, competențelor profesionale, puterii convingătoare și entuziasmului molipsitor, ea a creat timp de câteva generații o atitudine și un comportament diferit față de istoria locală și conservarea patrimoniului. Ea este un exemplu extraordinar pentru acei oameni modești și dedicați care, fără multe resurse, reușesc să crească gradul de conștientizare cu privire la importanța conservării trecutului în beneficiul viitorului”.

Paraschiva KOVACS

Palatul Culturii din Blaj

2012 - Mănăstirea Golia - unul dintre cele mai complexe ansambluri monahale păstrate până în zilele noastre, datorită faptului că se păstrează biserica, turnul, zidurile incintei și cele patru turnuri de colț. Biserica a fost construită de Vasile Lupu și soția sa, Ecaterina Cercheza, între anii 1650 și 1652. Proiectul a vizat două obiective principale; restaurarea Ansamblului Mănăstirii Golia și dezvoltarea unei infrastructuri care a asigurat accesul în zona monumentului istoric, sporind atractivitatea turistică și culturală a acesteia.

2014 - Frescele din secolul al XVII-lea ale Bisericii Dragomirna - Mănăstirea Dragomirna este o structură substanțială, aproape fortificată, în nordul României. Proiectul se limitează la uimitoarele fresce de la începutul secolului al XVII-lea din naosul și corul bisericii, care înfățișează scene din viața lui Hristos, sfinți, îngeri și o gamă masivă de iconografie creștină, toate în culori minunate și într-un stil de vigoare și energie remarcabile serios compromise în cei 400 de ani de existență. Echipa de conservare a fost formată din 50 de profesioniști și studenți din diverse țări, sub conducerea unui expert român.

2017 - Palatul Culturii din Blaj - situat în centrul istoric al orașului, a fost proiectat în 1930 de arhitectul Victor Smigelschi pentru a găzdui evenimente culturale și a fost singura clădire destinată uzului cultural din localitate. În urma unui incendiu din 1995, clădirea a fost grav avariată și a rămas ruină până în 2012, când Primăria Blaj a luat inițiativa refacerii clădirii. Cu un buget modest din fonduri publice, Palatul a fost restaurat în principal la designul său funcțional inițial, păstrând în același timp dovezi ale istoriei clădirii, de către tânărul arh. Vlad Sebastian RUSU.

Juriul a declarat: „Municipiul Blaj a evocat cu succes arhitectura pierdută a acestei clădiri istorice ruinate cu intervenții minime. Au folosit numai resturile de material existent, fără demolări și cu adăugarea doar a celor mai esențiale facilități și elemente structurale”.

2017 - Zoltán Kallós - unul dintre cei mai proeminenți colecționari de folclor ai secolului al XX-lea. Colecțiile sale au elemente tangibile și intangibile ale comunităților maghiare, române, săsească și romă din Transilvania și s-au dovedit neprețuite pentru conservarea culturii populare europene. Această colecție, din ultimii 70 de ani, păstrează și cântecele, poeziile, dansurile, obiceiurile și folclorul care stau la baza identității noastre europene. A publicat casete, CD-uri și filmări, cărți de folclor, 14.000 de cântece la Muzeul și Fundația Zoltán Kallós, care a fost fondată în 1992 pe moșia familiei sale. A lucrat neobosit pentru a transmite aceste tradiții de muzică, dans, povestire și meșteșuguri tinerelor generații.

2020 - Ambulanța pentru Monumente - proiect lansat în 2016, de Asociația Monumentum, pentru a salva sute de clădiri patrimoniale din România printr-o rețea largă de organizații active de patrimoniu organizează intervenții de urgență efectuate de experți, studenți și meșteri instruiți pe bază de voluntariat, cu sprijinul comunităților și autorităților locale.

Proiectul a câștigat și **Premiul Publicului 2020** cu peste 12.000 de voturi ale cetățenilor din toată Europa. Inițiativa formează tineri experți și meșteri la nivel local, asigurând întreținerea durabilă și viitoare a clădirilor, abordând o problemă prezentă în România și în multe alte țări din întreaga Europă. Proiectul s-a bucurat de sprijinul **Alteței Sale Regale Prințul de Wales**, care i-a felicitat pe voluntarii Ambulanței pentru Monumente.

Ambulanța pentru Monumente

2021 - Biserica din lemn a satului Urși - aflată în cimitirul satului Urși, a fost restaurată cu implicarea strânsă a multor parteneri, inclusiv a comunității locale. Biserica a fost construită între anii 1757 și 1784, a supraviețuit unui incendiu în 1838, după care a fost reparată și decorată cu fresce, a fost ulterior abandonată în urma construirii unei noi biserici în sat. În 2009, biserica a fost inclusă în „Programul 60 de Biserici de Lemn” din România de către Fundația Pro Patrimoniul, iar ulterior nominalizată la programul 7 Cele mai Periclitare Monumente 2014.

Biserica din lemn a satului Urși

2022 - Casa Libertății Religioase - una dintre cele mai vechi și mai semnificative case de secol XV din Cluj-Napoca. În 2018, a fost redeschisă, devenind centru cultural dedicat idealurilor libertății și toleranței religioase. Găzduiește expoziții permanente, un centru de conferințe și cercetări interconfesionale, camere de oaspeți, o librărie și un restaurant.

Muzeul și Atelierul Școala Pisco

2022 - Muzeul și Atelierul Școala Pisco - un loc în care moștenirea culturală, arta contemporană și ceramica se reunesc pentru a genera un hub cultural și educațional într-un vechi sat de olari, care reunește tradiția (moștenirea ceramică) și cultura urbană și modernitatea (clădirea) și a fost construit cu ajutorul voluntarilor. Inițiat de o familie - istoricul de artă **Adriana Scripcariu** și sculptorul **Virgil Scripcariu**, în 2016, cu ajutorul studenților și profesorilor de arhitectură, a fost inițiat un nou spațiu cultural pentru expunerea artefactelor, primirea vizitatorilor și găzduirea evenimentelor culturale și educaționale.

Semne cusute

2022 - Semne cusute - un proiect care se învârtă în jurul cămașii tradiționale românești, „cămașa cu altiță”, inițiat de **Ioana Corduneanu** și pledează pentru conștientizarea și recunoașterea valorii patrimoniale a acestei capodopere de design colectiv, cu înțelepciunea codificată în modelele sale. Este și o declarație împotriva industriei „fast fashion” și a consumerismului, reînviind în același timp o moștenire textilă care este în pericol, din cauza documentării proaste și transmisă doar pe cale orală.

2023 - Pathfinders of the Waters - utilizează un element de patrimoniu imaterial specific Deltei Dunării - *canoada tradițională cunoscută sub numele de lotcă* - ca punct focal pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la relația dintre oameni și natură. Proiectul cuprinde un atelier de construcție a bărcilor tradiționale, o metodologie cuprinzătoare, resurse educaționale deschise, o platformă digitală și evenimente dedicate pentru rețeaua de copii. La cârma proiectului se află **Ivan Patzaichin**, legenda română a canotajului, și vizează copiii din satele cu acces limitat la activități culturale (Mila 23, Sfântu Gheorghe, Sulina, Chilia Veche).

Casa Libertății Religioase

2023 - Via Transilvanica - un traseu de drumeții care se întinde pe mai mult de 1.400 de kilometri, 20 de regiuni etnice și culturale diferite ale României și aproximativ 400 de comunități, prezentând 12 situri incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO. Proiectul a fost condus de **Tășuleasa Social**, ONG cu activități educaționale, sociale, de mediu și culturale de peste 23 de ani.

2024 - Biserica Săsească din Alma Vii - salvată și restaurată, ea simbolizează secole de istorie și măiestrie în satul pitoresc Alma Vii din Transilvania. Restaurarea cuprinzătoare nu numai că a păstrat integritatea arhitecturală și istorică a bisericii, dar a implicat comunitatea locală, a încurajat dezvoltarea durabilă a turismului și a revitalizat moștenirea culturală a satului. Proiectul a fost coordonat de **Mihai Eminescu Trust**.

Via Transilvanica

2024 - Biserica Sf. Mihail din Cluj-Napoca - a fost o amplă călătorie de restaurare din 2016 până în 2022. Dincolo de simple întăriri structurale și revigorări ale fațadelor, proiectul a cuprins și renovarea interioarelor și îmbunătățiri moderne. Amplasată în centrul vibrant al orașului, este o bijuterie a arhitecturii gotice europene. Are o semnificație imensă la scară locală, regională și națională și este recunoscută ca un reper național și o icoană a bogatului patrimoniu al Transilvaniei. Legăturile sale adânc înrădăcinate cu regalitatea și figurile istorice esențiale evidențiază evoluția Clujului de-a lungul secolelor.

2025 ANUL BIENALEI DE ARHITECTURĂ DE LA VENEȚIA

Text: Angela KOVÁCS

INTELLIGENS. NATURAL. ARTIFICIAL. COLLECTIVE.

La sfârșitul lui 2024, cel care a făcut un bilanț nu cred că a fost nici mulțumit, nici pe deplin lămurit despre ce a fost bine, ce a fost mai puțin bine sau ce a fost mai mult dezastru decât normalitate.

Când a fost ales curator al Bienalei și a anunțat tema, Carlo Ratti, pe lângă onoarea care l-a copleșit, a declarat că în lumea de astăzi, care este în derivă, arhitectura trebuie să adune, în jurul ei, tot ce face dovada inteligenței umane pentru a nu fi unul dintre principalii factori de degradare a mediului.

Ratti a subliniat că mediul construit este rezultatul colaborării mai multor discipline: în principal al arhitecturii, care este specialitatea noastră, apoi artele, științele, tehnologia, factorii sociali.

Sub tema aceasta și în tensiunile care ne înconjoară, au fost predate Uniunii Arhitecților din România, spre evaluare, 24 de proiecte pentru reprezentarea țării la a 19-a expoziție de arhitectură din cadrul Bienalei. Nu pot să spun că toate au fost aplicate temei sau că toate au avut calitățile necesare unui eveniment internațional de valoare a Bienalei, dar pot aprecia efortul făcut de fiecare participant pentru a-și prezenta opinia despre cum se poate arăta România lumii.

Numărul participanților a fost mult mai mare decât la precedentă selecție pentru Bienala 2023, lucru care dovedește, pe de-o parte, că Bienala este apreciată în mediul de arhitecți români și, pe de altă parte, că Uniunea Arhitecților a avut o campanie bună de promovare.

arh. Attila KIM

arh. Oana SIMIONESCU

arh. Ioana ALEXE

arh. Angela KOVÁCS

dr. Monica JOIȚA

arh. Michał DUDA

arh. Javier PEÑA-IBÁÑEZ

Din cele 24 de proiecte, colectivul de evaluare căruia o să-i spun Juriu, în deplină concordanță, a ales 3 lucrări care reprezentau, fiecare, câte o direcție clară de studiu a realității românești. Proiectele au conținut, mesaj, prezentare de excepție. Ele sunt prezentate pe canalele Uniunii Arhitecților, împreună cu aprecierile făcute, și nu cred că este cazul să le disec aici.

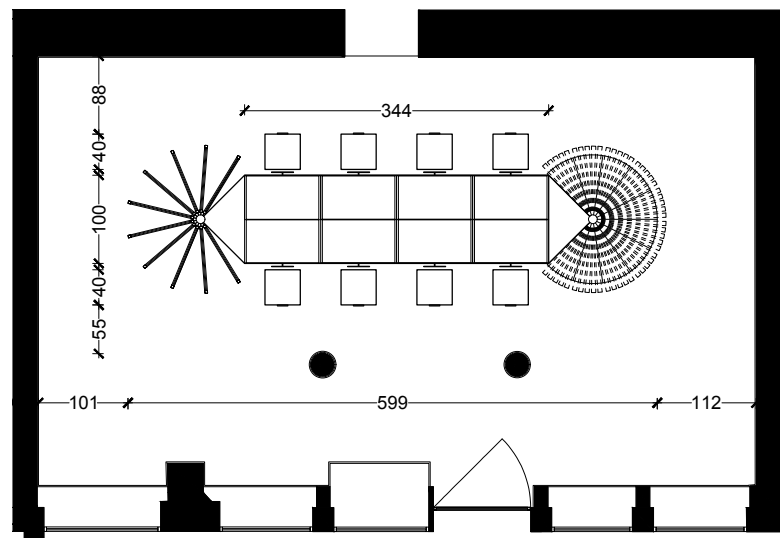
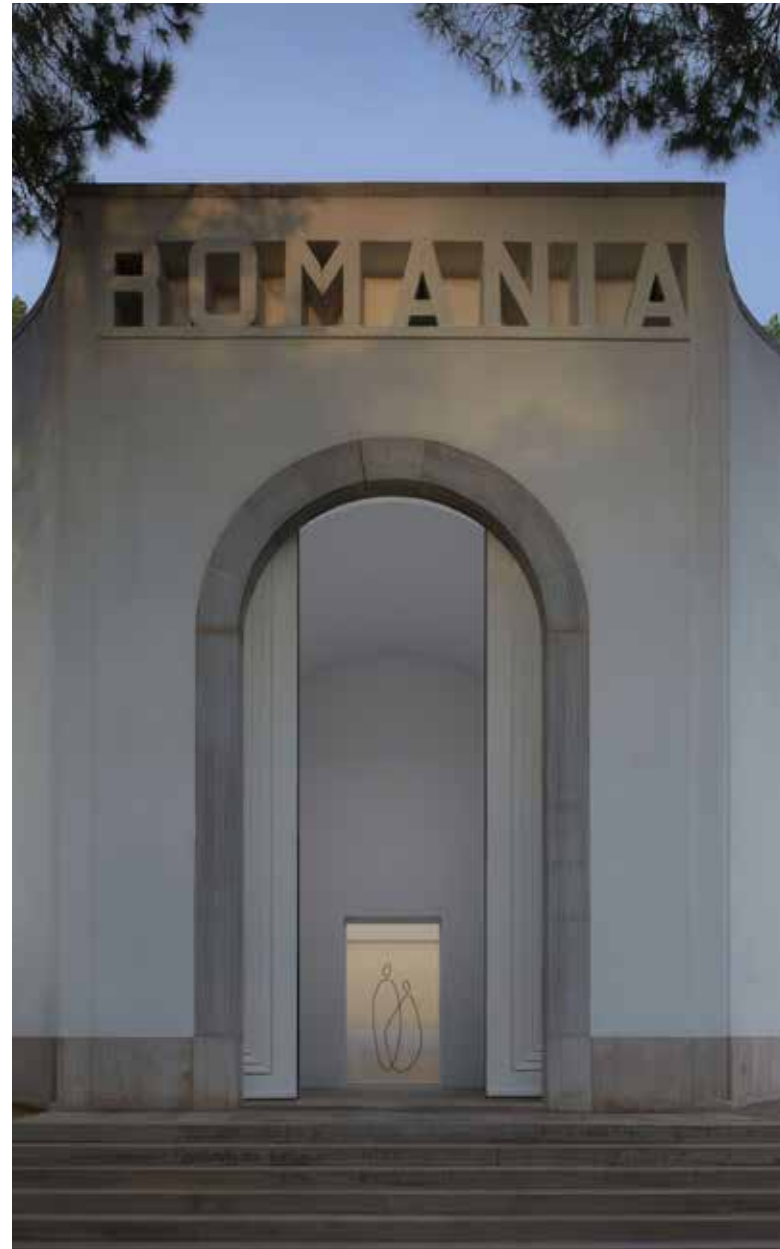
Alegerea proiectului reprezentativ a fost făcută în urma unor discuții mai mult decât interesante despre opinia fiecărui membru al Juriului privitoare la proiecte. Abordarea lucrărilor, comentariile, motivarea opiniei au avut o evoluție interesantă pe parcursul jurizării.

În Juriu, am avut onoarea să fiu colegă, pe lângă personalități din România, cu un arhitect spaniol - Javier Pena Ibanez, curator de evenimente arhitecturale, și un istoric de artă polonez - Michał Duda, directorul reputatului Muzeu de Arhitectură din Wrocław. A fost extrem de interesant să asist la expunerea opiniei fiecăruia despre proiecte, la modul în care ei înțeleg și apreciază realitatea românească și nevoile ei.

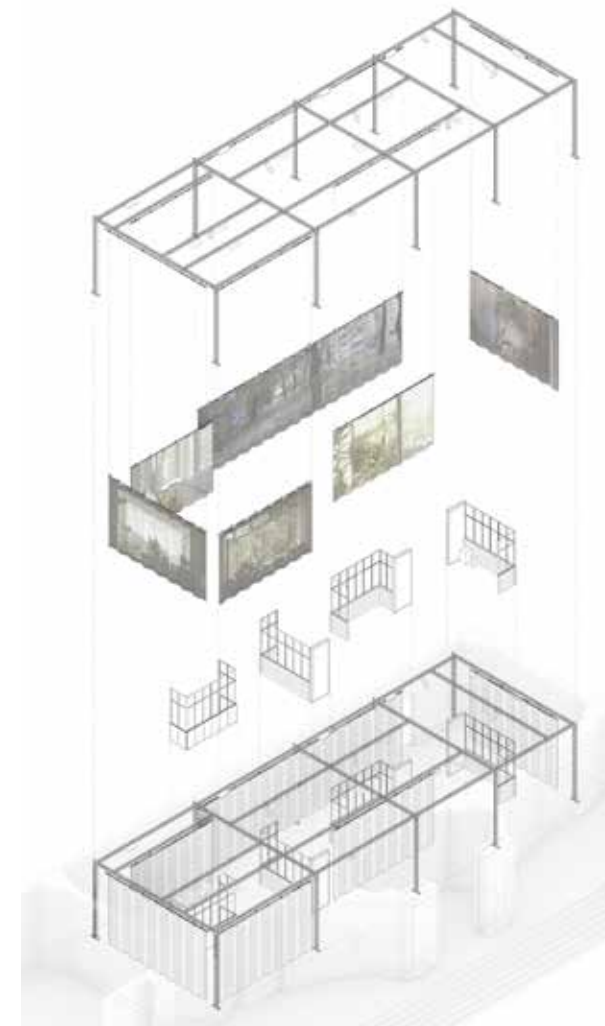

HUMAN SCALE

LANDSCAPES OF CARE

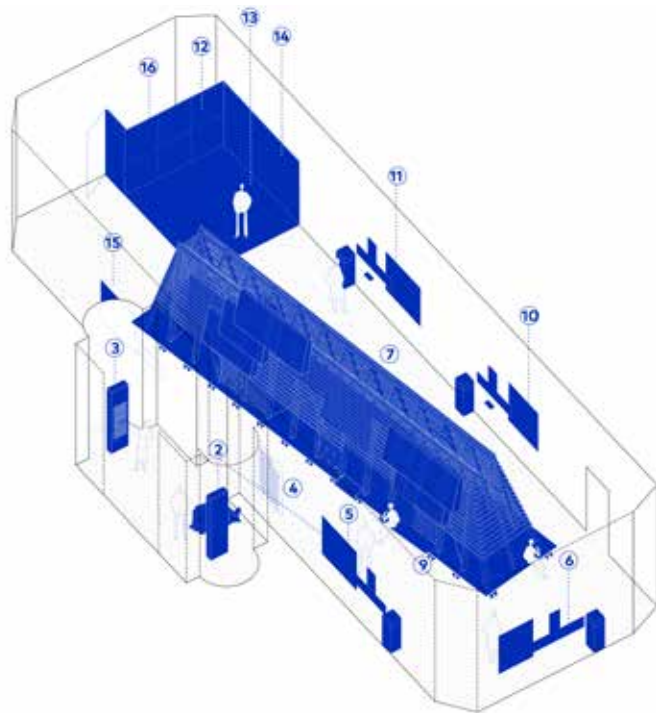
Aș da un exemplu: Proiectul „Landscapes of Care”.

Proiectul, așa cum îl explică elaboratorii, vrea să prezinte o fereastră asupra societății românești postsocialiste, cu aplecare asupra spațiului interior domestic și a grădinilor intime. Un studiu despre dilatarea delicată a balcoanelor în curțile urbane, despre reziliența adaptativă ecologică făcută prin îngrijirea florilor sălbatice în spațiile dintre blocurile comuniste.

Apropiat, atât ca locație, cât și ca trecut recent, cu mai multă înțelegere față de arhitectura și ambițiile noastre, Michal Duda a găsit în proiect o paralelă cu perioada comunistă parcursă de vecinii polonezi, a văzut realități comune, studii care pot fi abordate de ambele țări prin studii punctuale asupra comportamentului individual sau de mici grupuri, detașate de „colectiv”.

THE HERITAGE

arh. Carlo RATTI, curatorul Bienalei de Arhitectura de la Venetia

Aprecierile făcute de Javier Pena Ibanez asupra aceluiași proiect au fost laudative, dar văzute din punct de vedere „colectiv”. Cumva, i-a scăpat pragul de minimă rezistență al familiilor în vremea comunistă, care acționau timid și privat, cu grijă față de sănătatea mintală a grupului restrâns, în dorința de a aduce frumosul în spațiile locative sufocante. Balcoanele închise, în care fiecare își manifesta creativitatea, sigur nu au fost o manifestare socială în Spania!

Trecând mai departe, aș spune că proiectul care a fost desemnat să reprezinte România la Bienala de Arhitectură a fost, cred eu, cel mai bun răspuns la tema lansată de organizatori.

În primul rând, colectivul întocmitor este, așa cum se spune în declarațiile Bienalei, multidisciplinar, format din arhitecți, artiști vizuali, curatori și organizatori de evenimente culturale. Aceștia, sub ideea că **omul este măsura tuturor lucrurilor**, doresc să prezinte un exemplu de evoluție culturală, legată de omul creator și arhitectură, de la „Harta Lumii” la desene de arhitectură făcute, în secolul al XX-lea, de arhitecți români. O evoluție care este pozitivă, făcută de indivizi în folosul colectiv, care memorează natura și o conservă, intervenind cu *artificial* doar în măsura în care societatea și cultura umană trebuie protejate.

Proiectul provoacă discuții despre tradiție, spațiu și umanitate, subiecte care sunt comune tuturor, nu doar societății românești.

Din punctul meu de vedere, atuurile principale ale proiectului sunt:

- particularizarea în universal a creației culturale românești;
- colaborarea artelor și artiștilor în prezentare;
- evidențierea valorilor arhitecturii românești ca un exemplu de stabilitate și reziliență;
- promovarea respectului față de mediu și față de „ceilalți”.

Oricum, succesul și atractivitatea propunerii alese se va dovedi doar după finalizarea punerii în operă. Ce va vedea publicul în pavilioanele României va fi o fereastră deschisă către noi, către cultura și arhitectura noastră.

Vă invit pe toți să faceți parte din public! Pelerinajul la Venetia și Bienala de Arhitectură cred că este obligatoriu pentru oricine, arhitect sau nu.

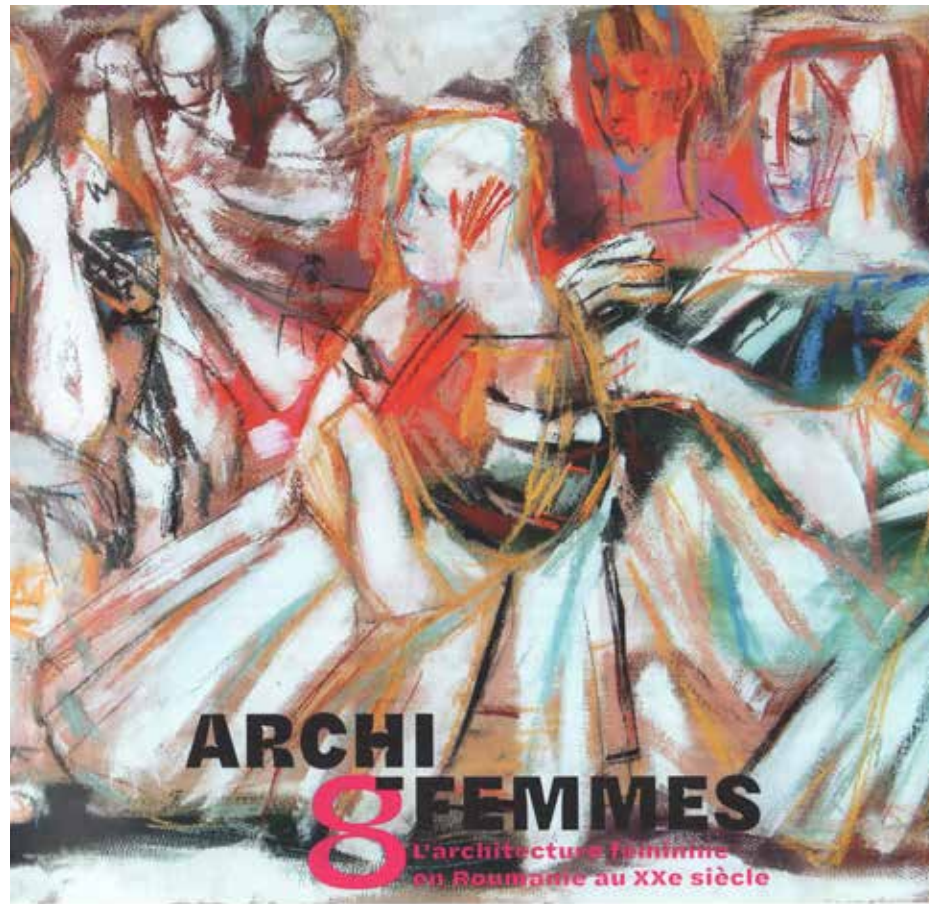

PARIS
INSTITUTUL
CULTURAL
ROMÂN

Text: Ileana TUREANU
Foto: Mircea ȚIBULEAC

O EXPOZIȚIE CU ARHITECTURĂ ȘI EMOȚIE

Expoziția despre „Femeile excepționale din arhitectura românească” se plimbă prin Europa din anul 2019, dar nici un vernisaj nu a fost încărcat cu atâta emoție precum cel de la Paris. Pentru că, alături de expoziție, am trăit istoria „pe viu”, prin prezența în sală a două dintre Femeile Excepționale prezentate și reprezentarea altor două Femei Excepționale, prin copiii și nepoții lor.

Eu am fost emoționată încă înainte de a începe evenimentul, pentru că sala a fost ticsită de colegi, arhitecți care trăiesc și lucrează la Paris și revederea cu fiecare dintre ei a însemnat amintiri din cea mai frumoasă perioadă a vieții, vremea studenției, povești din vacanțe, de la cămin, din excursiile de studiu, dar și planuri de viitor pentru că, acum, avem timp pentru nostalgii. Ne-am regăsit cu colegi, prieteni, oameni pe care i-am admirat și cu care aș vrea să mai tragem de timp... Am cunoscut copii ai colegilor mei, care acum sunt în plină afirmare și descoperire a unei lumi de care au auzit numai, pe care o știu din poveștile părinților. Am avut norocul să participe, la evenimentul nostru, doamna Wanda Diebold, fost administrator al Louvre-ului și înalt reprezentant al Ministerului Culturii și Infrastructurii din Franța, dar, mai ales, prietenă a României, care, în anii 2000, a colindat și a bătut la pas țara, cu noi, ca să desemnăm monumentele de maxim interes european, care ne-a ajutat să punem la punct măsurile menite să le pună în evidență și să asigure pregătirea celor ce urmau să le gestioneze.

Datorită ei, Cetatea Alba Iulia a intrat în circuitul civil și cultural, s-a creat Asociația Localităților și Zonelor Istorice și de Artă din România, s-au format, sub îndrumarea unor profesori de la Sorbona, primii specialiști în drept urban. Wanda avea multe cunoștințe în sală cu care s-a revăzut cu bucurie, după 20 de ani, inclusiv cei cu care am vizitat, în căruța trasă de tractor, județul Dâmbovița.

Au mai fost în sală tineri lucrători în construcții, plecați dintr-un sat dâmbovițean, care au realizat, la Paris, că ar trebui să știe câte ceva despre arhitecții români. Au venit primii, cu flori și bomboane.

Emoția a atins cote ridicate când exuberanta nepoată pariziancă a Margaretei Rubira, cea care a inaugurat piața din Barcelona ce-i poartă numele, ne-a povestit despre Daisy, marcanta arhitectă plecată din România, devenită prima femeie arhitect din Catalonia, asemuită și comparată cu Lucio Costa și Le Corbusier, dar și când Cristina și Ștefan Mănciulescu și-au omagiat mama, atât prin cuvinte și amintiri, cât și prin activitatea lor de succes în același domeniu al conservării și apărării patrimoniului arhitectural. Poza tinerei arhitecte, fiica lui Ștefan, alături de portretul bunicii - pe care nu a cunoscut-o niciodată - nu mi se poate șterge din minte.

Despre doamna Sanda Hânciu-Popa nu știam prea multe, deși a fost singurul arhitect român distins cu Premiul Aga Khan. Șansa de a o descoperi a fost nepotul său care, tânăr arhitect parizian, a simțit nevoie să plece pe urmele bunicului, care a fost unul din creatorii primului cartier-grădiniță bucureștean - Vatra Luminoasă, și ne-a vizitat la București. Distinsa doamnă arhitect, expert UNESCO, a fost implicată și responsabilă pentru salvarea sitului arheologic de la Cartagina.

Momentul culminant al serii a fost atins de proiecția filmului dedicat lui Solange d'Herbez de la Tour, urmărit cu încântare și surpriză admirativă de aceasta. La 104 ani, ocazia de a arăta toată admirația pe care i-o purtăm a fost o șansă istorică. Cu realizări arhitecturale remarcabile, cu performanțe în peste 25 de discipline sportive, cu o energie care a pus pe picioare mișcarea mondială de apărare a drepturilor femeilor arhitect, deținătoare a Legiunii de Onoare în Grad de Cavaler și Ofițer, Solange este un fenomen profesional format și educat în România, unde egalitatea de gen nu a fost niciodată o problemă.

Avem de ce să fim mândri! Avem cu cine să ne mândrim!

PARIS 2024 SOLANGE D'HERBEZ DE LA TOUR

Text și foto: Georgeta GABREA

Înainte de a mă așeza la birou, în fața calculatorului, mi-am aruncat, din obișnuință, privirea pe un calendar care era în fața mea. Am văzut că suntem în 15 decembrie. Acum o lună eram la Paris, unde, în seara zilei de 13 noiembrie, s-a vernisat expoziția „8 Archi-femmes”, organizată de Uniunea Arhitecților din România la Centrul Cultural Român, în apropierea Turnului Eiffel. Așa am constatat că a trecut deja o lună, timp în care secunde, minutele, orele, zilele și nopțile, săptămânile au trecut pe lângă mine, fără să le observ, așa cum ne-am obișnuit cu toții, acaparați de veșnicile urgențe zilnice, amestecate cu situații neprevăzute care trebuie rezolvate imediat. Așa cum scrie Jacques Prevert, nu observăm când înmuguresc pomii, înfloresc florile, încep să cadă frunzele și vine sfârșitul anului, care la noi, la arhitecți, se manifestă de parcă ar fi sfârșitul lumii.

Seara de 13 noiembrie a fost deosebită din toate punctele de vedere. Expoziția și promovarea sa a fost făcută nu numai profesionist, dar și cu suflet. Alături de panourile reprezentând opere ale doamnelor arhitecturii românești ale secolului al XX-lea, au fost invitați colegii noștri de facultate care trăiesc și lucrează acum la Paris, iar surpriza întâlnirii, după atât amar de vreme, a fost emoționantă și foarte plăcută. De asemenea invitații - marile personalități care au acceptat invitația și au fost alături de noi, cu această ocazie, au completat tabloul. Unul dintre invitații de seamă, poate cel mai așteptat, a fost doamna arhitect Solange d'Herbez de la Tour, arhitectă de origine română, absolventă a Facultății de Arhitectură „Ion Mincu” din București. Noi toți i-am spus tot timpul, pur și simplu, Solange. Așa îi spunem și astăzi.

SOLANGE

Solange s-a născut în anul 1921, la București, în data de 8 septembrie. A onorat invitația și chiar s-a bucurat foarte mult să fie printre noi și să participe atât la vernisajul expoziției, cât și la prezentarea unui film documentar pregătit de colegii noștri arh. Cristina și Mihai Pienescu. La vârsta de 103 ani, a împărtășit cu noi toate aceste emoții, iar pentru ea, prezența atâtor cunoscuți apropiați a fost extrem de emoționantă.

Cu acest prilej, mi-am adus aminte de vremurile de acum aproape 20 de ani (2007) când era foarte activă - era președinta Uniunii Internaționale a Femeilor Arhitect și vicepreședinta Uniunii Internaționale a Arhitecților. Atât Uniunea Femeilor Arhitect din Franța, cât și Uniunea Internațională a Femeilor Arhitect au fost înființate de ea, din dorința ca femeile arhitect să poată depăși, în țările lor, prejudecățile și diferențele care existau în atribuirea proiectelor și chiar judecarea lor.

Atât în plan profesional, cât și în planul apărării drepturilor profesionale ale femeilor arhitect, a fost o mare luptătoare și a depus toate eforturile pentru a realiza o comunitate internațională de ajutor și asistență reciprocă. Din această organizație fac parte peste 50 de țări. Regula care ținea comunitatea unită și care atrăgea noi membri era faptul că Uniunea acționa ca o frăție și, la fiecare trei ani, se organiza câte un congres internațional în câte o țară membră. În ultima zi a congresului în desfășurare, în ședința de închidere se vota tema următorului Congres și locul unde urma să aibă loc, ca să fie suficient timp pentru organizarea sa, atât din punct de vedere al conținutului tehnic și științific, cât și administrativ.

În anul 2000, a devenit și România membră a acestei organizații cu propria organizație, dar a avut o cu totul altă motivație. U.F.A.R. (Uniunea Femeilor Arhitect din România) nu se plângea de discriminări, prejudecăți în aprecierea muncii și talentului femeilor arhitect, ci era animată de dorința de a face cunoscută munca arhitecților români și în afara României și de a înlesni schimburile culturale și profesionale între arhitecți, pe plan internațional.

Toate congresele internaționale aveau teme de interes pentru toată lumea participantă sau/și probleme de actualitate internațională. Pentru a se asigura de înalta ținută a acestor congrese, toate s-au desfășurat sub înaltul patronaj al șefului statului în care era organizat evenimentul. În afara celui organizat de Solange, la București, în anul 1972, următorul congres de la București a putut fi organizat tocmai în anul 2007 și a fost organizat de Uniunea Femeilor Arhitect din România.

Deși despre Solange se poate scrie foarte mult, acum și aici, am să scriu foarte scurt despre acest Congres Internațional de arhitectură al U.I.F.A., organizat în România, la care Solange a luat parte activ, așa cum făcea la fiecare ediție a acestor congrese.

Ce a fost remarcabil, în acel moment, a fost că atât Ordinul Arhitecților, Uniunea Arhitecților, Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu”, Muzeul Țăranului Român, Ministerul Culturii, Inspectoratul de Stat în Construcții și Universitatea de Marină din Constanța au sprijinit demersul și ne-au ajutat să organizăm atât congresul (o săptămână), cât și o zi pe Bricul Mircea și o excursie, post-congres, de încă o săptămână.

Pentru că, în acel moment, Universitatea de Arhitectură era în plin șantier de consolidare, o parte a expozițiilor și a sesiunilor de comunicare s-au desfășurat la Muzeul Țăranului Român. După săptămâna de comunicări din București, am avut prilejul să organizăm o excursie cu Bricul Mircea de-a lungul țărmului românesc al Mării Negre. Aproape niciodată nu s-a putut respecta timpul programat pentru discuțiile care urmau după fiecare prezentare sau comunicare științifică. Ziuă petrecută la bordul Bricului Mircea a compensat această lipsă. Excursia cu Bricul Mircea, care este de fapt tot un obiect de patrimoniu, a fost un mare câștig. Având în vedere că este una dintre cele cinci nave originale de acest fel din lume, mulți domni arhitecți din Japonia, mai ales, au venit alături de soțiile și de colegele lor să participe la această „plimbare”, ca să aibă ocazia să fie la bordul acestui velier.

Acum, la Paris, când ne-am întâlnit cu Solange, multe dintre aceste momente mi-au revenit în minte. La vremea respectivă, deși efortul de organizare a fost foarte mare, totul mi s-a părut normal. Am fost foarte mândre că doamnele arhitect din Japonia, care au avut un Congres organizat la Tokio „perfect”, au fost de părere că al nostru este imediat după congresul organizat în Japonia. Am fost foarte mândre!

Tema Congresului a fost legată de patrimoniu. Și atunci, am vrut să profităm de ocazie și să arătăm cât am putut de mult din patrimonial național, pentru că, pentru mulți participanți, România era o necunoscută și o surpriză.

În timpul dintre comunicări, am mers și am vizitat diferite obiective din București, am luat masa la Muzeul Satului, am participat la un concert susținut de Gheorghe Zamfir și de pianistul Sorin Petrescu în sala Ateneului Român, doar pentru noi. Seara de la Ateneu a fost de neuitat.

Excursia post-congres s-a făcut prin toată țara - un circuit de circa o săptămână, foarte dens. Au fost două autocare pline, de câte 50 de locuri - unul ghidat de Solange, care dădea toate explicațiile în limba franceză, celălalt de mine, care dădeam explicațiile în limba engleză. Traseul a fost București, Sinaia, Brașov, mănăstirile din Modova - zona Neamț și Bucovina (zona Suceava), am trecut prin Pasul Tihuța și am ajuns la Bistrița, Baia Mare, Alba Iulia, Turda, Cluj, Sebeș, Sibiu, Valea Oltului, Horezu, Râmnicu Vâlcea, Dealul Negru, Curtea de Argeș, Valea cu Pești și înapoi, la București.

Au fost multe colege și colegi arhitecți și istorici de artă care au contribuit la buna desfășurare a Congresului (unii dintre ei veniți din Statele Unite ale Americii). Au existat traduceri simultane în 3 (trei) limbi, dintre care una era japoneză. Au fost și invitați de prestigiu care ne-au onorat cu prezența și prezentările domniilor lor. L-aș aminti acum, pentru că nu mai este printre noi, pe domnul academician Răzvan Theodorescu.

După închiderea lucrărilor Congresului, în Sala cu Fresce, i-am luat un interviu lui Solange. A fost o mare surpriză pentru că a povestit episoade din activitatea Uniunii Internaționale a Femeilor Arhitect, mai ales episoade legate de activitatea

unor colege de breaslă din unele țări unde a trebuit să lupte nu numai pentru dreptul de a-și semna și edifica proiectul, dar și pentru viața lor. Te cutremuri și realizezi că nu întâmplător Solange și-a găsit puterea și curajul nu numai în interiorul ființei și personalității ei, dar și în originile ei și a locului în care a trăit și profesat o viață întreagă.

Acum, când am revăzut-o pe Solange la Paris, am avut impresia existenței unor energii creatoare care plutesc deasupra și în aerul orașului și care, cu toate controversele existente, conduc la realizarea unor opere de artă de avangardă, care întotdeauna au marcat epoca în care au fost realizate și au constituit avangarda artistică a Europei și chiar a lumii, în toate timpurile, indiferent de condițiile politice, sociale, care au generat dezvoltarea sa urbană și cele mai multe din monumentele și edificiile sale reprezentative. Să nu uităm că, în Statele Unite ale Americii, s-a dorit construirea unui turn ca și Turnul Eiffel, dar mai înalt, și pentru acest lucru au fost invitați specialiștii francezi.

Și așa, am revenit la Paris, la Centrul Cultural Român, din cadrul Ambasadei Române la Paris, amplasat într-un loc privilegiat al orașului, în apropierea Turnului Eiffel.

PETER BUGOD DE LA „ION MINCU” LA IERUSALIM

Text: Iuliana CIOTOIU

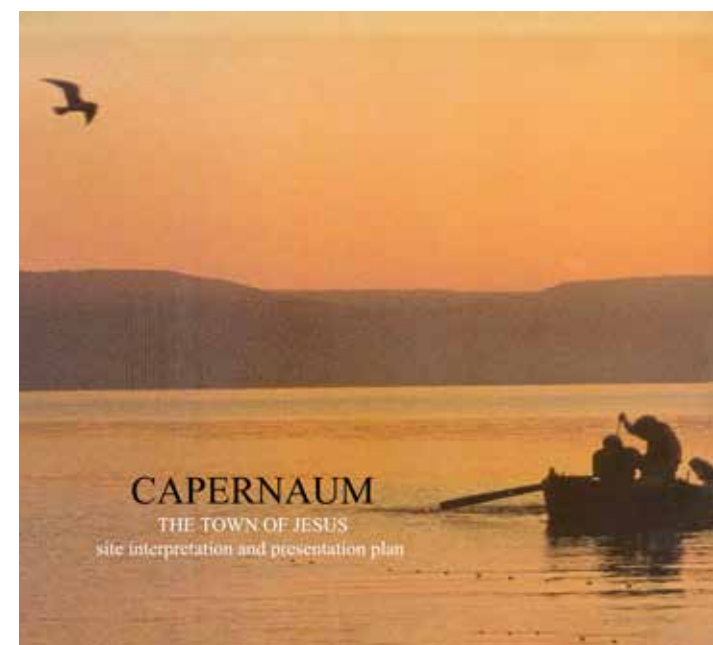
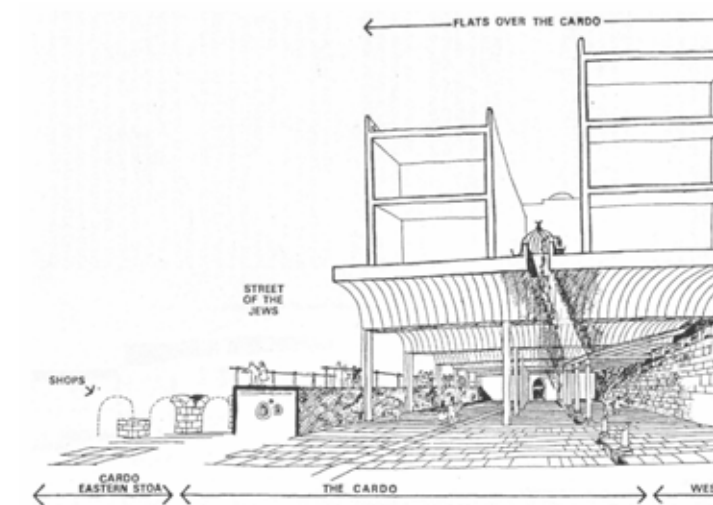
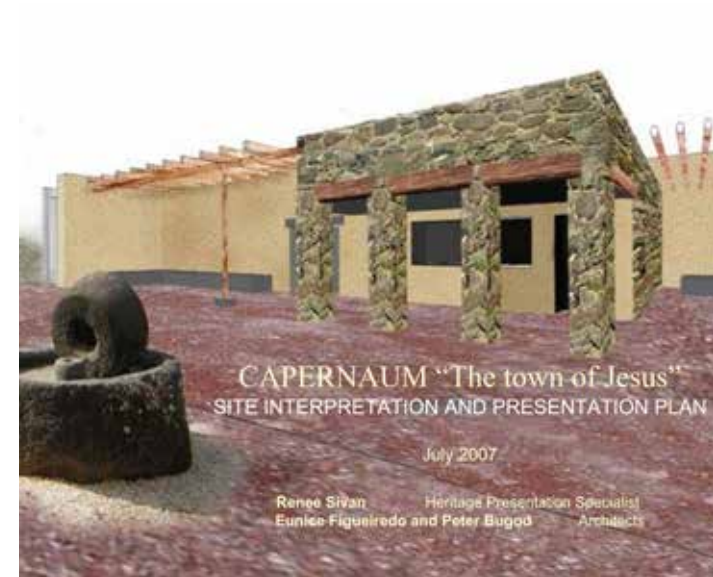
ARCHI-HOMMES

L'Architecture féminine en Roumanie au XXe siècle, expoziția de la ICR Paris, a avut un vizitator special, pe arhitectul **Peter BUGOD**, nume marcant al integrării arhitecturii noi în situri cu valoare istorică din Israel, nepotul arhitectei Margarita Brender, una din protagonistele expoziției.

Născut în România, Peter Bugod a făcut pregătire pentru admitere la *Arhitectură* cu mătușa sa Margarita Brender, a studiat în primii doi ani la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București, apoi a emigrat în Belgia, unde a absolvit École Nationale Supérieure d'Arts Visuels „La Cambre” din Bruxelles, obținând diploma de arhitect și urbanist. A lucrat în birouri importante de arhitectură din Paris și Bruxelles, iar în 1968, a contribuit la elaborarea studiilor de urbanism pentru orașul belgian Louvain-la-Neuve. După ce s-a mutat în Israel, Peter Bugod, împreună cu partenera sa de proiect Esther Niv-Krendel, a câștigat, în anul 1971, premiul I la Concursul pentru restaurarea cartierului evreiesc al Ierusalimului.

Proiectul „CARDO”, denumit astfel după vechea axă nord-sud a orașului antic, peste care se suprapunea zona care urma să fie reabilitată, a fost realizat la firma de arhitectură *Shlomo Aronson*. Spectaculoasele descoperiri arheologice au fost integrate în proiect, devenind elemente ale spațiului cotidian. Lucrările au durat 12 ani, arhitecții având de rezolvat numeroase probleme implicate de necesitatea de a folosi tehnici și materiale de construcții cât mai apropiate de cele originale. Soluțiile arhitecturale și structurale adoptate de Peter Bugod și colegii săi au fost elogiate în publicațiile de specialitate ale epocii.

În anul 1975, Peter Bugod împreună cu soția sa, Eunice Figueiredo, și-au fondat propria firmă, specializată în integrarea structurilor noi și restaurarea clădirilor istorice, lucrând timp de peste un deceniu pentru Autoritatea Parcurilor Naționale. Pe parcursul anilor care au urmat, Peter Bugod și Eunice Figueiredo au elaborat o serie de proiecte foarte importante:

- Restaurarea vechiului oraș Nazareth;
- Punerea în valoare a sitului arheologic Capernaum;
- Noua primărie din Ierusalim - un campus de 11 clădiri;
- Clădiri noi la Mănăstirea *Abu-Gosh* (lângă Biserica Cruciaților);
- Mănăstirea *Surorile Sfântului Sion* în Ierusalim;
- Mănăstirea *Notre Dame* de Sion din Ein Karem;
- O nouă biserică Syro-catolică;
- Proiecte de peisagistică în jurul Ierusalimului:
  - Poarta lui Irod;
  - Poarta Damascului.

Cu o activitate profesională atât de amplă și diversă în Israel, arhitectul Peter Bugod a păstrat legătura cu România, publicând în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice* 3-4, din 1996, o prezentare a proiectului „CARDO” și acordând un amplu interviu ziarului „Jurnalul Național”, în 2007.

Anul 2009 a marcat prezența lui Peter Bugod în România prin proiectul, din păcate nerealizat, de restaurare a bisericii armenesti din Hagigadar, jud. Suceava. Tot atunci, arhitectul a susținut o conferință la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, la care au fost prezente și sora Margaritei Brender, Alice Adrian, și fiica acesteia, Monica Adrian.

Peter Bugod este și un pasionat acuarelist, iar Eunice Figueiredo pictează. Au publicat, în 2024, împreună, așa cum au lucrat toată viața, cartea *Memory and Imagination: Everything is Connected: Public and Private Buildings Integrations of Old and New 1975-2024*, cu siguranță un titlu de referință în bibliografia de specialitate.

O activitate prestigioasă, pe care ar fi interesant să o cunoaștem mult mai bine.

<https://www.yamaspa.co.il/artists/aquarelle-by-peter>,
<https://www.yamaspa.co.il/artists/oil-paintings-by-eunice>.

„DOS MILENIOS DE ARQUITECTURA: RUMANIA Y MEXICO”

Text și foto: Beatrice-Gabriela
JÖGER

MEXIC - A TREIA OARĂ!

Simbolistica numărului trei este complexă, lucrurile bune vin „în 3”, timpul este trecut, prezent și viitor, natura însăși formează o treime: Pământul, Soarele și Luna. Am atins a treia oară pământul Mexicului cu același entuziasm ca în urmă cu 13 ani când am făcut cunoștință, pe cât se poate în patru luni de zile, cu această țară magnifică. Am cunoscut atunci oameni admirabili, profesori la FA-UNAM și nu numai, care mi-au arătat parte din țara lor și, mai ales, mi-au dezvăluit cultura lor. Împreună cu Rodolfo Herrera Saldana, pe atunci atașat cultural al Ambasadei Mexicului la București, am realizat expoziții și conferințe despre arhitectura și cultura mexicană la Universitatea noastră și în alte lăcașuri de cultură din București. Tot de atunci, am tot încercat să se realizeze în Mexic o expoziție despre arhitectura românească, cele două conferințe susținute la UNAM în 2011 fiind, cred, insuficiente prin efemeritatea lor.

Trebuie să mulțumesc doamnei Ileana Tureanu care, în calitate de președinte al UAR, a susținut această inițiativă și echipa formată din colega mea conf. dr. arh. Codina Dușoiu (UAUIM), arh. Ioana Alexe (redactor-șef al revistei Arhitectura) împreună cu mine, echipă care a reușit realizarea unui eveniment cultural de amploare la FA-UNAM. Dat fiind că expoziția și seria de conferințe au fost descrise pe larg de colega Codina Dușoiu, nu voi insista asupra lor. Voi împărtăși doar câteva impresii din această vizită.

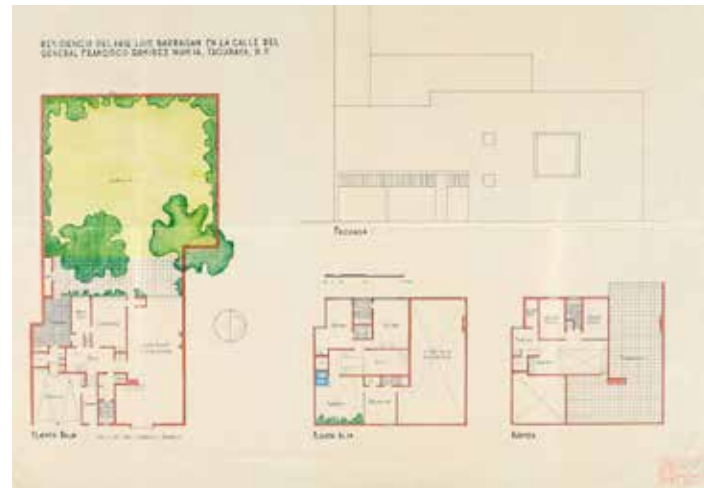
Am regăsit, după opt ani (am mai fost invitată de Rodolfo Herrera la un congres la Universitatea din Tlaxcala în 2016), vechi prieteni - arh. Marisa Malo Carus (soția regretatului meu profesor de la FA, Juan Benito Artigas Hernández), Celia Facio, Alejandro Villalobos și Gerardo Guizar (profesori la FA), Lucila Rousset Harmony (prietenă cu Rodolfo și fostă coordonatoare a Serviciului Cultural al FA) - de care părea că m-am despărțit în ajun și a căror ospitalitate nu s-a dezmințit nici de această dată. La Facultatea de Arhitectură am fost întâmpinați de noii prieteni ai Școlii noastre și ai României, cărora li se datorează posibilitatea realizării acestui eveniment la FA: Juan Ignacio del Cueto Ruiz-Funes (directorul FA) și Isaura Gonzalez Gottdiener (secretara academică a FA), care ne-au vizitat țara în 2023 și 2024 și, entuziasmați și impresionați de bogăția arhitecturală a țării noastre, au sprijinit personal și instituțional organizarea.

A fost o plăcere să vizitez din nou Mexicul în anotimpul ploios, cu toate inconvenientele aduse de acesta - un centru istoric inundat și vizite prin oraș sfârșite în apă până la glezne. Pentru că, spre deosebire de anotimpul uscat, când orașul și siturile arheologice sunt mai ușor vizitabile, dar te întâmpină cu o vegetație săracă și ternă și un pământ uscat, prăfos, acum, o vegetație luxuriantă - potrivită latitudinii tropicale și în ciuda altitudinii de 2240 m - te întâmpină peste tot, îmbracă zidurile înalte ale caselor - mai ales buganvilea, cu coloritul său puternic, și răsare, parcă spontan, de prin rigole și spațiile verzi care mărginesc trotuarele. Pentru că, în ciuda mărimii și aglomerației, Ciudad de Mexico este un oraș foarte verde. Cartierele și zonele rezidențiale (în general, de mică înălțime, P+1-3 etaje) au mici scuaruri, fiecare casă are un petic de grădină, sunt numeroase parcurile și zonele publice pietonale permanente sau temporare. Aceasta favorizează o viață la nivelul

străzii, al oamenilor, al relațiilor între ei. Oamenii sunt amabili, primitivi, politicoși, cu extrem de mult bun-simț, nivelul sonor general este scăzut, uimitor într-un oraș atât de mare, dar poate tocmai de aceea! Muzeele, cele din afara centrului istoric, sunt amplasate în parcuri; zgârie-norii sunt aliniați de-a lungul bulevardelor Reforma sau Insurgentes (parte din Pan-Americana, șoseaua de 30.000 de km care străbate întreg continentul, din Alaska până în Țara de Foc), cartierele sunt pline de viață și străzile un pic derutante. Trebuie să menționezi întotdeauna, alături de numele străzii, și colonia (cartierul) sau mai bine delegația (sectorul, la noi), deoarece același nume de stradă poate să apară în mai multe zone din oraș, mai ales în cele marginale, dat fiind că orașul, care a crescut enorm mai ales după cutremurul din 1985, a înglobat așezări deja constituite. Cum este și Coyoacán, pe vremuri loc de vilegiatură pentru locuitorii capitalei, de mai bine de un secol cartier boem și cosmopolit al orașului și care adăpostește și Universitatea Națională Autonomă a Mexicului cu a sa Facultate de Arhitectură, ai cărei oaspeți am fost.

O surpriză deosebită a fost vizita privată a Casei Luis Barragán, vizită organizată de Juan Ignacio del Cueto și care ne-a dezvăluit casa celebrului arhitect mexican într-o nouă lumină. O persoană minunată, directorul casei-muzeu, arh. Guillermo Eguiarte, care l-a cunoscut personal pe Barragán, ne-a revelat o altă casă, nu aceea a lucrurilor ușor observabile cum sunt utilizarea luminii și a culorii, ci aceea a detaliilor peste care poate trece chiar și un profesionist: proporția tăieturilor plin-gol, alinierea ușilor și a pietrei vulcanice a pardoselii, aranjarea casei exact ca pe vremea când era locuită de Barragán, schimbarea periodică a imaginilor expuse pe suportul din lemn ca o strană de biserică cu suprafețe de expunere mărite, colțul din living dedicat icoanelor ortodoxe.

Reîntâlnirea, sau mai bine spus re-parcugerea Drumului Morților la Teotihuacán (Oraș al nașterii zeilor, după azteci), mi-a dezvăluit o altă față a acestui oraș al unei civilizații clasice născute și dispărute timpuriu și a cărei limbă ne este încă necunoscută. Verdele crud al vegetației îmblânzea duritatea pietrei vulcanice și, deși nici Piramida Soarelui nu mai este accesibilă pentru ascensiune, câteva puncte mai înalte, la Citadelă și la Palatul lui Quetzalpapálotl, permit o vedere de ansamblu în care vegetația cucerește pe alocuri milenarele construcții. Am putut vedea astfel cu propriii ochi cele arătate de dr. Villalobos (Doc) în conferința sa, cum silueta Piramidei Lunii duplică silueta reliefului înconjurător.

Istoria milenară a Mexicului se citește la fiecare pas, iar rememorarea sa poate fi nesfârșită, de fiecare dată găsim noi urme, noi semnificații, creând noi amintiri. De aceea, o vizită în Mexic este un prilej de uimire și încântare continuă, iar revenirea, întotdeauna o imensă plăcere.

Ianuarie 2025

„DOS MILENIOS DE ARQUITECTURA: RUMANIA Y MEXICO”

Text și foto: Codina DUȘOIU

MEXIC - O CULTURĂ TÂNĂRĂ ȘI MILENARĂ

Pe 9 august 2024 aveam să pornesc într-una din cele mai provocatoare călătorii din viața mea: drumul spre Mexic. Se pare, iar teoria relativității poate să confirme, că dacă mergi de la est către vest, în sens invers fusului orar, ai șansa de a nu îmbătrâni niciodată, de a te întoarce practic în timp, într-un ritm mai domol sau mai alert. Călătoria spre Mexic a fost transpunerea în realitate a acestei senzații. Chiar evenimentul din care am fost parte (format dintr-o expoziție și serie de conferințe), organizat în cadrul UNAM (*Universidad Nacional Autónoma de México*) părea să susțină aceeași teză a drumului unei deveniri milenare, parcurs în dublu sens „Dos milenios de arquitectura: Rumania y Mexico” (*Două milenii de arhitectură: România și Mexic*).

Seria de conferințe a fost structurată în patru etape:

- **România** - *Antichitate și Ev Mediu* (Beatrice-Gabriela Jöger) / *De la arhitectura bizantină la secolul al XIX-lea* (Codina Dușoiu) / *Secolul al XIX-lea. Influență franceză, eclectism, stil neo-românesc* (Codina Dușoiu) / *Arhitectura românească în secolul al XX-lea - de la modernism la perioada postbelică* (Beatrice-Gabriela Jöger);
- **Mexic:** *Arhitectura Mezoamericiei* (Alejandro Villalobos Pérez), *Arhitectura colonială a viceregalului* (Gerardo Guizar Bermúdez), *Arhitectura Mexicului independent* (Alejandra Contreras Padilla), *Arhitectura mexicană în secolul al XX-lea* (Cristina Vaccaro Cruz). Câteva zile mai târziu, aveam să descoperim pe viu cele patru vârste ale arhitecturii mexicane, dar și copleșitorul lor context geografic și antropologic. Întrucât spațiul de față nu permite mai mult, propun câte un simbol pentru fiecare dintre aceste patru etape de cultură, așa cum le-am cunoscut pe viu:

1. Piramidele de la Teotihuacan, în vecinătatea capitalei Ciudad de Mexico. Civilizațiile Mezoamericiei impresionează, fără îndoială, prin unitatea lor în varietate (olmeci, mayași, azteci, tolteci au avut, practic, același fond cultural, însă o serie de elemente distinctive extrem de coerente), cât și prin continuitatea lor (integritatea artefactelor, dar și prelungirea în prezent a unor tradiții și obiceiuri, adânc înrădăcinate până astăzi în conștiința poporului mexican). Între toate aceste civilizații, cea a Teotihuacanului este, poate, cea mai misterioasă, fiind dispărută inexplicabil în secolul al VIII-lea d.Hr. Raportarea la contextul natural a așezării Teotihuacan este copleșitoare, aceasta legându-se de o complexă viziune astrologică și cosmogonică, precum și de regulile urbanismului impus de cultura maya și reluat de celelalte civilizații ale Mezoamericiei. Un parcurs (firește, pe jos) către Piramida Lunii, având în dreapta Piramida Soarelui, voită re-editare a muntelui din vecinătate, nu poate fi decât un traseu inițiativ, cu descoperirea unui alt sine, de care nu ai fost vreodată conștient.

2. Fosta Mănăstire a Sfântului Augustin din Acolman (1524-1529), din vecinătatea sitului arheologic de la Teotihuacan, este unul dintre primele monumente religioase creștine de pe continentul american destinat creștinării populației băștinașe de la acea vreme (este interesant modul de comunicare, prin gesturi expresive, concepute de călugării coloniști care nu vorbeau limba acestora). Zidită în stil plateresc (Renaștere spaniolă), cu influențe de Renaștere italiană, mănăstirea dispune de un clastru etajat, în jurul căruia se desfășoară compoziția volumetrică. A fost, din păcate, secularizată în secolul al XVII-lea, iar din 1920 este muzeu.

3. Coyoacán (etimologic *așezarea coioților*) este o zonă cu o personalitate unică, cu caracter neașteptat pentru o metropolă de peste 20 de milioane de locuitori - case joase, cu 1-2 niveluri și grădini generoase. Deși fondat de către coloniștii spanioli ca reședință încă din perioada cuceririi imperiului aztec (1521) și independent de Ciudad de Mexico până în secolul al XIX-lea, Coyoacanul își impune adevărata personalitate de bijuterie arhitecturală, oază urbană și gazdă de cultură stradală începând cu secolul al XX-lea, rămânând de atunci una din principalele atracții ale capitalei mexicane. O descoperire inedită în acest cartier (la indicațiile profesorului Gerardo Guizar) a fost casa în care a locuit, pentru mai mulți ani, regele Carol al II-lea, după ce a abandonat România aflată în plin război. Unul dintre simbolurile cartierului Coyoacán rămâne **casa Friedei Kahlo**, construită în 1904, o simfonie de culoare, natură, pasiune - manifestare artistică în toate formele posibile. Iar Mexicul independent a fost ilustrat în cea mai expresivă și puternică manieră de pictorul Diego Rivera, în ale sale fresce din *Palacio de Bellas Artes* și *Palacio Nacional*, clădiri de referință aflate în centrul istoric al capitalei.

4. Întotdeauna, atunci când ajung într-un loc nou, simt nevoia de a mă urca într-un turn, pentru a căpăta o imagine de ansamblu, aeriană, a locului. În centrul Ciudad de Mexico trebuie să fie, negreșit, **Torre Latinoamericana**, cel mai vechi zgârie-nori al orașului, de 182 metri înălțime, ridicat între anii 1948-1956. De aici se poate vedea uriașa așezare Ciudad de Mexico, aflată la peste 2.000 m deasupra nivelului mării, înconjurată de munți de peste 3.500 m înălțime în toate cele patru direcții cardinale. Se pot distinge Catedrala Metropolitană (secolul al XVI-lea), cu impresionanta *Plaza de la Constitución*, *Palacio Nacional*, ridicat de cuceritorul Hernan Cortés la 1522, clădire ce îndeplinește și astăzi rolul de sediu al guvernului, uriașul pietonal prin care se pătrunde în centrul istoric (avenida Madero), iar în plan secund *Palacio de los Deportes*, ridicat de Felix Candela pentru Jocurile Olimpice din 1968 sau uriașul ansamblu religios *Nuestra Señora de Guadalupe*, ce conține atât vechea bazilică din perioada colonială, flancată de mai multe capele secundare, cât și noua bazilică de plan circular, cu o uriașă acoperire ce amintește de forma unui cort din Vechiul Testament, ridicată de arhitectul Pedro Ramirez Vasquez între anii 1974-'76. Nu lipsește nici îndrăzneța zonă de afaceri a orașului, punctată de zgârie-norii secolului XXI, copie, la mii de kilometri distanță, a zonei similare din nordul Madridului, Mexic păstrându-și astfel, și astăzi, titlatura de Noua Spanie (*Nueva España*).

Este greu de decantat într-un timp scurt o informație atât de diversă, profundă și exuberantă, singurul sentiment rezonabil după contactul cu lumea aceasta atât de vie și de pregnantă fiind „mă voi întoarce, trebuie să mă întorc...”. Iar ceea ce rămâne, undeva în subconștient, este un amestec de căldură exprimată vizual (peretele aurit din holul de intrare al Casei-studio a lui Luis Barragán), auditiv (sunetul orchestrei de sub cupola, de inspirație Art Nouveau, a clădirii *Palacio Nacional de Bellas Artes*, ridicată de italianul Adamo Boari și arhitectul Federico Mariscal în prima parte a secolului al XX-lea), olfactiv (zecile de specii de fructe, mirodenii și gustări ce se vând pe toate străzile orașului) și gustativ (un păhărel de tequila autentică oferit de prieteni - am descoperit aici un sens al prieteniei și ospitalității care a dispărut de mult din lumea „dezvoltată”). În ceea ce privește senzația tactilă, m-aș întoarce acasă cu atingerea unei pietre, vechi de mii și mii de ani, încălzită de puternicul soare al Teotihuacanului. Și cu dovada că, undeva, în tânăra Americă, tradiția și credința milenară se împletesc armonios cu dezvoltarea urbană și socială!

Una din marile reușite culturale ale proiectului „Dos milenios de arquitectura: Rumania y Mexico” a fost itinerarea expoziției de referință „Arhitecți Români Creatori de Patrimoniu Cultural (1869-1989)”, proiect în continuă dezvoltare, generat de Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” în parteneriat cu Uniunea Arhitecților din România încă din anul 2012, ce a marcat 120 de ani de la înființarea oficială a breslei arhitecților în România. Lansată în premieră în cadrul Bienalei Naționale de Arhitectură din 2012, expoziția a fost itinerată până acum, cu sprijinul UAR și al Institutului Cultural Român, în numeroase țări europene (Marea Britanie, Spania, Suedia, Cehia, Italia, Ungaria etc.). Momentul 2024 reprezintă trecerea peste Ocean al acestui compendiu de creație arhitecturală modernă, care a evidențiat evoluția temporală constantă a spațiului construit românesc, indiferent de vicisitudinile istoriei, războaie mondiale sau schimbări de regimuri politice. Această versiune a expoziției, tradusă în limba spaniolă, prezentă în cadrul UNAM timp de mai bine de o lună, a fost întregită cu un material filmat constând în interviuri cu echipa de realizare a proiectului, ce a fost prezentat simultan cu proiectele expuse. Publicul mexican (specializat în domeniul arhitecturii sau nu) a primit demersul „Arhitecți Români Creatori de Patrimoniu Cultural (1869-1989)” cu deosebit interes, descoperind implicite similitudini cu vârstele arhitecturii moderne din Mexic.

„DOS MILENIOS DE ARQUITECTURA: RUMANIA Y MEXICO”

Text și foto: Ioana ALEXE

AL CINCILEA SOARE PRIN MEXICO CITY

În august, am avut șansa unei călătorii care m-a transformat profund - o incursiune în inima Mexicului, în Mexico City, un loc unde spațiul construit poartă memoria unor mii de ani de istorie. De la modernismul poetic al lui Luis Barragán până la grandoarea Teotihuacanului, această experiență m-a legat definitiv de cultura mexicană pe care, odată ce o întâlnești, nu ai cum să nu o iubești. Pentru un arhitect, Mexico City este mai mult decât o destinație, este o lecție vie despre cum spațiul poate transcende simpla utilitate și poate deveni un vehicul al emoțiilor, un spațiu al sacrului și al umanului deopotrivă. Îți mulțumesc doamnei Ileana Tureanu pentru această experiență și pentru faptul că știe mai bine decât oricine cât de important este să VEZI alte lumi.

Pentru că este greu să pun în cuvinte tot ceea ce am văzut și m-a impresionat, am să încerc să notez mai jos, ca într-un jurnal, câteva impresii despre cele mai importante locuri.

CASA LUIS BARRAGÁN - ARMONIA LUMINII ȘI A TĂCERII

Vizita la Casa Luis Barragán a fost ca o întâlnire cu un poet al spațiului. Situată într-o zonă liniștită din oraș, această casă, construită în 1948, rămâne o operă a modernismului mexican, recunoscută de UNESCO drept patrimoniu mondial. În interiorul său, am descoperit o arhitectură care nu impresionează prin monumentalitate, ci prin subtilitate - prin felul în care lumina este invitată să danseze pe suprafețe, iar materialele simple capătă o noblețe și o aură inegalabile. Barragán, adesea descris ca un „mistic al modernismului”, redefinește funcționalismul. Spre deosebire de rigurozitatea, poate puțin rece, a modernismului european, el aduce o dimensiune lirică și spirituală arhitecturii. Casa sa este o explorare a liniștii, a intimității și a relației dintre om și natură. Pereții în culori calde, grădina aproape ascunsă privirilor exterioare și jocurile de lumină care par să se mute odată cu ziua - toate acestea m-au făcut să înțeleg că arhitectura nu este doar despre forme, ci și despre starea pe care o creează. Am avut ocazia nesperată ca directorul muzeului să ne fie ghid, sporind cu pasiunea lui experiența avută. În Casa Barragán, fiecare spațiu este o invitație la contemplație.

CASA AZUL - MEMORIA ȘI LUPTA UNEI ARTISTE

Casa Azul, locuința Friedei Kahlo, este un alt spațiu - nu neapărat unul inovator în plan tehnic, dar profund semnificativ, în dimensiunea sa umană. Culoarea albastră a pereților, specifică tradiției mexicane, pare să respire viață, iar interiorul casei este plin de obiecte personale, artă și elemente care vorbesc despre lupta, pasiunea și curajul Friedei. Este o casă-muzeu, dar mai ales un spațiu al amintirilor - al unei vieți trăite la intensitate maximă. Așezată în cartierul boem Coyoacán, casa este un exemplu de cum arhitectura vernaculară poate deveni fundalul perfect pentru povestea unei personalități. Prin relația sa organică cu grădina luxuriantă și prin modul în care obiectele devin parte din ambient, Casa Azul reflectă profunzimea culturii mexicane, unde viața cotidiană și arta sunt indisolubil legate, împletindu-se într-o simfonie plină de culoare.

UNAM - O ȘCOALĂ CÂT UN ORAȘ

Cea mai emoționantă parte a călătoriei mele a fost vizita la Universitatea Națională Autonomă din Mexic (UNAM). Campusul, un ansamblu impresionant recunoscut de UNESCO, este un exemplu magistral de integrare a modernismului în peisajul cultural și natural al Mexicului. Construit între 1949 și 1952, sub conducerea unui grup de arhitecți mexicani, printre care Juan O'Gorman, Mario Pani și Enrique del Moral, acest campus este o expresie a sintezei dintre arhitectura modernistă și identitatea națională. Biblioteca Centrală, cu fațada sa decorată cu mozaicuri uriașe create de Juan O'Gorman, domină campusul și amintirile mele legate de acest loc. Pictura murală, ce acoperă întregul edificiu, este mai mult decât artă - este o poveste a istoriei și culturii Mexicului, de la mitologia aztecă până la epoca modernă.

Am fost fascinată de modul în care arhitectura și arta pot dialoga, transformând clădirile în repere simbolice care inspiră generații de studenți. Am fost primiți la Facultatea de Arhitectură cu o căldură surprinzătoare. Profesorii și studenții ne-au vorbit cu pasiune despre proiectele lor, despre provocările arhitecturii contemporane și despre cum încearcă să găsească un echilibru între tradiție și inovație, dar și despre cât de mult iubesc România. Plimbându-mă prin acest campus de dimensiunile unui oraș, m-am gândit că arhitectura poate fi un instrument al educației, nu doar în sens funcțional, ci și în sens simbolic - un loc unde ideile și idealurile prind formă.

TEOTIHUACAN - PE DRUMUL ZEILOR

La nord de Mexico City, Teotihuacan a fost o călătorie în timp. Această veche metropolă, care a atins apogeul în jurul anului 500 d.Hr., este o mărturie a geniului arhitectural al civilizațiilor precolumbiene. Piramida Soarelui, impunătoare și atemporală, chiar leagă cerul și pământul. Teotihuacan este un exemplu al arhitecturii sacre, unde spațiul construit servește unui scop cosmic și ritualic. Planul orașului, orientarea clădirilor și dimensiunile monumentale sunt dovezi ale cunoașterii avansate a matematicii și astronomiei. Scara ansamblului este copleșitoare, dând impresia că te afli în fața cerului răsturnat pe pământ.

DESPRE RĂDĂCINI

Muzeul Național de Antropologie este un alt loc unde arhitectura devine mai mult decât o simplă carcasă pentru exponate. Proiectată de Pedro Ramírez Vázquez, clădirea este o operă modernistă iconică, iar curtea centrală, cu celebra sa umbrelă susținută de o singură coloană sculptată, este de-a dreptul hipnotică, cu atât mai mult cu cât am avut ocazia să vedem cascada de apă în care se transformă în momentul în care plouă torențial. Am petrecut ore întregi explorând sălile dedicate civilizațiilor aztecă, mayașă, olmecă și toltecă. Spațiile expoziționale sunt concepute astfel încât să accentueze legătura dintre artefacte și peisajul natural, subliniind interacțiunea dintre om și mediu.

CONCLUZII

Călătoria mea în Mexico City mi-a arătat că arhitectura este mai mult decât construcție - este o formă de a exprima identitatea culturală, o modalitate de a dialoga cu trecutul și de a crea spații pentru viitor. Fie că vorbim despre modernismul subtil al lui Luis Barragán, despre monumentalitatea UNAM sau despre sacralitatea Teotihuacanului, fiecare experiență mi-a revelat o nouă față a modului în care arhitectura poate îmbogăți viețile noastre și m-a făcut să mă simt mândră că fac parte dintre cei care o practică. Cultura mexicană m-a impresionat prin felul în care își prețuiește rădăcinile, fără a-și pierde curajul inovației. În toate locurile pe care le-am vizitat, am simțit grija pentru frumos, pentru autenticitate și pentru transformarea spațiului într-un mediu care inspiră și modelează o societate care, deși este foarte veche, evoluează într-un ritm accelerat.

De-a lungul acestor zile, am fost copleșită nu doar de măreția locurilor, ci și de căldura oamenilor. De la profesorii și studenții de la UNAM până la localnicii din Coyoacán, am simțit o deschidere și o ospitalitate rar întâlnite. Această călătorie a fost mai mult decât o explorare a arhitecturii - a fost o celebrare a umanității și a legăturilor care ne unesc prin intermediul spațiului construit.

Abia aștept să revin în acest oraș fascinant, unde fiecare colț pare să spună o poveste, iar arhitectura îmi amintește că, uneori, emoțiile și ideile se pot transforma în piatră, lumină și culoare.

PREMIUL UAR LA ANUALA DE ARHITECTURĂ BUCUREȘTI 2024

Text și foto: Bogdan NEAGU

EU, BOGDAN NEAGU

De mic copil, curiozitatea și dorința de a înțelege cum funcționează lumea m-au ghidat printr-un univers fascinant al pasiunilor. Am fost atras de precizia chirurgiei, de creativitatea sculpturii, de migala navomodelismului, de inovația electronicii, aeronauticii și a mecanicii. Fiecare dintre acestea mi-a oferit o perspectivă unică, care, în mod natural, s-au unit într-o singură direcție: arhitectura.

Pentru mine, arhitectura a devenit locul unde toate aceste lumi, aparent distincte, se întâlnesc - un domeniu care îmbină știința și arta, tehnologia și estetica, funcționalitatea și visarea. Așa am ales să devin arhitect, transpunând curiozitatea din copilărie în proiecte care dau viață spațiilor și inspirație celor care le folosesc.

Această abordare multidisciplinară a continuat să mă definească pe parcursul carierei mele, iar diversitatea experiențelor mele profesionale reflectă această deschidere către multiple perspective. Am avut privilegiul de a lucra la proiecte de arhitectură foarte variate și complexe. Am explorat, de asemenea, dimensiunea complexă a urbanismului, unde viziunea asupra orașului ca organism viu mi-a oferit oportunitatea de a contribui la dezvoltarea unor soluții de impact atât în cadrul unor concursuri, cât și în proiecte concrete, implementate. Designul interior mi-a permis să mă concentrez pe detaliile fine care transformă un spațiu, iar proiectele de restaurare au fost o lecție de respect pentru istorie și patrimoniu, redând viață clădirilor.

În același timp, pasiunea pentru detalii și inovație m-a condus către designul de obiect, unde formele, materialele și funcționalitatea converg pentru a crea piese care adaugă valoare estetică și practică în viața de zi cu zi.

Premiul UAR - Anuala de Arhitectură 2024, cu ansamblul Colection 10

Câștigător - BIG SEE Festivalul de Arhitectură din Ljubljana - Arcstil Row

Premiul Special - Anuala de Arhitectură București - 2019

În 2023, am înființat biroul de proiectare NBC-ARHITECT, în cadrul căruia proiectele coordonate de mine au fost nominalizate la majoritatea secțiunilor anuale și bienale de arhitectură: arhitectura clădirilor, restaurări, design interior, design de obiect și urbanism. Unele dintre aceste lucrări au fost apreciate cu premii internaționale în Singapore, Chicago, Istanbul, Tallin și Ljubljana. Aș menționa:

2024

- Good Design Award Chicago: pentru design Wave bin și Whale
- Red Dot Award Singapore: Design Concept 2024 pentru Wave bin
- Premiul UAR - Anuala de Arhitectură 2024 - ansamblul Colection 10
- Locul III Concurs Lacurile Colentinei (lot 2) și Mențiune (lot 1)

2022

- Locul II - Amenajare peisagistică „Lacului Morii”
- Premiul Special - „Educație și implicare comunitară” la Anuala de Arhitectură 2022 pentru OGIS International School

Good Design 2024 - Chicago, SUA - aspirator de masă WHALE

Red Dot Award: Design Concept 2024 - Singapore - WAVE BIN

2021

- Nominalizare - Anuala de Arhitectură 2021 - Biblioteca Coreea de Sud (SONGDO)

2020

- Nominalizare - Bienala Națională de Arhitectură 2020 - Vila AD
- Premiul Special - Distincție Greentek - Anuala de Arhitectură 2020 - Vida Herăstrău

2019

- Premiul Special - Anuala de Arhitectură București pentru HQ ROD BUN
- Câștigător - BIG SEE Festivalul de Arhitectură din Ljubliana
- Arcstil Row

2018

- Nominalizare - Bienala Națională de Arhitectură - Arcstil Row
- Premiul Special - Bienala Națională de Arhitectură 2018 - HQ Mega Image

2016

- Premiu - Bienala Națională de Arhitectură 2016 - Zenith Spa

2015

- Nominalizare - Anuala de Arhitectură 2015 - Secțiunea „Restaurare”
- Nominalizare - Anuala de Arhitectură 2015 - Secțiunea „Reabilitare & Conversie” HD Mall
- Premiul Special Semmelrock - Anuala de Arhitectură 2015 „Spațiul Public și Urbanism” - Piața Justiției
- Nominalizare - Anuala de Arhitectură București 2015 - Terasă exterioară pentru Andreea Raicu

2013

- Mențiune - „Baltic Sea Art Park International Competition” Estonia - 2013
- Nominalizare - Anuala de Arhitectură, București 2015, Secțiunea Design - proiectul „Banca Rotativă”

Nominalizare - BNA 2021, Bibliotecă Coreea De Sud (Songdo)

Premiul Special - Anuala de Arhitectură 2020 - Vida Herăstrău

Premiul Special - BNA 2018, MEGA IMAGE - HQ

Nominalizare - Bienala Națională de Arhitectură 2020 - Vila AD

Premiu - Bienala Națională de Arhitectură 2016 - Zenith Spa

Nominalizare - Anuala de Arhitectură București 2010, secțiunea Design

2012

- Nominalizare - Anuala de Arhitectură - București 2012, Secțiunea Design Interior - proiectul „Remodelare Plafar”

2011

- Finalist - Centrul de Prevenire a Dezastrelor Istanbul, organizator ThyssenKrupp

2010

- Nominalizare - Anuala de Arhitectură București 2010, secțiunea Design

2009

- Mențiune 1 și Mențiune 2 la Concursul „Memorialul Aviatorilor” Faza 1
- Locul II și Locul III la Concursul „Memorialul Aviatorilor” Faza 2
- Nominalizare - Anuala de Arhitectură București 2009

2006

- Locul I - Competiția „Memorialul Eroilor Neamului”, Parcul Carol, București

2004

- Locul I - Concursul „Terenuri de tenis acoperite COR”, organizat de Comitetul Olimpic Român

1999

- Locul III - Concursul Internațional de Urbanism și Arhitectură „Piața Unirii și Catedrala Patriarhiei Române”

1997

- Locul III - Concursul Internațional „Panoceanic Television Studios”

PARTICIPĂRI LA EVENIMENTE INTERNAȚIONALE

- Membru al juriului pentru Concursul LifeChallenge 2024 - Ljubljana, Slovenia

**MARAMUREȘ -
SATU MARE**
**TUR DE
ARHITECTURĂ
2024**

Text: Ildiko MITRU

**VIOLETA
HOSU IUORAȘ**

Scopul principal al proiectului a fost:

- vizibilitatea organizației UAR locale în rândul întregii comunități profesionale, care să atragă noi membri dintre arhitecții tineri;
- vizibilitatea profesiei în societate;
- crearea de conexiuni între arhitecții din cele două județe și între arhitecții din generații diferite.

Acest tip de eveniment a fost lansat anul trecut când, din modestie, doamna arhitect IUORAȘ a cerut ca Satu Mare să se alăture programului nostru cultural, cu prezentarea unei alte echipe celebre care a restaurat Castelul Karoly din Carei - K&K, arhitecții Guttman Szabolcs și Kulcsár András. Anul acesta, au acceptat invitația noastră și au devenit gazda evenimentului.

Născută la data de 07.10.1957, doamna IUORAȘ a absolvit cursurile Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej, a ales să-și înceapă studiile de arhitectură la Facultatea de Construcții Cluj-Napoca, Secția Arhitectură și Urbanism, și le-a continuat la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București.

După examenul de licență, în anul 1982, a fost repartizată la Giurgiu, de unde s-a transferat la Satu Mare, la Institutul de proiectare județean, unde, după 10 ani, a fost numită director tehnic, menținându-și funcția și după privatizarea instituției și transformarea în SIGMA PROIECT. În cursul anului 2006, a decis să-și deschidă propria firmă de proiectare, unde își desfășoară activitatea și în prezent. Este membru UAR, OAR, RUR, organizații în care ani de-a rândul a deținut funcții de conducere. Cu un palmares impresionant de lucrări, apreciate atât de colegii de breaslă, cât și de beneficiari, doamna arhitect s-a remarcat constant ca un manager competent, performant.

Echipa AD PAVI DINAMIC

O parte din lucrările prezentate în materialul video, deosebit de bine documentat și elaborat, se află în proximitatea Centrului spiritual unde a fost primit grupul și unde a avut loc vizionarea, astfel că, după discuțiile care au urmat, au fost vizitate clădirea gazdă, Hotelul Dome, Piața Libertății, care a fost recent finalizată, și Catedrala Romano-Catolică. Toate obiectivele vizitate fac parte din patrimoniul clasat al municipiului Satu Mare ca obiective de interes național și local, iar lucrările de restaurare și reabilitare, investiții private sau publice, cu finanțare europeană și locală, care au redat comunității obiective de valoare și care din variate motive au suferit distrugerii, uneori majore.

Vizitarea obiectivelor alese a fost deosebit de instructivă fiind ghidată de șeful de proiect, care a furnizat nenumărate date despre clădiri, despre fazele proiectării, despre executarea lucrărilor, povești presărate, cum era de așteptat, cu informații picante, cunoscute doar de către persoanele activ prezente în întregul proces de edificare.

După prezentarea de la Centrul „Megmaradás Háza”, dna arhitect Oxana Florescu, președintele sucursalei UAR Baia Mare-Satu Mare, i-a înmănat doamnei Violeta HOSU IUORAȘ Diploma de excelență „pentru serviciile aduse profesiei de arhitect”.

La eveniment au participat arhitecți din Baia Mare, prieteni ai acestora, precum și arhitecți din Satu Mare și invitați ai acestora, la care s-a adăugat, ca invitat special, reprezentanta sucursalei UAR Mureș-Bistrița, doamna arhitect Michiu Dinescu Mariana Rodica.

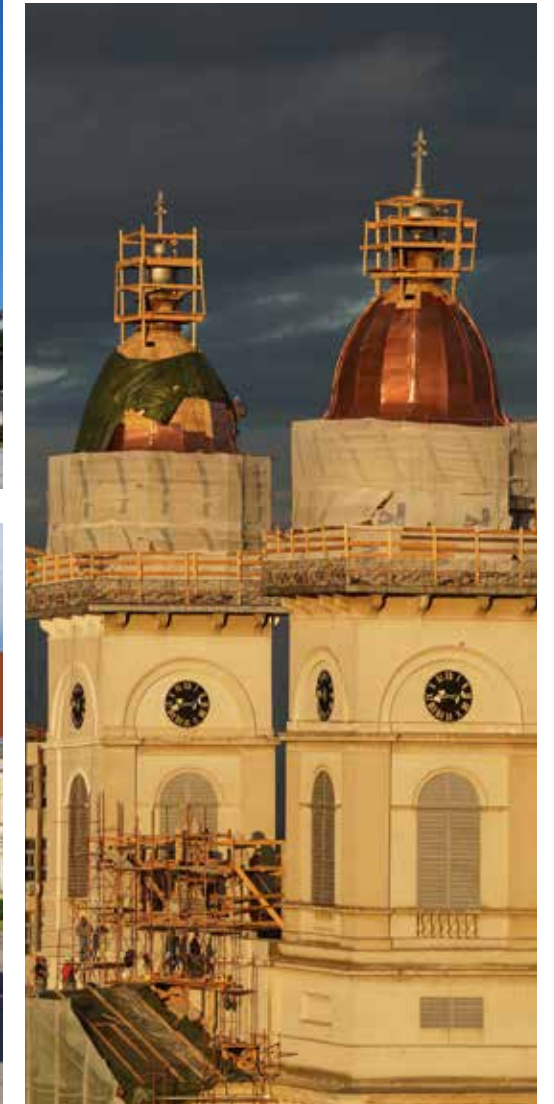
În final, ca o concluzie, ni s-a confirmat justetea alegerii Violetei ca actor principal al spectacolului de celebrare a valorilor prin Turul de arhitectură, în primul rând pentru competențele ei profesionale cizelate de-a lungul anilor, peste care s-a suprapus un remarcabil talent managerial dovedit atât în firma pe care o coordonează, cât și în relațiile deloc facile cu administrația și cu destinarii produsului pe care ne străduim să îl livrăm și, nu în ultimul rând, pentru prezența ei activă în organizațiile noastre profesionale, Violeta fiind un veritabil REPER în breaslă noastră.

Construire „Centru Spiritual”, Satu Mare

Reabilitare. Conversie. Hotel Dome, Satu Mare

Reabilitare Catedrala Romano-Catolică, Satu Mare

Hugo Boutique Hotel, Satu Mare

Al treilea pod peste Râul Someș, Satu Mare

ARCHY FEST - CONNECTING COMMUNITIES

Text: Cristia CHIRA, Mihaela
LAZĂR, Cristian MATEI,
Justin BARONCEA
Foto: Răzvan HATEA

ARHITECTURĂ EFEMERĂ ÎN SPAȚIUL PUBLIC

Cea de-a doua ediție a Festivalului ARCHY FEST - CONNECTING COMMUNITIES a continuat să pună în centrul atenției arhitectura și să creeze punți între comunitatea profesională și locuitorii orașului București. Ca organizatori, ne-am propus să sprijinim schimbările sociale pozitive și să încurajăm participarea activă a cetățenilor în procesul de modelare a viitorului orașului lor. Prin transformarea străzii Edgar Quinet într-un spațiu de dialog, reflecție și creativitate, festivalul a devenit un catalizator cultural ce promovează colaborarea și participarea.

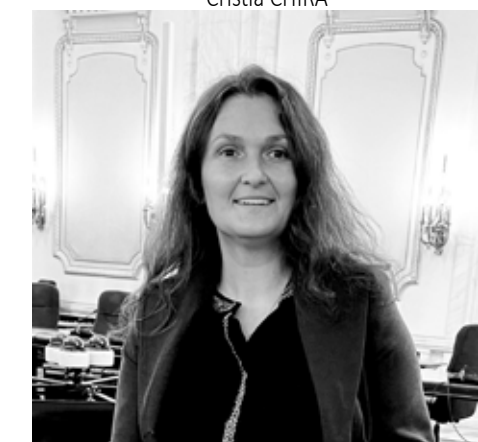
Unul dintre obiectivele principale ale festivalului a fost să încurajeze participarea locuitorilor prin activități interactive, ateliere și dezbateri. Publicul a avut ocazia să colaboreze direct cu arhitecți, să interacționeze cu instalațiile de arhitectură și să exploreze noi concepte și forme. Acest demers a consolidat sentimentul de apartenență la o comunitate culturală dinamică și a stimulat schimburile de idei pentru un viitor urban mai sustenabil.

Pietonalizarea străzii Edgar Quinet și transformarea sa într-un spațiu dedicat intervențiilor arhitecturale temporare au scos la lumină potențialul acestei zone urbane. În mod normal utilizată ca parcare, strada a devenit o platformă pentru instalații, mobilier urban neconvențional și pavilioane temporare. Aceste elemente au permis trecătorilor să experimenteze potențialul unei piețe urbane pietonale, facilitând interacțiunea socială.

Expozanții, inclusiv reprezentanți ai Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” (UAUIM), ai UAR și OAR București, birouri de arhitectură și organizații non-profit, au avut libertatea să-și exprime viziunea prin instalații creative. Pavilioanele au servit drept spații de expunere, locuri pentru ateliere sau, pur și simplu, zone de relaxare pentru vizitatori.

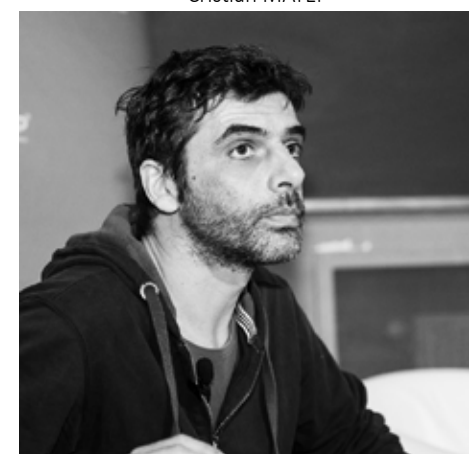
Cristia CHIRA

Mihaela LAZĂR

Cristian MATEI

Justin BARONCEA

Unul dintre subsistemele ARCHY FEST a fost construit în cadrul laboratorului de instrumentar urban organizat în curtea interioară a UAUIM. Studenții au proiectat și construit piese mobile pe care le-au pus ulterior pe stradă, la dispoziția vizitatorilor. Asamblajele din lemn stratificat au fost utilizate de public pentru a-și configura propriile micro-spații publice, experimentând întreg procesul de design, configurare și utilizare a mobilierului urban amovibil.

Colaborarea dintre arhitecții cu experiență, studenți și creatori a fost un alt punct forte al evenimentului. Cei peste 100 de studenți arhitecți voluntari au contribuit la montarea și demontarea pavilioanelor, au participat la ateliere, iar această interacțiune a stimulat schimbul de cunoștințe și inspirația între generații. În plus, instalațiile arhitecturale efemere au devenit cadre pentru diverse activități și evenimente, de la jocuri pentru copii la ateliere de creație pentru adulți.

Evenimentele din cadrul acestei ediții au combinat arhitectura cu diverse forme de artă. Unul dintre momentele remarcabile a fost spectacolul audiovizual **Silent Shadows**, semnat de Tom Brandus, care a transformat strada Edgar Quinet într-un spațiu imersiv cu muzică electronică, orchestră corală și proiecții spectaculoase. Concertele susținute de artiști precum Cătălina Beța, Ciprian Popa și Vlad Gorneanu; arhitecți muzicieni precum Gabriel Panasiu și Dan Adrian Ionescu, dar și lecția de salsa organizată de arhitecta Veronica Gegea au adus un plus de interactivitate evenimentului.

De asemenea, festivalul a inclus discuții tematice axate pe arhitectura sustenabilă, patrimoniul construit și riscurile seismice ale clădirilor istorice, susținute de experți și personalități din domeniu și au atras atenția asupra provocărilor urbane contemporane. Proiecțiile și filmele, precum seria documentară „Din Mers” despre traficul din București, au completat programul, explorând teme actuale relevante pentru dezvoltarea urbană.

Cortina urbană realizată de Local Design Circle a transformat fațadele în spații de expunere artistică, încurajând publicul să reinterpreteze relația dintre arhitectură și mediul urban.

Programul festivalului a inclus și activități educative, cum ar fi expozițiile tematice din cadrul UAUIM. Vizitatorii au avut ocazia să descopere proiecte de diplomă, să experimenteze tehnologii de ultimă oră prin realitate virtuală și să exploreze propuneri pentru dezvoltarea urbană.

În cadrul atelierului de prototipuri, studenții au putut proiecta și construi o serie de vehicule urbane echipate cu roți industriale care au fost scoase în stradă în timpul celor trei zile de eveniment, putând astfel să parcurgă întreg procesul de existență al unei piese de mobilier în spațiul public, de la idee, la execuție și culminând cu observarea directă a folosirii de către utilizatorul final, publicul.

ARCHY FEST 2024 a demonstrat cu succes că arhitectura are capacitatea de a influența pozitiv viața urbană, subliniind interesul publicului larg pentru acest domeniu și evidențiind potențialul colaborării dintre profesioniști și comunitate în generarea de soluții inovatoare și sustenabile. Evenimentul a servit drept o platformă interdisciplinară pentru dialog, participare activă și explorare creativă, consolidând relația dintre locuitori și spațiul urban.

Concert FOUR OF A KIND

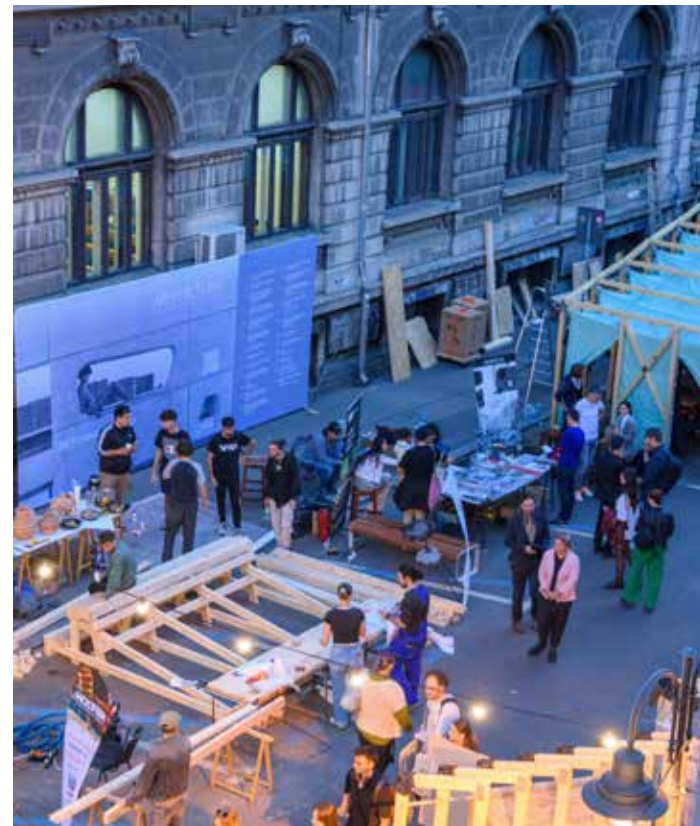

Această a doua ediție a festivalului a confirmat că succesul ARCHY FEST depinde în mare măsură de nivelul de implicare al participanților. În calitate de organizatori, noi oferim cadrul necesar prin această platformă de expunere și comunicare, însă calitatea contribuțiilor depinde de fiecare participant în parte. În 2024, festivalul a înregistrat progrese în ceea ce privește organizarea și calitatea prezentărilor. Pavilioanele au reprezentat exerciții de design arhitectural, iar temele abordate, atât în cadrul dezbaterilor de pe scenă, cât și în discuțiile informale de pe stradă, s-au axat pe teme importante pentru dezvoltarea orașului.

Un fapt semnificativ al ediției a fost participarea a șapte pavilioane și instalații expuse pe strada Edgar Quinet la Anuala de Arhitectură 2024, dintre care una a fost nominalizată la categoria „Cercetare prin Arhitectură”, iar alta a câștigat un premiu la categoria „Design de Obiect”. Acest nivel de recunoaștere subliniază impactul festivalului în promovarea arhitecturii și a profesioniștilor din domeniu. Privind spre viitor, ne bazăm pe acești colaboratori și pentru ediția din 2025, cu speranța că asta va contribui și mai eficient la promovarea profesiei și a valorilor arhitecturale.

Concert Cătălina BETA & Ciprian POPA

Lecție de dans – SALSA FACTORY

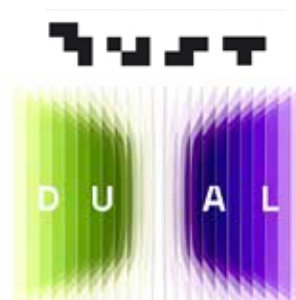
Transformarea străzii Edgar Quinet, pentru trei zile, într-un spațiu viu și interactiv a pus în evidență potențialul acestui tip de inițiativă de a revitaliza zonele urbane și de a le reconecta la viața comunității. Participarea activă a cetățenilor a ilustrat clar faptul că viitorul orașului poate fi modelat printr-un efort colectiv, implicând toate categoriile sociale și profesionale. Diversitatea activităților organizate și colaborarea strânsă între arhitecți, autoritățile locale, studenți și publicul larg au transformat ARCHY FEST într-un reper cultural și într-un exemplu de bune practici în organizarea de evenimente urbane.

Prin natura sa colaborativă și incluzivă, ARCHY FEST 2024 a demonstrat nu doar valoarea arhitecturii în îmbunătățirea calității vieții urbane, ci și potențialul acestui tip de eveniment de a crea noi punți de comunicare între profesioniști, autorități și comunitate. Astfel, festivalul continuă să contribuie la o mai bună înțelegere a importanței arhitecturii și să inspire o implicare activă în conturarea unui viitor urban mai sustenabil și mai bine adaptat nevoilor locuitorilor.

IAȘI 2024

Text: **Dragoș CIOLACU**
Foto: **A. SARU și V. ONEL**

MUST '24

Festivalul de arhitectură, design și urbanism de la Iași, sau pe scurt **MUST**, așa cum a intrat în memoria colectivă, a ajuns la ediția a 8-a, poate cea mai densă și vizionată ediție de până acum. MUST-ul de arhitectură este un eveniment de amploare regională și internațională, conceput pentru a apropia domeniul arhitecturii de societate, consumatorul nemijlocit al fenomenului arhitectural. Actuala ediție este finanțată din Timbrul arhitecturii și organizată de OAR, UAR, Primăria Iași, Share Architects, cu sprijinul partenerilor și sponsorilor și ajutorul voluntarilor de la Asociația Studenților Arhitecți Iași - ASAI.

Ideea de dualitate care dă subtilul acestei ediții reflectă modul de desfășurare al dialogului între diversele entități ale spațiului arhitectural, urmat de dezbateri așa cum dual este și raportul între dinamica proiectării și obiectul edificat.

Așadar, între 21 și 25 octombrie, orașul a vibrat de bucuria întâlnirii, a dialogului și a schimbului de idei în cele mai emblematice clădiri din Iași.

Luni și marți, sub egida **MUST Learn și Must Practice** au avut loc, la Facultatea de Arhitectură și la **Palatul Braunstein**, o serie de întâlniri și discuții cu studenții, privind îndrumarea de stagiul, precum și ateliere de imagie și structuri.

Miercuri, activitățile s-au desfășurat la **Baia Turcească**, în generoasele săli de expoziție ale acesteia. Dimineață a fost vernisajul expoziției **Integrat 3**, urmat de o masă rotundă despre designul urban și puterea sa de înnoire a imaginii orașului, moderate de Simona Cercel. În sala de cinema de la demisol, a fost prezentat filmul „**Mahalaua Iancu Bacalu**”, de Roxana Ștefanovici, în regia lui Tudor Botezatu, o peliculă ce evocă drama strămutării

produsă de demolări în zona centrală. După-amiază, s-au vernisat două expoziții - „**Contur**”, curator Aura Dumitrașcu, care face un bilanț al premiilor câștigate de studenți la competițiile dedicate lor și „**Arhitectură și film**”, curator Nely Vânău, despre modul cum se întrepătrund cele două arte.

Personajul principal al momentului a fost Gabriela Petrescu, vicepreședinte UAR, care a adus la Iași expoziția „**Arhitectii Socolescu**” și albumul cu același nume, care evocă viața și opera dinastiei de arhitecți care au marcat arhitectura neo-românească din perioada interbelică. După vernisaj, autoarea a dat autografe pe volumul proaspăt apărut, zecilor de vizitatori.

Seara, s-a deschis în sălile de la parter, o expoziție internațională de arhitectură, cu lucrările participante la competiția **Share Architects**, de la Atena. Florin Mindirigiu, curator, a prezentat lucrările și trofeul acestui prestigios concurs, într-un concept epozitional inovativ.

Programul din următoarele două zile s-a desfășurat într-una dintre cele mai frumoase săli din Iași - **Aula Bibliotecii Universitare sau Fundația Ferdinand I**, singura operă a lui Constantin Lotzu din oraș. După cuvântul de salut al primarului Mihai Chirica, au urmat câte o alocuțiune din partea lui Alin Hoblea, președinte OAR Iași, și subsemnatul, președinte UAR Iași, organizatorii principali ai MUST. Prima dezbate a fost **despre modernism și modernitate**, la un secol de la Manifestul Suprarealismului al lui André Breton, căruia i-am dedicat întâlnirea cu trei dintre cei mai cunoscuți arhitecți români ce definesc curentul modernist autohton - **Vladimir Arsene, Dorin Ștefan și Radu Teacă**. Am fost deosebit de încântat că am putut oferi publicului ieșean și mai ales tinerilor arhitecți, pentru prima dată, o discuție deosebit de interesantă, cu cei trei invitați, care au dat verdicte fără echivoc asupra a ceea ce înseamnă astăzi modernismul în arhitectură. Firesc a fost ca, după această discuție, să urmeze noua generație de arhitecți, pe care am numit-o **Noul Val**, inspirat de prezența strălucită a acestora la ultima ediție a Bienalei Naționale de anul trecut. Discuția a fost moderată de Andreea Movilă și i-a avut ca interlocutori pe Claudiu Ionescu, Mihai Ene, Eliza Yokina și Patricia Sturzoiu, tineri arhitecți care ne dau încredere în viitorul arhitecturii românești.

125 de ani de la nașterea lui G. M. Cantacuzino - unul din marii arhitecți interbelici cu rădăcini ieșene a fost omagiat printr-o expoziție cu acuarelele sale, aflate în patrimoniul **Bibliotecii**.

Vernisajul a fost marcat de prezentarea făcută de profesorul Ioan Milică - directorul bibliotecii, în domul acesteia, un spațiu expozițional de excepție, recuperat în urma restaurării. Au urmat două dezbateri despre relația dintre **beneficiar și arhitect**, moderată de Adriana Gheorghiescu, și dintre învățământ și profesie, moderată de Sebastian Săvescu. În încheierea zilei, s-au reîntâlnit laureații concursurilor de arhitectură - **RAM și RCW din 2024**, într-o dezbateri moderată de Andrei Botnar.

Ultima zi, vineri, a debutat cu o discuție despre **stagi și formatori**, moderată de Andrei Botnar, cu invitații săi Dorin Ștefan, Claudiu Ionescu și Andreea Movilă, urmată de o discuție despre **imagine și imaginar**, între Andra Zota, Sebastian Mândroi, Armina Popeanu și Matius Ichim. Binomul **etern versus efemer** a fost dezbătut de Ștefan Bălci, președinte OAR, Matei Bogoescu și Iuliana Damir, cu aportul Stefanei Gonciar ca moderator. Mult-așteptata dezbateri dintre personalitățile internaționale **Roberto Beraldo și Tomas Kristof**, despre arhitectură și urbanism contemporan, a fost moderată de profesorul Tiberiu Florescu, președinte RUR.

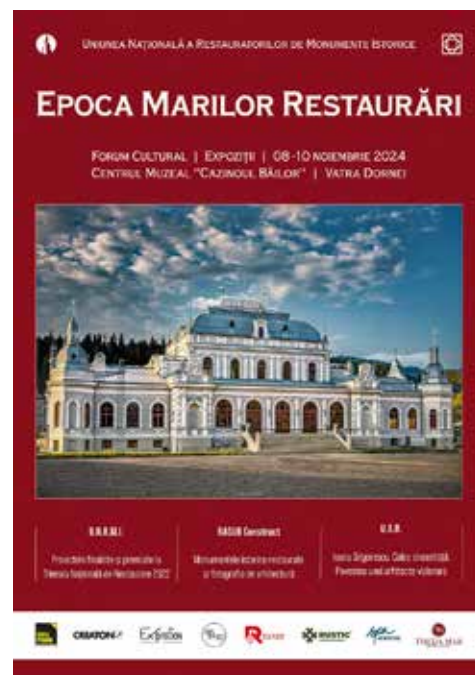
După o săptămână de dezbateri, expoziții, lansări de carte, dar în primul rând bucuria revederii, a cunoașterii și prieteniei, festivalul MUST '24 se încheie cu un bilanț bogat și promisiunea unei viitoare ediții.

VATRA DORNEI 2024

Extras dintr-un material pus la
dispoziție de UNRMI

EPOCA MARILOR RESTAURĂRI

UNRMI a organizat, între 8 și 10 noiembrie 2024 - în parteneriat cu Centrul Muzeal „Cazinoul Băilor” și Fondul Bisericesc Ortodox Român al Bucovinei - Forumul Cultural „Epoca Marilor Restaurări” - a doua reuniune generală.

Evenimentul a marcat recenta finalizare (noiembrie 2023) a proiectului de restaurare a monumentului istoric „Cazinoul Băilor”. Au participat peste 160 de persoane, membri ai UNRMI, invitați speciali, precum și reprezentanți ai partenerilor și sponsorilor.

PROGRAMUL EVENIMENTULUI

Prezentarea proiectului: **Consolidarea și restaurarea clădirii monument „Cazinoul Băilor”** prezentat de dr. arh. Inna Ostrovska (Ucraina), arh. Cristian Rânja, dr. ing. Daniel Purdea (membru în Comitetul Director Național al UNRMI). „Cazinoul Băilor” din Vatra Dornei este monument istoric de importanță națională, recent restaurat. Lucrările de restaurare au început în data de 15 aprilie 2019 și au fost finalizate pe 15 noiembrie 2023. S-a realizat schimbarea destinației în Centrul Muzeal „Cazinoul Băilor” al Fondului Bisericesc Ortodox Român al Bucovinei, beneficiarul proiectului. Lucrările au fost realizate de asocieria firmelor IASICON (antreprenor) și POLARH DESIGN (proiectare arhitectură - șef proiect de arhitectură arh. Ruxandra Căpățână). Arhitectul Cristian Rânja a fost coordonatorul proiectului. Artistul plastic Alexandru Siminic a restaurat ornamentele clădirii. Ing. Ciprian Dumitru Muscă a fost managerul proiectului. Obiectivul a fost inaugurat la finalul anului 2023.

Prezentarea proiectului: **„Restaurarea Bisericii Căușeni”** din Republica Moldova - arh. Boris Gangal. Biserica „îngropată” din Căușeni, monument istoric din Republica Moldova - ai cărei pereți interiori sunt acoperiți de fresce pictate de pictori valahi în 1763 - a fost restaurată printr-o finanțare din partea SUA prin intermediul Fondului Ambasadorilor pentru Conservare Culturală.

Prezentarea expoziției: **„Monumente istorice restaurate și fotografia de arhitectură”** - ing. Carmen Diaconu (RASUB Construct Engineering) - o avanpremieră a unui album de fotografie ce documentează nouă monumente istorice restaurate de RASUB Construct: Biserica „Sfântul Haralambie”, Monumentul Independenței și Fosta „Casa Prefectului” din Turnu-Măgurele, Biblioteca Franceză „Omnia” și „Casa Dianu” din Craiova, „Școala Veche” din Bolintin-Vale, „Poșta Veche” din Călărași, Casa Memorială „Iosif Keber” din Târgu-Jiu și Ansamblul Muzeal al Memorialului Nicolae Bălcescu (Conacul Bălceștilor, Biserica Veche din Gâltofani și parcul istoric al Domeniului Bălcescu) din comuna Valea Bălcescă, Județul Vâlcea. Albumul cu fotografii și studii istorice este în pregătire și va fi lansat la Trienala Națională de Restaurare a UNRMI - Ediția a X-a.

Expoziția proiectelor de restaurare participante la Trienala Națională de Restaurare Ediția a IX-a (2022) a cuprins 97 de panouri cu proiecte finaliste și premiate.

„Calitatea CREATON - Țigla ceramică pentru mai multe generații”; lector: ing. Mihai Sarău (CREATON - sponsor al evenimentului). CREATON este un producător de țigla din argilă cu o experiență de peste 130 de ani în producția de materiale de acoperiș de calitate. Istoria companiei începe în 1884, în Bavaria. CREATON inovează constant și aduce pe piață noi produse ce sunt folosite cu succes în multe proiecte de restaurare monumente istorice din Europa și România.

Prezentarea expoziției **„Ioana Grigorescu - Calea sincerității. Povestea unei arhitecte vizonare”** (un partener special al evenimentului a fost Uniunea Arhitecților din România, care a oferit posibilitatea includerii în program a expoziției) - arh. Dragoș Ciolacu, prof. dr. arhitect Virgiliu Polizu (președinte fondator al UNRMI).

Ioana Grigorescu (4 martie 1915 - 13 noiembrie 2006) a absolvit Facultatea de Arhitectură în 1941 și, în 1947, a obținut diploma de arhitect cu Magna Cum Laude, acordată pentru un proiect centrat pe o școală de arhitectură și urbanism, rezolvat într-o cheie modernă, destul de avangardistă pentru acea vreme. Începând din 1955, s-a consacrat activităților axate pe conservarea și restaurarea monumentelor istorice, afirmându-se foarte curând ca una dintre cele mai prestigioase personalități din domeniu, reușind să îmbine tradiția și modernitatea cu rafinament artistic și competență profesională. Într-o perioadă care se întinde pe un deceniu și jumătate, a realizat o serie de lucrări de restaurare remarcabile - majoritatea fiind situate în nordul Moldovei, regiunea Bucovina.

Sucesiunea lucrărilor sale, executate până în 1972, când a fost nevoită să se retragă, cuprinde: 1955 - incinta monahală a Mănăstirii Dealu, Târgoviște; Mănăstirea Humorului (1960-1971); biserica și Turnul Vasile Lupu, Mănăstirea Voroneț (1960-1961); casa muzeu și casa custodelui, Mănăstirea Sucevița (1960-1970), inclusiv biserica cimitir, împreună cu turnul clopotniță; Mănăstirea Dragomirna (1961-1971), inclusiv biserica cimitirului; Mănăstirea Putna (1966-1972), turnul comorii și biserica; Mănăstirea Slatina (1960-1972), trei turnuri de incintă; Mănăstirea Secu (1963-1972), biserica, incinta vestică, inclusiv turnul de intrare și Turnul Mitrofaniei; clădirea de oaspeți monahali și aproximativ o treime din celule, Mănăstirea Sihăstria Secului (1966-1969); stăreția și un grup de chilii, Casa Dosoftei din Iași (1967).

Arhitect cu o pregătire profund modernă, Ioana Grigorescu s-a manifestat constant, indiferent de programul abordat, și a reușit să îmbine, cu talent, dar și cu mult curaj, elementele de construcție originale cu completări sau/și adăugiri, integrate într-un registru modern susținut consistent.

S-au vizitat obiective din zona Bucovinei: **Mănăstirile Sucevița și Dragomirna** ce au beneficiat de proiecte de restaurare semnate de arh. Ioana Grigorescu: Sucevița (proiect de restaurare 1960-1970) și Dragomirna (proiect de restaurare 1961-1971). La Dragomirna, invitații au participat la o slujbă specială și la parastasul organizate în memoria arhitectei Ioana Grigorescu, înmormântată în cimitirul mănăstirii. Restaurarea Mănăstirii Dragomirna este considerată cel mai bun proiect al Ioanei Grigorescu, apogeul carierei acesteia; „Uzina de apă” - Centrul de arhitectură, cultura urbană și peisaj Suceava este un ansamblu de clădiri cu valoare de patrimoniu industrial în care a funcționat fosta uzina de apă a orașului, dată în folosință la 12 august 1912. Acest edificiu a fost inclus, sub denumirea de „Fosta Uzină de Apă”, pe Lista monumentelor istorice din județul Suceava din anul 2004, având codul de clasificare SV-II-m-B-21030. Uzina de apă a primit după 100 de ani o nouă viață: a devenit centru de arhitectură. Inițiativa proiectului și implementarea acestuia au aparținut OAR Filiala Nord-Est, care a reușit să atragă energii și resurse pentru transformarea unor dotări industriale părăsite în spațiu public dedicat culturii și educației.

Intervențiile noi s-au rezumat la strictul necesar pentru funcționarea unui centru cultural la standardele zilei, arhitecții dovedind respectul pentru lucrul bine făcut cândva și pentru povestea locului. Șantierul de restaurare a **Mănăstirii „Sfântul Ioan cel Nou” din Suceava** figurează în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Actualul proiect de restaurare vizează reabilitarea clădirilor, introducerea unui sistem de încălzire în pardoseală, înlocuirea acoperișului actual al clădirii cu învelitoare de cupru, facilitarea accesului pentru persoane cu dizabilități, amenajarea peisagistică. Proiectul este finanțat de Ministerul Dezvoltării, prin Compania Națională de Investiții. Proiectantul de la lucrările de consolidare (studiul DALI) a fost firma suceveană ARHITECTURĂ GRAFICĂ DESIGN. Proiectul de restaurare este derulat de asocieria GENERAL CONSTRUCT cu Loial Impex, Cube Structure Engineering, Netcom Activ, Lift Service, Acsa Proiect, Prodanya și Instal Expert, Bog'Art, REMON PROIECT și Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”.

VATRA DORNEI 2024

Text: Dragoș CIOLACU
Foto: Constantin GORCEA

FORUM CULTURAL

Breasla restauratorilor de monumente arhitecturale s-a coagulat, în ultimii ani, ca un segment profesional autonom, bine structurat, un club select în care, odată admis, trebuie să respecti disciplina comunității. Un lucru bun, aș spune, deoarece această atitudine reflectă profesionalism, absolut necesar, într-un domeniu atât de sensibil cum este intervenția asupra patrimoniului construit.

M-am convins, o dată în plus, de acest lucru, cu ocazia forumului cultural „Epoca marilor restaurări” din 9-10 noiembrie, de la Vatra Dornei, organizat de Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice, condusă de Gabriela-Simona Carpov, UAR și RASUB Construct. Gazda evenimentului a fost centrul muzeal „Cazinoul Băilor”, o clădire legendară care, după ani de uitare, a căpătat o nouă viață, în urma unei restaurări de excepție. Clădire emblematică, de factură eclectică, atât pentru oraș, dar și pentru o întreagă epocă, asemeni modelului său din Baden, Cazinoul din Vatra Dornei, acum în proprietatea Arhiepiscopiei Sucevei, a fost restaurat minuțios și dotat tehnic pe măsură, astfel încât aici pot avea loc cele mai pretențioase conferințe. Impresionează în primul rând prezența urbană, cu farmecul său fin de siècle, detaliile interioare și exterioare, dar și finisajele din cele mai naturale și bune materiale. Desfășurată pe două niveluri, la parter, clădirea are sala de spectacole, amplasată central, un accent volumetric, înconjurată de spații publice, iar la demisol, câteva săli generoase de expoziție în care s-au păstrat arcele și bolțile în cărămidă aparentă, amplificând emoția spațială. Aici am văzut și lucrările participante la Trienala de Restaurare, o expoziție cu lucrări remarcabile, ce ar merita văzută de cât mai mulți.

Comunicările conferinței s-au ținut în sala de spectacole, fiind invitați să-și susțină lucrările atât autorii, cât și constructorii și furnizorii de materiale. În încheierea primei zile, am vernisat în holul central expoziția realizată de UAR, despre opera și viața Ioanei Grigorescu, arhitecta cu personalitate vulcanică, creatoare de stil în restaurările autohtone. Deoarece printre invitați era și arhitectul Virgil Polizu, o personalitate în domeniu și singurul martor al devenirii Ioanei Grigorescu, l-am invitat să evoce câteva amintiri din acea vreme. A facut-o detașat, punând accent pe forța creatoare a arhitectei, dar și pe detalii din relația ei cu colectivul de restauratori. Calitatea excepțională a expoziției, cât și expunerea noastră au constituit momentul de interes maxim al primei zile.

A doua zi, am plecat într-un tur omagial al restaurărilor Ioanei Grigorescu din nordul Moldovei. Am început cu Mănăstirea Sucevița, cu foisoarele sale în beton aparent, desenul stoleriei și detaliile scârilor, care au generat în timp atâtea controverse, dar care astăzi sunt parte din patrimoniul arhitectural. Următorul popas a fost la Mănăstirea Dragomirna, locul de suflet al Ioanei Grigorescu, unde a trăit ultimii ani ai vieții și își doarme somnul de veci. Restaurarea corpului de chilii pune accent pe spațiul interior, ce articulează volumele, relația cu exteriorul și detaliile pieselor de lemn, o adevărată lecție de arhitectură monastică. Domnul arhitect Constantin Gorcea, care are un proiect de valorificare muzeală a podului trapezei, ne-a dus pe șantier, explicându-ne în ce constă această intervenție. La sfârșit, gazdele noastre, în frunte cu maica stareță stavrofora Maria-Magdalena, au făcut un parastas în memoria Ioanei Grigorescu. Cred că astfel de gesturi contribuie mult la perpetuarea și cunoașterea unor valori cu atât mai mult cu cât marea majoritate a vizitatorilor erau tineri. Periplul s-a încheiat la Uzina de Apă de la Suceava, gazda tradițională a unor întâlniri memorabile.

TÂRGOVIȘTE
EVENTIMENTE
JUBILIARE

Text și foto: Dan NIȚESCU

ALZIAR – 20 DE ANI ÎN SLUJBA PATRIMONIULUI

Asociația Localităților și Zonelor Istorice și de Artă din România - ALZIAR - a marcat împlinirea a 20 de ani de activitate printr-o serie de manifestări - expoziții de pictură, prezentări de carte, conferințe, spectacole de teatru și recitaluri muzicale - care au avut loc la Târgoviște, în perioada 11-13 octombrie 2024.

Programul a inclus și Seminarul Național „Orașele de ieri, orașele de azi; rolul monumentelor istorice în dezvoltarea acestora”, organizat în colaborare cu Uniunea Arhitecților din România. La manifestare au participat reprezentanții orașelor fondatoare - Alba Iulia și Târgoviște - precum și reprezentanți ai celorlalți membri ai Asociației - primari, manageri urbani și autorități culturale locale din toată țara.

Deschiderea oficială a manifestărilor a avut loc în prezența oficialităților locale și județene, dar și cu participarea tonică a consulului general al României la Sevilla (Spania), excelența sa Cosmin Mitrea, precum și a reprezentanților de top ai celor două organizații organizatoare, dna arhitect Ileana Tureanu - președinta UAR, și primarul municipiului Alba Iulia, Gabriel Pleșa - președintele ALZIAR.

În cuvântul său, președinta UAR, arh. Ileana Tureanu, a evocat momentele de început ale Asociației Localităților și Zonelor Istorice și de Artă din România, menționând rolul distinsei și inimoasei doamne Wanda DIEBOLD - fost guvernator al Luvrului și ministru secretar de stat la Ministerul Culturii și Comunicării din Franța, responsabilă a Patrimoniului francez la acea vreme (2002), care a facilitat colaborarea „întemeietorilor” asociației românești cu organizația similară franceză, cea care a sprijinit din plin demersurile și depășirea greutăților oricărui început.

Gabriel PLEȘA, primar Alba-Iulia

Cosmin MITREA, consul general la Sevilla

Atașamentul și dragostea pentru patrimoniul românesc ale doamnei Diebold s-au transmis și se resimt încă, în acești ani, Asociația extinzându-se și având realizări remarcabile. Nostalgia și entuziasmul momentelor de început au fost evocate și pentru că în sală erau și unii dintre inițiatorii ALZIAR, care au reprezentat la această reuniune și UAR - arhitecții Ileana Tureanu, Dan Nițescu, Gheorghe Pătrașcu și Dumitru Barbu.

O apariție inedită a reprezentat prezența consulului general la Sevilla, excelența sa Cosmin Mitrea, din a cărui alocuțiune a răzbătut dorința sinceră de a participa la organizarea de evenimente interesante pentru ambele organizații organizatoare ale Seminarului, precum și pentru toți participanții la manifestările din cele trei zile de lucrări, indiferent de domeniul artistic reprezentat sau de dorința de a crea anumite relații bilaterale, dar care să aducă o părticică de cultură românească peste granițe, într-un loc emblematic oferit de Consulatul General al României la Sevilla: o clădire cu o istorie de peste 5 secole și cu o acustică impresionantă.

VĂLENII ȘOMCUTEI

Text: Sorin VASILESCU
Foto: Ileana TUREANU

„CENTRUL DE CULTURĂ RURALĂ ARHITECT IONEL VITOC”

Aceste rânduri nu încearcă să explice ce s-a întâmplat la Vălenii Șomcutei sau să discute categoriile psihologice, sociologice sau religioase mai mult sau mai puțin exterioare care definesc narațiunea evenimentului, ci caută semnificația categoriilor originale și autonome capabile să le explice.

Ceea ce s-a întâmplat nu este un discurs fictiv care poate fi perceput cu interes sau indiferență sau doar cu curiozitate, evenimentul ne-a tulburat, el părând a rezuma nu doar intențiile nobile și altruiste ale organizatorului, arhitectul Ionel Vitoc, ci modul în care a fost relevată aventura dramatică a civilizației noastre tradiționale care tinde, din păcate, constant să se separe de noi, ce suntem simultan victime și martori la acest fenomen.

Amalgamarea tradiției cu modernitatea ar putea fi cheia înțelegerii evenimentului din toamna lui 2024, de pe proprietățile familiei Vitoc, din mirifica localitate Șomcuta Mare, județul Maramureș, unde s-au concretizat intențiile de a face mai mult decât o tabără de creație.

Arhitectul Ionel Vitoc, figură majoră a breslei, are antecedente. Cu aproape două decenii în urmă, a fondat, la Cluj, *Fundația Culturală „Carpatica”* și a reușit, și reușește încă, a edita o importantă revistă clujeană de cultură urbană, „Orașul”, aflată la al 62 număr, premiată cu „Distincția Culturală” a Academiei Române.

Plin de interes și de uimire, am participat la un eveniment complex, prin dimensiune și calitate. Un eveniment incredibil care a onorat și a fost onorat de

Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, de președintele Academiei Române, de președintele Uniunii Arhitecților din România, de reprezentantul Universității de Arhitectură „Ion Mincu”, de figuri majore ale lumii transilvane precum profesorii universitari Vasile Muscă, Negoită Lăptoiu, Sorin Vasilescu, Simion Bolte, Ioan Chirilă și Emil Luca, Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, actorul Dorel Vișan, Gheorghe Buda și de o mulțime de oameni din Țara Chioarului, loc încă viu, cu preotul și primarul în fruntea întregii comunități ce a dat dovada unei aproape pierdute solidarități care a transcens localul aspirând spre național.

Ne-a încântat și emoționat evenimentul ce ne-a făcut să uităm pentru o clipă că, în destructurata lume modernă, noi, oameni produși de o modernitate veche de doar două secole, mai suntem capabili de a trăi o formă de indispensabilă conversație intelectuală colectivă și individuală care dă naștere la constante întrebări privitoare la conștiința umană și națională, pe care o evocă viața contemporană pe care o simțim ajunsă în fața unui tribunal suprem, care are drept unic verdict sfârșitul.

În urma revoluțiilor modernității spirituale, tehnico-științifice și politice, conștiința ne-a forțat să ne modificăm percepția însăși a vieții, delimitându-ne de o realitate marcată de elemente scandaloase precum alienarea generată de războaie,

sărăcie, suferință și rău. Poate că, astfel, a fost reinventat conceptul de fericire care nuanțează și restructurează conceptul de justiție a binelui, frumosului și adevărului, oferind premise de împăcare cu această lume utopică în triumfalismul ei futit, care pare să-și dilueze constant viabilitatea,

Evenimentul de la Șomcuta Mare ne-a reamintit o categorie filosofică permanent supusă schimbării, aceea de *neam*, pe care Mircea Vulcănescu o considera „*Suportul principal... care variază de la o vreme la alta, cu semnul principal de recunoaștere al celor ce-l alcătuiesc. Neamul românesc e cuprins astfel virtual tot atât de unitatea pământului românesc (extindere a ideii de moșie), drept o stăpânire a pământului legat de conștiința legăturii de sânge cu stăpânitul primitiv, pe cât e cuprins în unitatea cugetului românesc față de mormintele domnilor noștri, în unitatea de limbă, de port, de obiceiuri care îngăduie să se înțeleagă și să trăiască laolaltă*”¹.

Contactul cu lumea satului maramureșean l-am perceput transcendent față de elementele civilizației tradiționale, el generând o stare spirituală ce se desparte de alte categorii cu greu decodificabile. Ne-am simțit - ca oameni ai modernismului, ce

ne întrebăm cât de modern este acest modern în sine - ca aparținând unui același neam, dar făcând „distanțiere între neam și rasă în accepția ei biologică. Ceea ce constituie un neam este o realitate care stă la încheietura metafizicii cu istoria”; ea fiind ceva mai adânc decât rasa, o unitate de soartă, de destin în timp, unitate pentru care pământ, sânge, trecut, lege, limbă, datini, obicei, cuget, credință, virtute, muncă, așezăminte, port, dureri, bucurii și semne de trăire laolaltă, stăpâniri și asupriri constituie doar chezașii, semne de recunoaștere, peceți, temeuri”².

Gândit de arhitectul Ionel Vitoc ca o tabără de creație, complexul realizat din mai multe construcții reabilitate și aduse la confortul contemporan este gândit ca un suport al artelor vizuale înțelese ca instrument al unei experiențe estetice capabile să demonstreze caracterul nefondat al convenționalității stilurilor de viață cotidiene. Construcțiile, cu propriul lor spațiu, ce formează Centrul Cultural sunt imerse într-un spațiu mirific care nu este doar - în ciuda unor aserțiuni pe care însuși modul său de a-și reprezenta lucrurile le încurajează uneori - unul al materialității ca atare, al obiectelor propriu-zise, ci un spațiu imaginar, un spațiu în continuă mișcare și formare, în stare mereu născândă, mereu intim și mereu novator, de sorginte mai degrabă poetică, similar cu cel pe care îl imaginează Bachelard ca spațiu pe care-l pot închipui toți cei capabili să se folosească de libertatea virtualului... care sfidează exactitatea geometrică a măsurătorilor, ca și relativismul - tot geometric - al perspectivei. „*Nu-ți schimbi locul, precizează el, îți schimbi natura. Dialectica raporturilor între interior și exterior, aproape-departee, mic-mare se multiplică și se diversifică în nenumărate nuanțe... A-i da spațiu poetic unui obiect înseamnă să-i dai mai mult spațiu decât are el în mod obiectiv sau, mai bine zis, înseamnă să urmezi expansiunea spațiului intim*”³.

Când se vorbește de un Centru Cultural, cuvintele au o noimă în sine când sunt de-contextualizate și o alta când sunt grupate. Astfel *centru* vine din latinescul *centrum* (brațul fix al compasului, mai semnificând și nod sau încrengătură). Figurat, înseamnă *mijlocul unui spațiu*, dar și *Locul în care se fac sau se găsesc sau se practică în mod obișnuit diferite lucruri*. Astfel *Centru Cultural* este un spațiu care trebuie înțeles ca loc inițiativ în care se instituie actul educațional. Și astfel ajungem a trebui să definim locul-spațiu, nou concept arhitectonic despre spațiu, care adecvându-se culturii și civilizației popoarelor a căror expresie este, a suferit, în

cursul secolelor, profunde și constante mutații, fiind când în coincidență, când în separație, când în antiteză.

De 15 ani, Fundația Culturală „Carpatica”, a arhitectului Ionel Vitoc, organizează anual, la Vălenii Șomcutei, tabere de creație care au devenit o veritabilă tradiție a locului, atrăgând din întreaga țară persoane de vârste și profesii diferite, dar mai ales copii, și oferind în condiții mai mult decât decente o platformă de creație și explorare artistică.

Un centru de creație este și un centru educațional, educația fiind procesul și activitatea desfășurate în diversele perioade istorice și culturale și orientate spre dezvoltarea și formarea de cunoștințe și facultăți mintale, sociale și comportamentale ale unui individ sau ale unei colectivități. Există trei tipuri de educație: formală, non-formală și informală. În timpurile moderne s-au născut noi științe educaționale și de formare, care se axează în special pe educația continuă nu doar a tinerilor, ci și a adulților, făcând astfel din *formare* un sinonim pentru educație. Această formare este unul din scopurile Centrului de cultură rurală de la Vălenii Șomcutei care mai urmărește, în afară de menirea lui inițiativă, așa cum o spune arhitectul Vitoc, și de a „pune acest sat în circuitul turistic al României”.

Pentru Ionel Vitoc, arhitectura ca artă de sinteză este un produs al necesității și culturii, un demers material ce este plasmuit de imaginar, care poate fi definit sumar ca producție de imagini, de reprezentări, de viziuni ale unui individ sau ale unui grup, pentru a exprima modul propriu de înțelegere a relațiilor complexe cu alteritatea și cu lumea.

În acest sens trebuie înțeles și mărturisit actul cultural și național ce este Centrul de cultură rurală de la Vălenii Șomcutei din Țara Chioarului, expresie a gândurilor și sentimentelor care îl animă de o viață pe generosul arhitect Ionel Vitoc, pentru care arhitectura, ca știință și artă, pare a fi nu doar configurarea și simplul rezultat al unor alegeri raționale, ci, dimpotrivă, o depășire a acestora.

NOTĂ

1. Mircea Vulcănescu, *Omul Românesc*, București 1937.
2. Ibidem.
3. Ibidem.

„ARHITECȚI DIN TOATE... COLȚURILE, UNIȚI-VĂ!”

Text și foto: Costin Petry
PETRESCU

În toamna lui 2024 mi-am propus un challenge: să fac o promovare personală a ceea ce am mai creat prin ultimii ani. Și unde să fac expunerile astea decât la frații mei arhitecți, la breasla asta a noastră sublimă și paradoxală, despre a căror infinite „case” admirate de-o lume întreagă aproape niciodată nu se știe, nu se vorbește în public, de cine au fost concepute!

„Între Phoenix și... Le Corbusier” este o autobiografie romanțată editată acum trei ani - un voiaj între muzică și arhitectură, iar ultima producție o reprezintă romanul „AXMA - Steaua Iubirii Eterne”, acompaniată de și mai noul meu CD/album, instrumental, AXMA - Dreams.

Așa cum am plănuțit, mi-am luat soția de braț, ne-am urcat în mașina personală, pregătiți cu tot ceea ce înseamnă o adevărată aventură, și am plecat prin țară. Bineînțeles că primul gând a fost la sudul Transilvaniei, mă îndemnau amintirile de mult trecute când făcusem, cu „Cercul de Arhitectură” de la institutul unde lucram, un periplu pe la „Cetățile fortificate transilvănene”. Ce superbitate, ce amintiri!

Încet-încet, fără autostradă, iată-ne în fine ajunși la Brașov, prima oprire. Vorbisem cu amicul arhitect Nicolae Țaric, pe care-l știam mai de mult, fost președinte al filialei de acolo. A fost de acord cu ideea mea din prima, recomandându-mi-o ca interlocutor chiar pe fiica lui, Mara, arhitectă și ea. Mara s-a ocupat, cu mica ei echipă, de tot ce trebuia, afiș, e-mailuri, ecran de proiecție, stație audio, chiar

Costin oferind autografe la Sibiu

și o gustare, ca de obicei. Vinul l-am oferit eu, ca peste tot în acest turneu sud-transilvănean, vin lăudat, spre satisfacția-mi proprie, de toți degustătorii! Auditorul, extrem de redus (nu se știe de ce, de fiecare dată, e așa...?!?), l-a inclus însă din fericire pe amicul meu pictorul și graficianul Alexandru Pantelimonescu, un personaj brașovean complex, de mare valoare, acompaniat de câteva personaje importante. Localul arhitecților la Turnul Sfatului, la Poarta Ecaterina, promite de fapt o atracție sigură și necesară pentru ceea ce ar trebui să se numească „spiritul arhitecților”, pentru un interes al comunității noastre de „breaslă”. A doua zi, iată-ne ajunși la Sibiu, trebuie să-l sun pe amicul Mircea Țibuleac, președintele filialei, să pregătim prezentarea/lansarea de după-amiază. Mircea, chiar dacă este ardelean, are o viteză și o carismă greu de depășit. El împreună cu Ana Donțu s-au ocupat și de imortalizarea acestei serii, făcând numeroase fotografii și videouri. Organizată excelent în cetate, spre apusul soarelui, cu o atmosferă adevărat medievală, întâlnirea a fost o mare plăcere. Și aici, din nefericire, a lipsit „lumea” pe care o așteptam. Vreau să vă spun că, în semn de protest, am mâncat pe corso un brav langoș. Adevărat. Și asta cu mare poftă! Noroc cu vărul meu Șerban, colonelul în rezervă, cu care am terminat seara la un whisky bun și multe poze de familie. Dimineața eram în drum spre Alba Iulia...

- Salut, Marius, ce faci? - Îl sun pe amicul arhitect din orașul Unirii. Fost coleg de an.

- Servus, Costin, pe unde ești?

- Intrăm acum în Alba, sunt pe GPS cu adresa ta, unde mi-ai spus să vin.

- Da, e perfect, te parchezi în față, intri direct în curte și în spate este agenția noastră.

Peste 10 minute eram la Marius Barbieri, fost președinte al filialei. El organizase întâlnirea, care avea loc în după-amiaza acelei însorite zi de toamnă. La ora convenită ne-am precipitat la o sală foarte mare, de ședințe administrative, unde avea loc evenimentul. Și aici, contrar afișului atrăgător și a e-mailurilor trimise, lumea noastră, a arhitecților, nu s-a precipitat la această întâlnire după cum aș fi crezut, în afară de câțiva tineri în mod sigur curioși și deschiși la participare.

Seara a fost „salvată” de un alt eveniment, care avea însă loc a doua zi. Marius, aflând că și eu, cu timp în urmă, fusesem membru al clubului „Rotary”, m-a invitat la întâlnirea lor săptămânală, să le prezint creațiile mele și să ne cunoaștem. Mare mi-a fost surpriza să cunosc acolo zeci de rotaryeni deosebiți, oameni carismatici și atenți la prezentarea mea. Am oferit multe autografe, cu întrebări și dialoguri plăcute. Dimineața următoare, i-am îmbrățișat pe Marius și pe Maria, minunata lui soție, mulțumindu-le și, îndreptându-ne spre autostradă, am luat direcția Deva, unde ne aștepta un alt vechi prieten bun de-al meu, Dan Enyedi. Îl cunoscusem cu mulți ani în urmă de la Mircea Baniciu, fostul meu frate și prieten de la Phoenix. Regăsirea a avut loc pe terasa cochetului hotel unde ne cazase, imobil proiectat chiar de el, unde era și prietenul lui, Mircea Ungureanu, președintele

Radu NEGRESCU-SUȚU, Costin PETRESCU PETRY și Călin IRIMESCU la Calderon

filialei. Revederea cu ei mi-a făcut mare plăcere. Prezentarea avea să aibă loc la aceeași galerie națională de artă, FORMA, unde Dan îmi aranjase o altă prezentare cu câțiva ani în urmă. Și aici afișele și e-mailurile nu au lipsit, asta însă nu a încurajat nicidecum apariția la eveniment a eventualilor interesați în manifestări culturale. Mi-am zis în gând: „Poate dacă apăream cu Phoenixul, ca acum câțiva zeci de ani, ar fi fost altceva!”... Hahahaa...! La propunerea mea inițială, aveam să prezentăm aceeași lansare și la Orăștie. Dan era de acolo de baștină și aranjase întâlnirea pentru a doua zi.

- Și unde este, mon cher?, îl întreb eu.

- Eee, o să vezi, e la sinagogă.

- Haide, dom'ne, cum la sinagogă? Cum o să facem asta la o... biserică?

- Chiar așa, dragul meu! La sinagoga „dezafectată”, amplasată nu departe de Catedrala Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil. E o sinagogă inutilizată, a fost dată în folosință Primăriei, ca sală de evenimente. Dan Orghici, jurnalist, scriitor, s-a ocupat de organizarea prezentării tale.

Tot Dan Enyedi a făcut și prezentarea serii, o știa aproape pe dinafară de c-o seară înainte. La prezentare au venit destui interesați, mare parte cam de vârsta a doua, nu știu câți dintre ei erau arhitecți, dar ne-am întreținut călduros și le-am acordat câteva rânduri pe cărțile și CD-urile achiziționate. Orăștie asta are oameni de nădejde! Dar ei nu au putut face nimic Primăriei care, neplătind factura de gaze a centralei sinagogii, ne-a ținut într-un frig descurajator toată seara! În

fine, se întunecase deja, oboseala ne amenința, trimițându-ne repede spre hotel, unde noaptea în doi ne-a oferit câteva vise, povestite dimineața, cu talent, de doamna Nelly. Odihniți bine, ne-am precipitat din nou spre Sibiu, unde am petrecut o zi liniștită, cu soare și promenadă amuzantă, plină de amintirile trecute ale participărilor la faimoasele festivaluri sibiene de jazz, unde cântam anual cu diverși temerari muzicieni...

Ce curățenie și liniște este aici în Transilvania asta a noastră, mi-am zis în gând! Ce frumusețe! Și oamenii... Ordine, răbdare, grija aproapelui, respectul la orice pas etc., etc. Să mai venim...

A doua zi, sculat brusc dintr-un vis, cu ochii în tavan, mi-am zis în șoaptă: care Râmnicu Vâlcea...?? Hmmm...! Hai să fim serioși! Nuuuuu..., noi nici n-am fost la Râmnicu Vâlcea! Mi-am adus aminte că cei de la filiala de acolo mi-au spus că nu se poate organiza nimic la ei, n-au posibilități și nici spațiu... Scurt!! Așa că ia-ți, my friend, bagajele și dă-i drumul spre Pitești.

Localul cu pricina nu era departe, la câteva străzi de hotel. O ceainărie, pe nume „La librărie, mon cher!”. Prezentarea era acolo, într-o casă veche de târgoveți piteșteni, casă vagon, un spațiu format din camere înșiruite, amenajate într-un fel de ceainărie-mini-bibliotecă-gablonțuri-loc de discuții etc. Se făcuse foarte rece. Într-un târziu, în fine, a apărut și amicul meu Bebe Teodorescu, cu care discutasem inițial, un tip talentat și simpatic, coleg bun de an, ne văzusem chiar de curând la întâlnirea faimoasă de 50 de ani de la diplomă, venise după el cu o gașcă de arhitecți și arhitecte. Nu, nu vă gândiți că erau cu zecile! Erau câțiva, numărați pe degete,

La ROTARY CLUB, Alba Iulia

printre care și Anton Staicu, coleg arhitect, cunoscut din școală, președinte al acestei sucursale, filiale sau cum i-o fi spunând, din care, de fapt, noi toți facem parte! Eee, și uite așa, în câteva personaje și tot am avut ce discuta și evoca, fie din ceea ce le-am prezentat, fie depănând amintiri din școală și din viața profesională. Întorși la hotel, am mâncat câte ceva, am băut o bere și am adormit bârfind, calm. A doua zi dimineața, am intrat pe autostradă, facilitându-ne ajungerea la București destul de rapid.

Ajunși acasă, uitându-mă la cutiile de carton rămase cu destul de multe cărți și CD-uri nevândute, mă gândeam la frumoasa excursie pe care i-o oferisem lui Nelly, nu mai fusesem de mult prin țară. Superb, poate în viitor vom merge în alte zone tot atât de „atrăgătoare”!

Cu soția mea NELLY la Deva

* * *

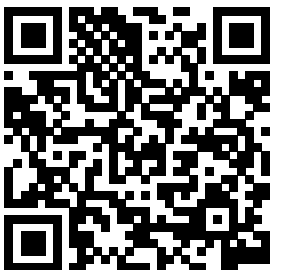
- Dragă Costin, dar nu ai vreo „concluzie”?, mă întrebă Ileana, la o vorbă, în bibliotecă.

- Ba da, cum să nu am! Vrei să ți-o spun doar ție sau s-o spun aici, în văzul lumii?

- Spune-o tuturor, să te vedem...!

- Mda... Am două! „A fost o dată ca'n povești, un Imperiu Austro-Ungar” și una tareeee...: „Arhitecți din toate... colțurile, uniți-vă!”.

Paris, 26 decembrie 2024

Lansare AXMA în Calderon

Costin Petrescu pe GOOGLE

LANSARE REVISTA ARHITECTURA NR. 5-6

Text: Ioana ALEXE

VIN

Foto: Andreea cel Mare

Revista *Arhitectura* a lansat în decembrie numărul 5-6/2024, intitulat „Vin”, dedicat explorării relației dintre arhitectură și cultura vinului. El aduce în prim-plan modul în care spațiile destinate producției și degustării vinului influențează și reflectă identitatea culturală și tradițiile locurilor în care se află.

Acest număr de revistă a apărut din entuziasmul cu care, în 2021, am descoperit regiunea Logroño din nordul Spaniei. Am ajuns acolo realizând expoziția „Femeia care sunt”, la invitația Ordinului Arhitecților din Logroño. Am avut privilegiul de a vizita câteva dintre cele mai spectaculoase crame din regiune, descoperind nu doar o arhitectură excepțională, ci și complexitatea funcțională a acestor spații. Am explorat structura sculpturală de la Bodega Ysios, proiectată de Santiago Calatrava, o simbioză între geometria unduitoare a acoperișului metalic și peisajul viticol. Ne-a impresionat reinterpretarea modernistă de la Bodegas Roda, semnată de Jesús Marino Pascual, unde arhitectura minimalistă subliniază rafinamentul procesului de vinificație. Am admirat universul futurist al Vinei Tondonia, proiectată de Zaha Hadid, o hală de degustare care redefinește spațiul prin curbe fluide și materiale inovatoare. La Marchiz de Riscal, a lui Frank Gehry, am descoperit o adevărată „catedrală a vinului”, unde metalul și sticla compun un dialog curajos între tradiție și avangardă. Am vizitat și Bodega Loa, cu liniile sale riguroase și integrarea subtilă în peisaj, și Bodega de Olluari, un exemplu de sustenabilitate și inovație structurală.

Am fost inspirați de mixul de programe arhitecturale pe care aceste crame le presupun - de la spațiile de vinificație, optimizate cu soluții tehnologice avansate, la restaurantele și unitățile de cazare care transformă cramele în destinații turistice extrem de apreciate. Toate oferă o experiență integrată, unde arhitectura, funcționalitatea și tradiția se împletesc într-un mod inedit. Această complexitate

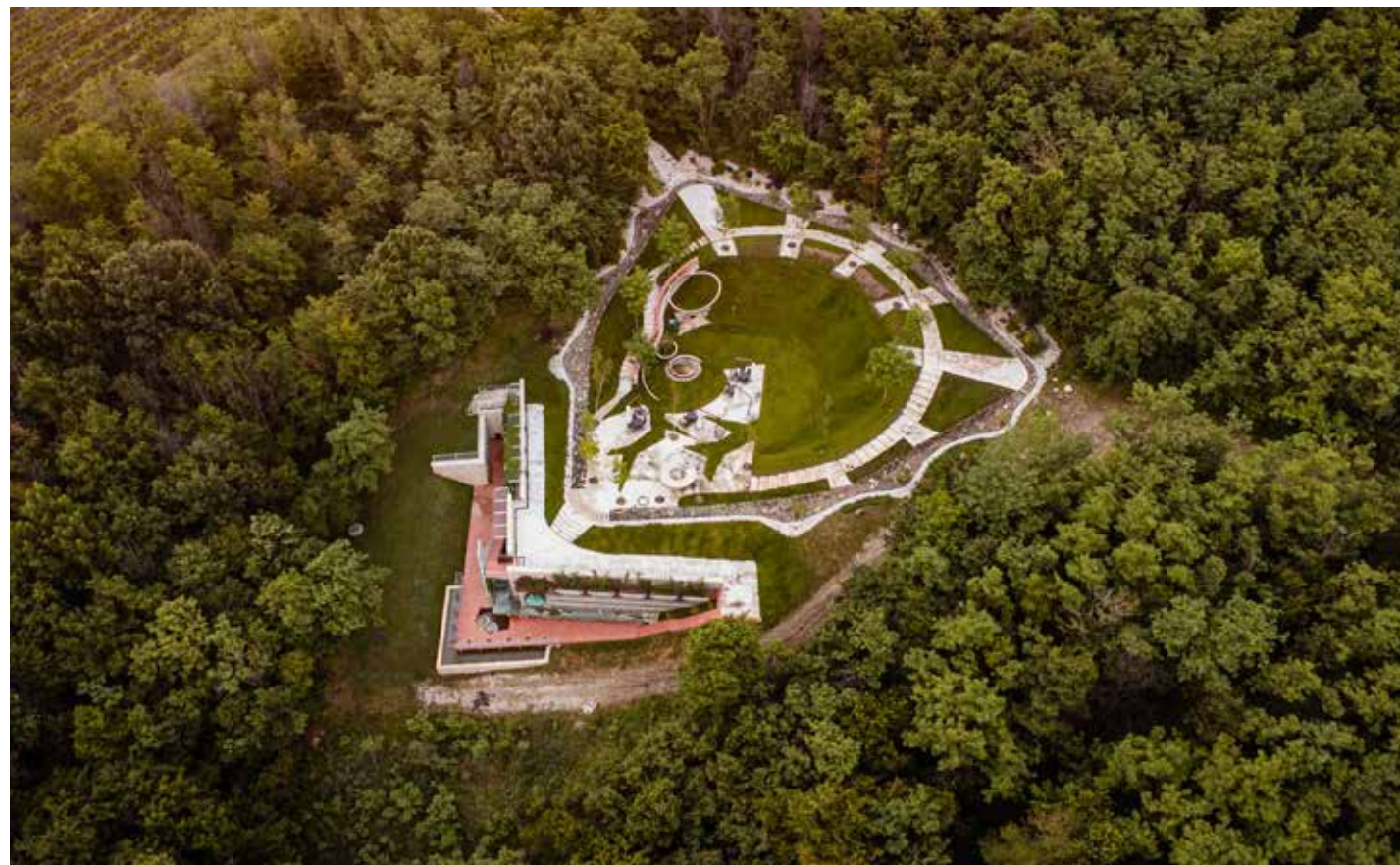
Foto: Andreea cel Mare

arhitecturală, ce îmbină utilitatea industrială cu turismul și expresia artistică, a fost sursa inspirației noastre pentru dedicarea unui număr întreg al revistei acestui subiect.

În deschiderea revistei, Augustin Ioan analizează conceptul de „terroir”, evidențiind legătura profundă dintre caracteristicile naturale ale unui loc și influența acestora asupra arhitecturii cramelor. El subliniază că „terroirul este forma cea mai radicală a spiritului locului, a identității acestuia”, reunind elemente precum gustul pământului, lumina, căldura și intervențiile umane în peisaj. Un interviu cu renumitul arhitect Mario Botta oferă perspective valoroase asupra proiectării cramelor, evidențiind importanța integrării acestor structuri în peisajul natural și cultural. Botta afirmă că multe „crame au devenit subiecte de arhitectură cu drepturi depline”, comparându-le cu tipologii de clădiri „nobile” precum muzeele sau teatrele, unde imaginea este la fel de importantă ca și funcționalitatea.

Numărul include și studii de caz ale unor crame românești de renume, precum Avincis, proiectată de arhitectul Alexandru Beldiman, care vorbește despre provocările și inspirațiile întâlnite în realizarea acestui proiect. De asemenea, sunt

prezentate crame precum Rasova, o crama dobrogeană analizată de Bruno Andreșoiu, și Domeniile Coroanei Segarcea, explorate de Ana Rubeli, evidențiind diversitatea și bogăția arhitecturii viticole din România.

Articolul despre Crama Isărescu, pe care am avut ocazia să o vizităm, ne introduce într-un univers în care tradiția, istoria și inovația se împletesc armonios, reflectând moștenirea viticolă a regiunii Drăgășani. Înființată în 2003, crama continuă tradiția familiei Isărescu cu respect pentru terroir-ul local și tehnicile moderne de vinificație. Casa veche a bunicilor, restaurată cu grijă și înconjurată de 40 de hectare de viță-de-vie, îmbină arhitectura discretă, cu o funcționalitate necesară unei crame moderne.

Articolul „Patrimoniul vinului. Crame, beciuri, monumente”, de Silvia Costiuc, aduce în atenție importanța conservării și restaurării cramelor istorice, subliniind valoarea acestora ca parte integrantă a patrimoniului cultural. Autoarea identifică în Lista Monumentelor Istorice mai multe imobile clasate legate direct de viticultură, evidențiind necesitatea protejării acestor structuri valoroase.

Ovidiu Hrin, designer, scrie povestea colaborării sale cu Agape Wine Farm. Articolul explorează procesul de creație din spațiile etichetelor de vin, unde designul grafic devine un mijloc de comunicare vizuală a identității și valorilor cramei.

Cristian Eduard Drăgan semnează articolul „Într-o crâșmă din Obor. Mic tratat de cinebrietate”, o explorare captivantă a legăturii dintre alcool și cinema. Pornind de la reflecțiile unor clasici precum Balzac și Baudelaire, autorul analizează cum beția alterează percepția și creează noi valențe estetice, similare experienței cinematografice. Prin exemple din filme românești, de la *Reconstituirea* la *A fost sau n-a fost*, autorul

arată cum alcoolul devine simbol al intimității, evadării sau decăderii, într-un text ce îmbină cultura, arta și reflecția socială.

Pe plan internațional, revista explorează crame precum Freixo do Meio din Alentejo, Portugalia, prezentată de Antonio Castelbranco, și analizează enoturismul și arhitectura în Spania, prin contribuția lui Yoshihide Kobanawa, oferind o perspectivă globală asupra modului în care arhitectura și cultura vinului se împletesc în diferite regiuni ale lumii.

Am abordat, de asemenea, relația dintre crame și consumatori, prin articolul lui Cezar Ioan, care analizează modul în care designul spațiilor influențează experiența degustării și percepția asupra vinului. Cristina Dobreanu oferă o perspectivă asupra vinurilor și cramelor din România, subliniind diversitatea și calitatea producțiilor locale.

În ansamblu, acest număr al revistei oferă o explorare, sperăm, cuprinzătoare a intersecției dintre arhitectură și cultura vinului, evidențiind modul în care designul spațiilor viticole reflectă și influențează identitatea culturală, tradițiile și experiențele consumatorilor. Prin articolele și studiile de caz prezentate, revista și-a propus să exploreze rolul arhitecturii în lumea vinului, oferind exemple și informații atât profesioniștilor din domeniu, cât și pasionaților de vin și cultură.

Revista se poate comanda aici:

CALDERON 48

Text: Ileana TUREANU
 Foto: Răzvan HATEA

 ÎMPREUNĂ ALEGEM
 VIITORUL

O privire atentă către studenții talentați care vor deveni arhitecții de mâine nu este descoperirea sau invenția noastră. De zeci de ani, în tradiția Uniunii Arhitecților din România, a fost căutarea și evidențierea talentelor excepționale. În diferite formule și în funcție de personalitatea celor aflați la conducerea Uniunii, au fost ani în care președintele UAR se plimba prin atelierelor Facultății și hotăra cine erau premianții, cine avea să se bucure de călătoriile de studii în străinătate, cine și câți obțineau un premiu în bani. În alți ani, se alcătuiău jurii care făceau selecția. În mulți ani, obiceiul s-a rătăcit, s-a pierdut, s-a uitat.

Cum actualul rectorul al UAUIM a beneficiat de un asemenea premiu și cum soțul meu mi-a povestit că a reușit să treacă anii facultății datorită premiilor primite de la UAR, am decis să reanimăm obiceiul, să semnăm un Protocol și să ne uităm cu atenție la proiectele evidențiate în anii 1-5 de studiu. Anul 6 nu face parte din competiție pentru că absolvenților și Diplomelor li s-a rezervat o Secțiune în Bienala Națională de Arhitectură și, în premieră, *Revista Arhitectura* le-a rezervat un număr integral în care se prezintă toate diplomele participante, nu numai cele nominalizate și premiate, cum se întâmplă la celelalte secțiuni. Numărul intitulat „140 de arhitecți în competiție” s-a bucurat de mare succes, în 2023, și la el ne vom referi când vom căuta marile nume ale arhitecturii de mâine!

Evenimentul final al anului 2024, ocazia pentru a ne reuni și ura un An Nou plin de speranțe, bucurii și succese, a fost cel în care am avut invitați ARHITECȚII DE MÂINE premiați în acest an. Au participat membrii Senatului UAR, dascăli ai premianților, dl rector Marian MOICEANU, dl prorector Lorin NICULAE, dl decan Vladimir VINEA, dna prodecan Letiția BĂRBUICĂ și dna Beatrice JÖGER.

Premianții au fost desemnați de un juriu super-obiectiv, alcătuit din arhitecți formați la „Mincu” și care au urmat o carieră prestigioasă în țară și în țări de adopție: Răzvan Lăzărescu (un nume de mare prestigiu în breaslă) a urmat o carieră de succes la Paris, Florin Grigore lucrează de mai multe decenii la Atena (alături de soția sa Ruxandra Gheorghiu și de prestigiosul Dinu Gheorghiu) și Tudor Rădulescu, cu o carieră în plină ascensiune la Londra. Ei au adresat câte un mesaj de suflet participanților și premianților.

Răzvan LĂZĂRESCU - PARIS

Răzvan LĂZĂRESCU - PARIS

M-am simțit onorat și m-am bucurat să particip la aprecierea proiectelor UAUIM de anul acesta.
Bucuria a fost și mai mare să constat nivelul elevat al majorității proiectelor, modul elaborat de a prezenta și susține conceptul proiectului, varietatea valențelor artistice ale prezentărilor.
Marea majoritate a proiectelor a adus o propunere valoroasă, atât pe plan conceptual, cât și constructiv.
O bucurie ce mi-a readus aproape amintirea, un pic adormită, a anilor de studenție.

Florin GRIGORE - ATENA

Florin GRIGORE - ATENA

Am fost impresionat de calitatea tuturor proiectelor prezentate.
Din cauza asta mi-a fost greu să aleg.
Felicitări!

Tudor RĂDULESCU - LONDRA

Am fost foarte plăcut impresionat de ceea ce am văzut și aș vrea să-i felicit pe toți cei implicați - studenți, dascăli, organizatori.

Inițiativa este extraordinară. Am avut ocazia de câteva ori aici, în Londra, să fac parte din echipe de jurizare pentru Royal Institute of British Architects având ca subiect RIBA Student Awards. Și am vizitat, cu această ocazie, câteva universități.

Deși nu aș vrea să compar într-un fel proiectele, pentru că modalitatea de lucru de aici este puțin diferită, aș dori totuși să spun că ar trebui să vă simțiți mândri de nivelul calitativ al proiectelor pe care le-ați prezentat. Și, bineînțeles, că lucrul acesta vine împreună cu efortul și implicarea dascălilor care vă călăuzesc pașii, pe care, de asemenea, îi felicit. Bucurați-vă de această zi și, dacă mi-ar fi permis să vă dau un sfat sau mai bine zis să împărtășesc câteva gânduri cu voi, special pentru aceia care mai au puțin până la absolvire, v-aș spune să nu vă grăbiți în viață.

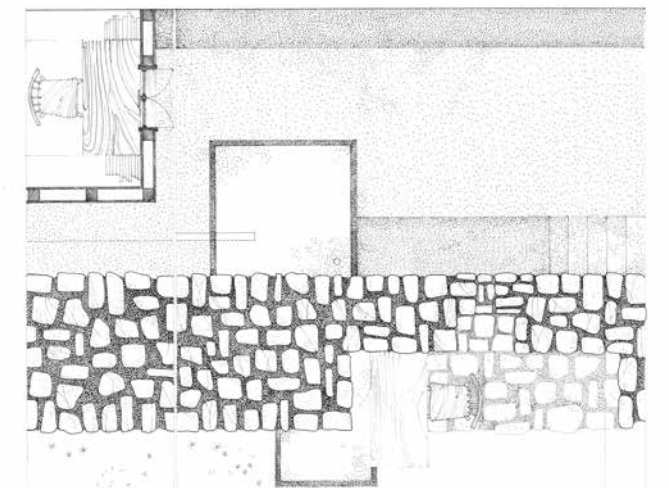
Dacă găsiți un loc bun, rămâneți și clădiți-vă profesional. Partea financiară se va rezolva pentru că va fi un rezultat al acestui efort. Și da, va fi un efort și unul nu foarte simplu.

Tudor RĂDULESCU - LONDRA

Premianții sunt - rețineți numele lor, pentru că, de bună seamă, vom mai auzi de ei - Petruța PĂNESCU, Miruna ROȘU, Timea CRISTEA, Andra CIOBANU, Erik CIULU, Andrei ȚIȚEICA, Bianca FLOREA, Alexandru NAȚU, Alexandra BIRTEA, Teodora COSTAN, Diana GHEORGHE, Sabina Maria STĂNICEL.

AN 1 - Petruța PĂNESCU

„Spațiu emergent / Casă pentru o persoană” - Diplomă de Merit

AN 2 - Miruna ROȘU, Timea CRISTEA

„O grupare de case în centrul Bucureștilui” - Diplomă de Merit

AN 2 - Andra CIOBANU, Erik CIULU, Andrei ȚIȚEICA

„O grupare de case în centrul Bucureștilui” - Mențiune

AN 3 - Bianca FLOREA, Alexandru NAȚU

„Locuire și densitate urbană” - Diplomă de Merit

AN 4 - Alexandra BIRTEA, Diana GHEORGHE

„Reframe the space. Intervenții în situri cu personalitate” - Diplomă de Merit

Proiect AN 5 - Sabina Maria STĂNICEL

„Simulare de diplomă în București, (pe) amplasamente adiacente albiei râului Dâmbovița” - Diplomă de Merit

În a doua parte a seriei, am avut-o oaspete pe doamna ambasador a Mexicului, excelența sa Amparo Eréndira Anguiano Rodríguez, care onorat cu prezenta sesiunea de prezentări referitoare la orașul universitar Mexico City, biblioteca și muzeele sale, casele arhitectului Luis Barragan și a Friedei Cahlo, susținute de doamnele Beatrice JOGER și Ioana ALEXE, care au vizitat Mexicul în această vară, în baza colaborării dintre Uniunea Arhitecților din România și Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”.

Un an s-a sfârșit! Un nou început...

ÎNTRE TRADIȚIE, MODERNITATE ȘI REVOLUȚIA DIGITALĂ

Text: Andrei TEACĂ
 Extras din articolul publicat în
 revista Orașul,
 nr. 1-2 (63-64) / 2024

CĂTRE UN ORNAMENT DIGITAL

Instalația printată 3D „Digital Grotesque II” (2017) realizată de arhitecții Michael HANSMEYER și Benjamin DILLENBURGER, inaugurată la CENTRUL POMPIDOU

În urmă cu mai bine de un secol, ornamentul era aproape complet proscris ca urmare a necesității arhitecturii de a răspunde numeroaselor provocări tehnice, economice, sociale și culturale survenite încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, precum adaptarea expresiei la noile condiții de producție industrială și la noile sisteme constructive din oțel și beton armat, criza locuințelor cauzată de creșterea demografică fără precedent, agravată și de distrugerile Primului Război Mondial, sau apariția curentelor artistice de avangardă ce s-au răsfrânt și asupra arhitecturii.

Deși însuși unul dintre cei considerați a fi părinții arhitecturii moderne, marele arhitect american Louis Sullivan, celebru pentru dictonul său „forma urmează funcțiunea” („*form follows function*”) [...], a acordat o atenție deosebită ornamentului, inventând chiar un sistem ornamental propriu adaptat viziunii sale asupra unei arhitecturi organice, mulți arhitecți promotori proeminenți ai modernismului s-au exprimat ferm împotriva acestuia. Le Corbusier remarcă aproape cinic un paradox terminologic: „arta decorativă modernă nu este decorată”¹. Reacția probabil cea mai faimoasă împotriva ornamentului este eseul influent al arhitectului austriac Adolf Loos, „Ornament și crimă”, publicat în 1908, în care autorul compară ornamentele cu tatuajele criminalilor sau indigenilor, care recurg la semne exterioare pentru evidențierea individualității [...]. Modernismul ajunge astfel să își contureze identitatea stilistică și printr-o *absență* a ornamentului, după cum observă Hubert Damisch, pentru care lipsa ornamentului poate fi considerată în sine un fel de ornament ca „element vid” ce își păstrează rolul de semn al modernității și al clasei².

Curentul postmodernist în arhitectură, care apare în anii '60 ca reacție la standardizarea și uniformizarea alienantă adusă de Stilul Internațional mediului construit, reinstaurează prezența ornamentului, însă tinde să îl abordeze ironic, ca pasișă butaforică după ornamente convenționale istorice, fără o legătură organică cu esența constructivă a clădirii. Deși reminiscențe postmoderniste subzistă și astăzi în creația arhitecturală, noile tehnologii digitale de proiectare și fabricare oferă posibilitatea unei schimbări de paradigmă în concepția ornamentului, în care acesta își poate regăsi formele timpului său, în acord cu noile posibilități tehnice, cu aspirațiile societății și cu realitatea constructivă a clădirilor, putând aspira la definiția dată de Frank Lloyd Wright în cadrul concepției sale asupra arhitecturii organice, conform căreia „ornamentul este ceea ce este inflorescența pentru un copac sau plantă, în comparație cu tulpina și ramurile acestora”³.

Afinitatea dintre ornament și digital poate fi speculată chiar pornind de la etimologie. Termenul „ornament” provine din latinescul *ornamentum*, care la rândul său își are originile în *ordo*, adică „ordine”. Termenul „ornament” este totodată înrudit cu grecescul *kosmos*, în a cărui bogăție semantică găsim, pe lângă semnificația fundamentală de „univers”, și sensul de „ornament” sau „podoabă”. [...] Această afinitate a ornamentului pentru ordonare și structurare a formei de la figura elementară cea mai mică către întregul volumului arhitectural pare să constituie o asemănare cu gestiunea digitală a informației, care prin legi algoritmice și matematice aspiră la simularea complexității universale.

Colecția Syntopia realizată în 2018 de olandeza Iris van HERPEN, specialistă în design, mizează expresiv pe forme bio-mimetice și dinamism

Dacă, din motive economice și tehnice, producția în serie industrializată de acum un secol favoriza linia dreaptă și suprafața lisă în realizarea elementelor constructive, care au determinat și conturarea unei estetici moderniste „obiective”, tehnicile de producție și fabricare digitale permit obținerea unei înalte complexități formale până la scara celui mai mic detaliu, eliberând formele arhitecturii de condiționările geometrizării abstracte specifice limbajului tectonic tradițional. Libertatea aparent nelimitată a formelor ce pot fi executate direct de proiectant prin intermediul tehnicilor robotizate, precum cele de tăiere laser, debitare CNC, imprimare 3D în diverse materiale ș.a., în absența mâinii iscusite a artizanului tradițional ce avea un rol esențial în crearea ornamenticii tradiționale, în absența unor repere stilistice convenționale, devine în mod paradoxal o problemă dificil de rezolvat pentru arhitecții de azi și de mâine în căutările lor de expresie.

În încercarea de a găsi soluții formale cu sens în acest miraj plin de incertitudine al nesfârșitelor posibilități, poate că arhitecții ar trebui să acorde atenție la ceea ce am putea considera că ar fi unul din rolurile fundamentale ale ornamentului istoric, cel de a însufleți materia inertă, grea a arhitecturii, de a-i da *viață*, și la modul în care această viață coexistă cu limbajul propriu arhitecturii. Prin ritmurile sale subtile, pe care Louis Sullivan le aseamănă celor muzicale, prin dinamica liniilor sale, prin efectele de umbră și culoare, și nu în ultimul rând prin evocarea mai mult sau mai puțin naturalistă a formelor organice, ornamentul tradițional însuflețește construcția rigidă.

[...]

Arhitectura biomimetică contemporană nu se limitează la imitarea formelor naturii, ci aspiră și la replicarea mecanismelor biologice folosind tehnologii avansate. Natura nu este percepută doar ca model de urmat din punct de vedere estetic, ci și din punct de vedere al performanțelor sale, ca model de eficiență și de adaptare la condițiile exterioare prin evoluția continuă a organismelor ce poate inspira soluții tehnice inovatoare în ceea ce privește structura, ventilația, umbrirea sau alte aspecte ce țin de tehnologiile implicate în proiectarea clădirilor, în vederea creării unei ambianțe optime pentru oameni și integrării sustenabile în mediul înconjurător.

Traseul istoric al vieții în ornamentica arhitecturală prezintă o turnură interesantă în prezent, când se trece de la reprezentarea formelor vieții în cadrul ornamentației tradiționale la includerea concretă a organismelor vii în componența mediului construit. Suprafețele arhitecturale ajung să devină proteze performante, concepute în colaborare cu biologi astfel încât să asigure un microclimat optim dezvoltării micro-algelor, bacteriilor, lichenilor sau altor tipuri de organisme de obicei neglijate în viața cotidiană, care însă pot participa eficient la reducerea dioxidului de carbon din atmosferă și la producerea oxigenului. Se poate remarca și un paradox estetic inversat: de la reprezentarea în cadrul ornamenticii tradiționale a formelor complexe ale organismelor evolute, sau nobile, cum le-ar numi Ruskin, se trece la incorporarea reală în construcție a celor mai simple forme de viață, cu un aspect amorf, în mod uzual respingătoare vizual și olfactiv.

Tehnicile digitale de proiectare înlesnesc arhitecților posibilitatea de a fragmenta volumele masive păstrând o coerență între unitate și întreg redată chiar prin consecvența repetiției algoritmice care permite în același timp multiple straturi de variație la diferite scări ale clădirii, variație ce poate fi speculată ca sursă a animării formelor. Spre deosebire de puritatea volumelor simple la care aspiră modernismul sau de formele organice riguros organizate ale organismelor evolute (sau nobile, cum le-ar spune Ruskin) la care aspiră tradiția clasică, formele arhitecturii digitale tind către organizarea aparent haotică a materiei amorphe neînsuflețite, sau către patternurile întâlnite la baza organizării vieții precum țesuturile și structurile biologice, patternuri uniforme însă mereu supuse unei variații aleatorii. Aceste forme par să reia explorări și atitudini estetice întâlnite în stiluri istorice ornamentale anterioare modernismului, în stilurile exuberante ale neclarității, în care materia pare să clocotească energic sau să exprime un dinamism debordant al vieții organice, precum goticul târziu, barocul, rococoul sau Art Nouveau-ul, stiluri opuse clasicului care aspiră la o perfecțiune a inteligibilității, după cum remarcă Heinrich Wölfflin⁴.

În cadrul tendinței tot mai pronunțate de contopire a artei cu știința, formele ornamentului digital nu sunt întotdeauna doar un exercițiu estetic capricios, în concepția acestora existând adesea și motivații ce țin de atingerea unor performanțe tehnice cu un impact pozitiv concret asupra vieții umane și asupra mediului înconjurător, precum eficiența structurală, integrarea sistemelor tehnologice sau chiar conlucrarea cu materia vie, în cazul designului bio-integrat.

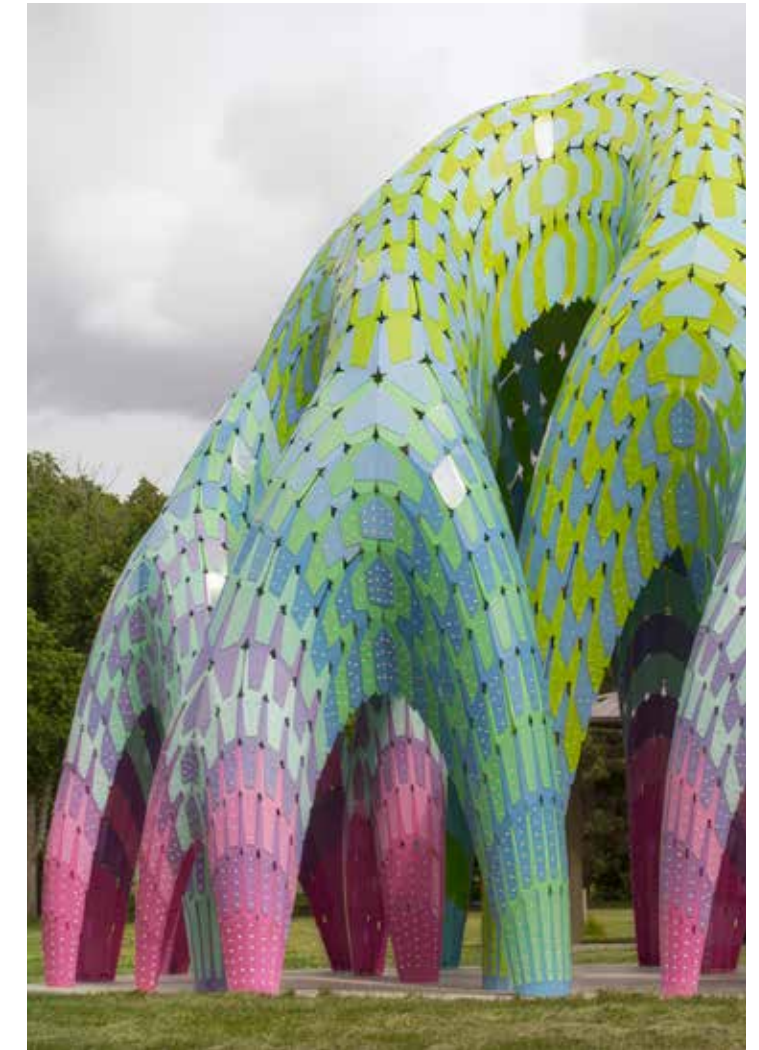
După cum afirmă chiar adepții pasionați ai ornamentului, precum Ruskin și Sullivan, o arhitectură bună poate exista și în absența ornamentului, mizând pe severitatea inerentă a volumelor construite armonizată prin proporțiile generale ale maselor. Totuși, dincolo de farmecul formal și de potențialul comunicativ, simbolic, care îi sunt specifice, ornamentul presupune și reducerea scării elementelor compoziției arhitecturale la nivelul detaliului, apropiind astfel clădirile de scara corpului uman și înlesnind o mai bună integrare a noilor construcții în orașele istorice, printre clădirile care sunt adesea drapate cu delicatețea lucrărilor ornamentale minuțioase.

Reușita unei estetici a exuberanței formale prin reintroducerea organică a ornamentului în arhitectură se poate înfăptui printr-o reconciliere și sinteză dintre termeni aparent antinomici, care, de fapt, în marile exemple pe care ni le oferă istoria arhitecturii s-au dovedit a lucra împreună - rațiune și sensibilitate, obiectivitate și imaginație, abstracție și empatie, structură și ornament. Această reconciliere ar putea fi extinsă și între diferitele viziuni asupra arhitecturii întâlnite în diferite perioade ale istoriei: perspectiva tradițională anti-mașină promovată în secolul al XIX-lea de scriitori precum Ruskin ar trebui armonizată cu posibilitățile contemporane de fabricare digitală, iar discursul modernist concentrat pe obiectivitate ar trebui temperat de facultățile umane complementare rațiunii, precum imaginația și afectivitatea.

Pereții vii poichilohidrici, realizați de echipa multidisciplinară BiotA Lab condusă de Marcos CRUZ și Richard BECKETT, în cadrul Bartlett School of Architecture, University College London, între anii 2015-2017, oferă o alternativă sustenabilă pereților verzi tradiționali cu plante.

Pavilionul public de artă „Vaulted Willow” (2014), de Marc FORNES / THEEVERYMAN, în Borden Park, Edmonton, Canada.

NOTE

1 Le Corbusier, „The Decorative Art of Today”, în *The Theory of Decorative Art: An Anthology of European & American Writings, 1750-1940*, ed. Isabelle Frank, Yale University Press, New Haven & London, 2000, p. 213.

2 Hubert Damisch, „L'autre «Ich» ou le désir du vide. Pour un tombeau d'Adolf Loos”, *Critique*, nr. 339-340 (août-sept.): „Vienne début d'un siècle”, 1975, pp. 811-812.

3 Frank Lloyd Wright, „Limbaajul unei arhitecturi organice”, în Nicolae Lasca (ed.), *Funcțiune și formă*, Editura Meridiane, București, 1989, p. 425.

4 Heinrich Wölfflin, *Principii fundamentale ale artei*, Editura Meridiane, București, 1968, pp. 188-189.

MUNTENIA

„PALATE ȘI CONACE MUNTENEȘTI“

Text și foto: Gabriela MIRCEA

Proiectul cultural „PALATE ȘI CONACE MUNTENEȘTI“ face parte din proiectele finanțate de UAR din Timbrul arhitecturii, în anul 2024, în cadrul domeniului „Promovarea și introducerea în circuitul național și internațional a operelor de arhitectură valoroase”.

Scopul proiectului este realizarea unor rute culturale turistice, dezvoltate pe plan regional, pentru punerea în valoare a patrimoniului arhitectural muntenesc, pentru promovarea și introducerea în circuitul național și internațional a operelor de arhitectură valoroase, clasate sau nu ca monumente istorice sau de arhitectură, din zona Munteniei istorice.

În prima etapă s-a realizat conceptul, cu definirea criteriilor de selecție a obiectivelor, documentarea, fotografierea și formularea comentariilor, concretizate într-un material documentar în format electronic. Ulterior s-a realizat și o publicație cu tiraj redus.

Proiectul, care are în vedere identificarea, catalogarea și prezentarea unor posibile trasee turistice în zona Munteniei istorice (județele Argeș, Dâmbovița, Prahova, Buzău, Brăila, Călărași, Ialomița, Ilfov, Giurgiu, Teleorman și zona Bucureștiului) și care să interconecteze imobile cu destinația de palat, castel sau conac, a trecut în revistă, până la finalul acestei prime etape, un număr de 200 clădiri.

Conacul BELLU - URLAȚI

Conacul BRĂȚIANU - VILA FLORICA

Curtea lui CONSTANTIN AGA BĂLĂCEANU

Finalizarea acestui proiect, după etapa a doua planificată în 2025, o reprezintă realizarea unei hărți interactive a obiectivelor arhitecturale muntenesti. Rutele culturale-turistice rezultate se adresează atât specialiștilor, cât și turiștilor, interni sau străini, tuturor celor care vor să descopere patrimoniul arhitectural muntenesc și istoria sa și vor contribui la dezvoltarea turismului cultural în zonă.

La identificarea și selectarea obiectivelor cercetate a jucat un rol foarte important criteriul de bază care a ajutat la catalogarea imobilelor, și anume destinația de conac, castel sau palat, la un moment dat pe parcursul existenței sale. Intenția de identificare a palatelor și conacelor ca reședințe, permanente sau temporare, ale familiilor nobiliare sau boierești, a dus la extinderea listei și cu acele clădiri care au denumirea de castel. Pe de altă parte, nu au fost prinse în listă palatele cu funcțiuni administrative care, încă de la realizarea lor, au fost destinate acestui scop.

Imobilele vizate și identificate, în funcție de arealul județelor de amplasament, au fost încadrate în categorii distincte. Au fost identificate în primul rând imobilele cu valoare istorică sau arhitecturală înscrise în lista monumentelor, ulterior fiind adăugate și imobilele cu valoare istorică sau arhitecturală care nu sunt înscrise în lista monumentelor, cele din urmă fiind catalogate ca imobile cu valoare arhitecturală datate în secolul al XIX-lea, imobile cu valoare arhitecturală datate în prima jumătate a secolului al XX-lea și imobile cu valoare arhitecturală realizate în perioada din 1950 până în prezent.

După identificare, în urma analizei, aceste categorii au trecut printr-o nouă selecție care a impus organizarea în funcție de starea în care acestea se găsesc în momentul de față. Există imobile aflate în stare de conservare bună și foarte bună, alături de care sunt cele aflate în stare de conservare satisfăcătoare bună, dar și imobile aflate în stare de conservare precară. Din păcate, imobile cu deosebită valoare istorică au ajuns în stare de ruină, din această categorie făcând parte imobilele din care se păstrează doar beciurile, sau părți nesemnificative din volumetria originală. O parte dintre acestea au fost abandonate și s-au ruinat în ultimii ani, dar au rămas încă mărturie fotografice ale volumetriei, arhitecturii, chiar și ale detaliilor acestora.

Clădirile, aparținând diferitelor perioade, cu influențe stilistice bogate au putut fi catalogate în funcție de tipologia arhitecturală din care fac parte, astfel că au fost identificate grupuri de clădiri cu arhitectură neo-românească, altele cu influențe clasice, dar și clădiri cu influențe eclectice sau cu influențe ale stilului romantic.

Acestora li se alătură clădiri moderne, contemporane, cu elemente arhitecturale valoroase și caracteristici tipologice ale conacelor care au putut fi adăugate celor studiate.

O altă categorie selecționată, care și-a făcut simțită prezența, detașând anumite imobile de restul grupului, au fost unele construcții care au o puternică semnificație simbolică oferită ori prin înrădăcinarea datorată unei personalități istorice semnificative la nivel zonal cu care se identifică imobilul, ori prin arhitectul autor al respectivei clădiri sau prin stilul arhitectural căruia imobilul îi aparține.

Echipa, alcătuită din arh. Elena Iordache, arh. Roxana Gogan și coordonator arh. Gabriela Mircea, a desfășurat o activitate de cercetare, identificare și clasificare prin deplasări organizate pe zone, respectiv județe, prin culegerea de informații publice, abordarea unor colegi arhitecți din zonele respective și culegerea de date din surse bibliografice și informații online. Inițial, s-au identificat un număr de aproximativ 150 de obiective, urmărind îndeaproape toate criteriile enumerate mai sus și stabilind starea acestora de conservare, datarea (perioada în care au fost edificate) și dacă acestea sunt sau nu monumente istorice. Ulterior, pe parcursul desfășurării proiectului, numărul acestora s-a mărit la aproximativ 200 de obiective. Pentru obiectivele identificate și selectate au fost realizate fișele de prezentare cu informații privind istoricul, arhitectura, amplasamentul și importanța obiectivului la nivel local sau național, materializat prin fișele obiectivelor.

Conacul „LA CIREȘI”

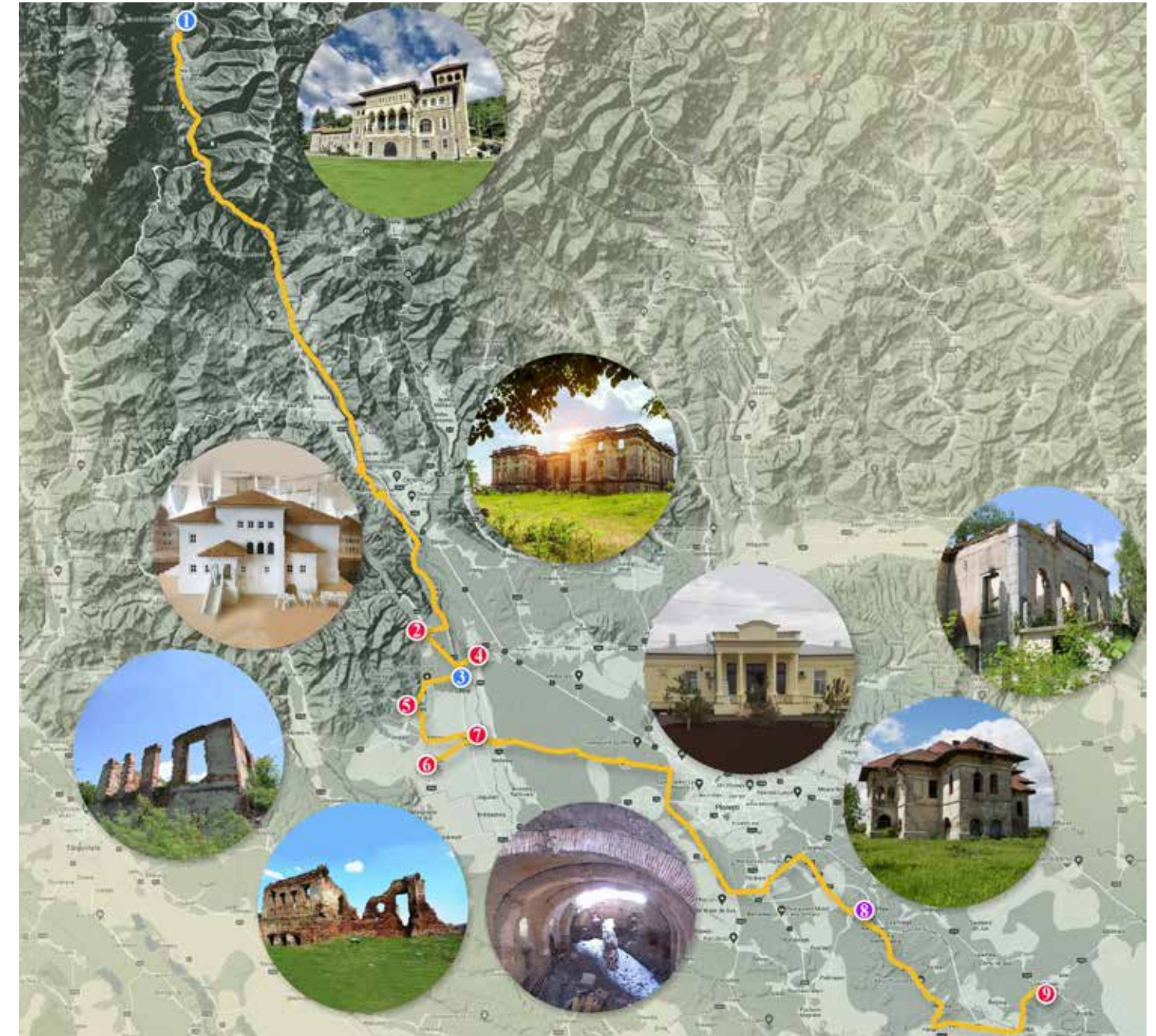
Conacul HAGI THEODORAKY

Conacul CANTACUZINO-RÂFOVEANU

Palatul DACIA

În urma acestei prime etape, în care obiectivele au fost identificate și realizate fișe de prezentare, se va trece la etapa a doua, în care, pe o harta interactivă (folosind Google Maps ca bază), să se realizeze trasee de vizitare însoțite de o scurtă prezentare. Pentru aceasta s-a realizat un traseu de exemplificare prezentat printr-un pliant.

Astfel se va realiza instrumentul pentru propunerea de trasee ce vor fi introduse în circuitul turistic, pentru excursii tematice și de promovare a arhitecturii de valoare la nivel regional însoțite de pliante pentru fiecare traseu propus. Fiecare obiectiv de pe traseu va avea o prezentare cu istoricul, arhitectura, amplasamentul și importanța acestuia la nivel local sau național. Traseele de vizitare propuse vor fi organizate pe mai multe criterii: pentru turiști, pentru specialiști sau trasee stabilite în funcție de vehiculul ales pentru realizarea circuitului.

Prin promovarea turistică a palatelor și conacelor specifice zonei Munteniei sperăm să fie apreciată, atât în rândul specialiștilor, cât și al publicului larg, istoria și arhitectura de valoare care încă este caracteristică sudului țării.

MARAMUREȘ- SATU MARE

Text: Ildiko MITRU

ÎMPREUNĂ SĂ RECUPERĂM CINEMATOGRAFUL „MINERUL”

Joi, 19 decembrie 2024, a avut loc ultimul eveniment din acest an organizat de arhitecții din Maramureș. S-a dorit, în primul rând, crearea cadrului pentru întâlnirea de la finalul anului a tuturor membrilor breslei, prilej de evaluare, într-un cadru eliberat de presiunea preocupărilor zilnice a acțiunilor organizate în anul care se apropie de final.

Un grup entuziast de arhitecți a organizat seara festivă a despărțirii de anul 2024 într-o locație care ne dorim să fie redată comunității, un obiect de patrimoniu căzut pradă provocărilor tranziției de ani de zile și, de curând, recâștigat de Primăria Municipiului Baia Mare.

Este vorba despre fostul **Hotel Sfântul Ștefan**, ridicat în 1910, un ansamblu Secession care includea și un teatru, cunoscut sub numele de „**Cinematograful Minerul**”, pe care arhitecții doresc să-l pună în fruntea listei de clădiri de patrimoniu ce trebuie, neapărat și urgent, restaurate.

În sala de spectacole, s-a realizat o scenografie adaptată cadrului oferit de monumentul care așteaptă să fie reînviat și ornamente de Crăciun au creat atmosfera care să marcheze poziția temporală a evenimentului.

Cu acest prilej, s-a prezentat Expoziția cu cele 34 de lucrări premiate la ediția a XV-a Bienalei Naționale de Arhitectură 2023, desfășurată sub deviza ÎMPREUNĂ, care a dat nota de optimism pe care ni-l dorim și în anul 2025, el fiind dovada performanțelor posibile în arhitectura contemporană a României.

Artiștii locali au oferit un spectacol de celebrare a sărbătorilor de iarnă, a fost promovată Bienala Națională de Arhitectură, s-au prezentat ecurile Anualei de arhitectură Nord-Vest 2024 și intențiile pentru noul an, au fost sărbătorite, evidențiate și elogiuate instituțiile, firmele, organizațiile profesionale și persoanele care au sprijinit activitatea arhitecților.

CALDERON 48

Text: **Olimpia SULTANA**

NOUTĂȚI EDITORIALE

Mulțumirile se îndreaptă către autori și către Ordinul Arhitecților din România. Ne bucură inițiativa OAR de a dona Bibliotecii UAR lucrări/proiecte editoriale finanțate din Timbrul arhitecturii ce se disting prin calitatea lor remarcabilă: noutatea și complexitatea abordării, dimensiunea inedită a subiectului tratat, valoarea științifică și documentară a cercetărilor, dar și prin adresabilitatea lor, vizând diverse categorii de public, de la specialiști în diverse domenii (arhitectură, urbanism, dar și istorie, istoria artei, studii culturale etc.) la un public larg. Acest demers este o contribuție necesară și o sursă importantă de completare și dezvoltare a fondurilor de documente deținute de Biblioteca UAR.

URANUS ACUM

coordonator Ștefan Ghenciulescu

„Uranus Acum” este un proiect editorial sprijinit de Ordinul Arhitecților din România prin Timbrul arhitecturii. Uranus de ieri cu realitatea de azi, un proiect despre istoria vie și despre spiritul comunitar, despre legăturile uneori invizibile între epoci ce par radical opuse. Este pasul către o reconstituire simbolică și analitică a unui realități urbane eliminate.

Cartea conține fotografii vechi și noi, planuri de arhivă și reconstrucții digitale, portrete de familie, acte de proprietate, decrete, precum și sinteze a câtorva zeci de interviuri cu foști locuitori și cu martori.

O istorie condensată a cartierului urmată de două texte dedicate marelui proiect ceaușist, concentrându-se pe elementul principal: Palatul Parlamentului. Veți găsi portaluri temporale, clădiri medievale, Belle Époque și moderniste, familii în hainele cele mai bune, străzi abrupte, o croitoreasă dintr-o casă de 3 metri lățime, câțiva dictatori, relatări despre renovarea urbană din Statele Unite și despre pierderea propriei case în Bucureștiul de atunci și de acum, orgolii și interese, incredibila rezistență a urmelor unui oraș dispărut, idei pentru vindecarea unui loc.

REVISTA SITA - STUDII DE ISTORIA ȘI TEORIA ARHITECTURII, OZYMANDIAS 3.0

Revista SITA - studies in History and Theory of Architecture, fondată în 2013, s-a afirmat drept principala revistă dedicată istoriei, teoriei și criticii de arhitectură din România, recunoscută la nivel național (CNCS, prin includerea în categoria A din domeniul Științelor Umaniste în 2020) și internațional prin indexarea în prestigioase baze de date (Arts and Humanities Citation Index, Scopus, EbscoHOST, CEEOL ș.a.). Revista a publicat numere tematice relevante care conțin cercetări și studii istorice, eseuri, interogări teoretice sau metodologice datorate unor specialiști renumiți la nivel internațional. Numărul 11 al revistei, „Ozymandias 3.0. Afterlives of the Architectural Ruin”, continuă această tradiție, propunând o dezbatere necesară despre semnificația ruinelor contemporane, chestionând valoarea lor expresivă, simbolică, funcțională sau critică.

CAIETELE RESTAURĂRII 2023

O serie de articole științifice despre conservarea și restaurarea patrimoniului cultural, culegeri de metodologii, norme și principii etice și, deopotrivă, mărturii ale experiențelor practice ale cercetătorilor și specialiștilor. Articolele sunt bazate pe experiența specialiștilor restauratori, arhitecți, urbanisti, chimiști, fizicieni, istorici de artă, biologi ș.a.

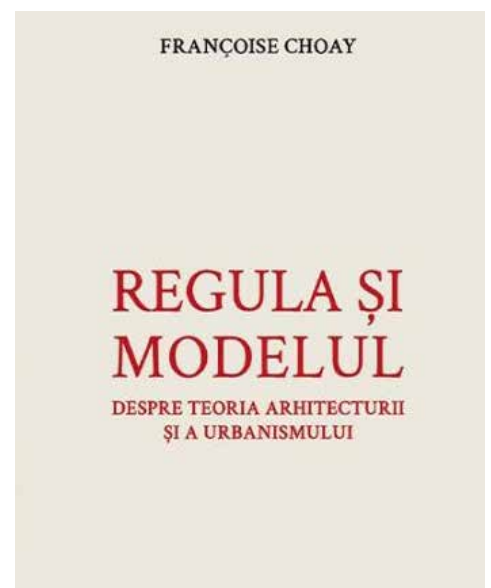
Fidelă politicii sale editoriale, publicația aduce în dezbatere teme urgente și necesare privind promovarea și protejarea patrimoniului cultural material, prin contribuția unor specialiști de prestigiu în domeniul conservării-restaurării și prin investigații, cercetare și intervenții specifice pe componenta artistică și cea de arhitectură. Tema numărului din 2023 vorbește despre oameni, acei specialiști în conservare și restaurare care își asumă o componentă teoretică și practică inedită, care pune sub lupă munca și experiența specialiștilor prin studii de caz, exemple de bună practică, reușite în contextul de lucru. Un scop declarat este motivarea unei noi generații de specialiști față de patrimoniul cultural.

REGULA ȘI MODELUL. DESPRE TEORIA ARHITECTURII ȘI URBANISMULUI

Françoise Choay

Proiectul editorial continuă seria traducerilor în limba română a reputei autoare franceze Françoise Choay, realizate de dr. arh. Kázmér Kovács (amintim „Alegoria Patrimoniului” sau „Patrimoniul la răscruce”). Apărută în prima ediție în 1980, „La règle et le modèle. Sur la théorie de l'architecture et de l'urbanisme” reprezintă azi o lucrare de referință de teorie a teoriei arhitecturii și urbanismului, în care autoarea se ocupă de amenajarea locuirii așa cum apare sub formă exclusiv textuală.

Traducerea, asigurată și de această dată de Kázmér Kovács, va contribui la mai buna cunoaștere a autoarei în spațiul cultural românesc, adresându-se unui public divers, aparținând lumii academice, cercetării și domeniului profesional al arhitecturii și urbanismului: arhitecți, designeri, urbanisti, cercetători, studenți, profesori, dar și specialiști din domenii învecinate, cum ar fi filosofie, arte vizuale, istoria și teoria artei, litere ș.a.

ARDEALUL ÎN SPAȚIUL SUD-EST EUROPEAN. STUDII DE ISTORIE A HABITATULUI DIN ZONA ROMÂNIEI ÎN SECOLELE IX–XIV

Continuând tematica volumului precedent, „Geneza orașelor medievale în Transilvania”, prezentul volum, al cărui autor este acad. dr. arh. Paul Niedermeier, cuprinde studii de referință privind evoluția habitatului între secolul al IX-lea și secolul al XIV-lea în zona României, adică în perioada conturării treptate a structurilor de habitat și a organizării teritoriale în diferitele provincii ale țării, mai ales, în zona centrală a acesteia.

MUTAȚII ÎN ARHITECTURA LOCUINȚEI INDIVIDUALE ÎN ROMÂNIA 1947-1989

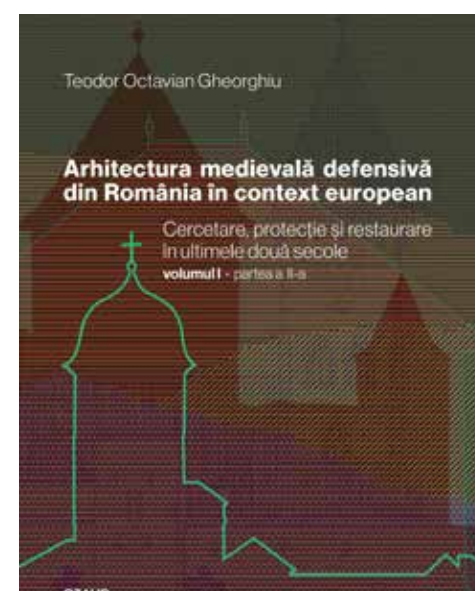
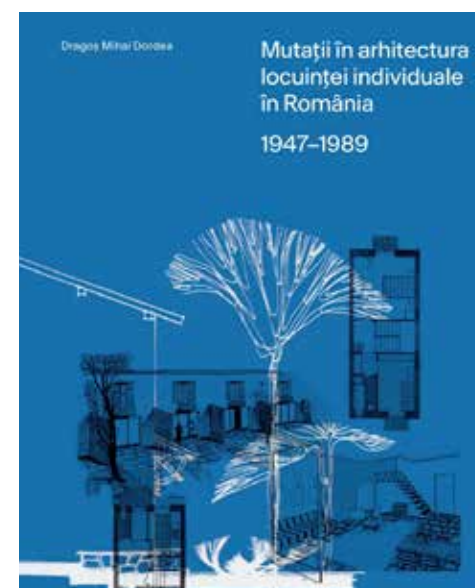
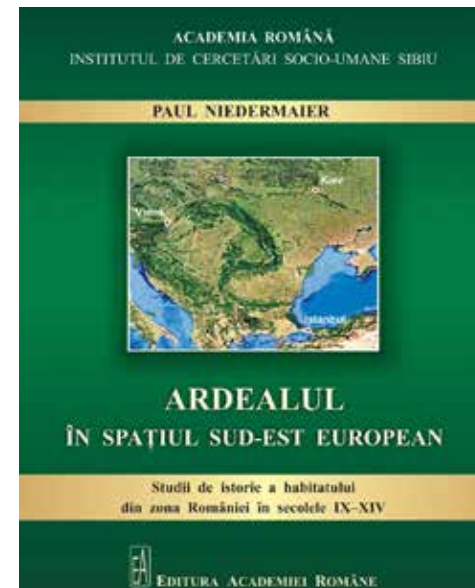
Dragoș Mihai Dordea

Cartea pe care o propune Editura UAUIM este prima lucrare care tratează subiectul locuinței în perioada 1947-1989 la nivel național, acoperind mediile urban și rural și are la bază lucrarea de doctorat a autorului, susținută în septembrie 2014 în cadrul școlii doctorale a UAUIM, sub îndrumarea prof. univ. dr. arh. Emil Barbu Popescu. Autorul este absolvent al Academiei de Arhitectură a Universității Elveției Italiene (Accademia di Architettura, Università della Svizzera Italiana), cu un master în studii avansate în arhitectura teritoriului la aceeași universitate. Proiectul este unic în peisajul editorial arhitectural și academic în România și prezintă primul pas în completarea istoriei recente a arhitecturii românești prin prezentarea fenomenului arhitecturii locuinței individuale în România în perioada dintre încheierea celui de-al Doilea Război Mondial și Revoluția din decembrie 1989. Cercetarea fundamentează relevanța studiului arhitecturii locuințelor individuale din respectiva perioadă și scoate la lumină o întreagă serie de date noi și conexiuni economice, legislative, culturale, politice, statistice, stilistice etc. În problematica mai vastă a locuirii contemporane, volumul ar deveni un material de referință pentru înțelegerea temei mai vaste a locuirii postdecembriste nu doar în cazul locuințelor individuale, ci și a celor colective sau semi-colective.

ARHITECTURA MEDIEVALĂ DEFENSIVĂ DIN ROMÂNIA ÎN CONTEXT EUROPEAN

Teodor Octavian Gheorghiu

Cartea propusă de Editura Ozalid îl are ca autor pe Teodor Octavian Gheorghiu, specialist în domeniul arhitecturii medievale de apărare, și urmărește procesul de restaurare a obiectivelor medievale cu caracter defensiv atât prin cercetări de arhivă, cât și printr-un bogat material documentar și ilustrativ, realizat de autor pe parcursul câtorva decenii de cercetare. Proiectul este bine argumentat și se adresează celor interesați de acest domeniu (studenți, cercetători), factorilor implicați în procesul de conservare și restaurare a monumentelor de arhitectură (reprezentanți ai autorităților centrale și locale), dar și unui public mai larg, pasionat de istoria arhitecturii medievale.

BOLNIȚE. ARHITECTURĂ, ICONOGRAFIE, ISTORIE

Luiza Zamora

Proiectul propus de Asociația Art Conservation Support face parte dintr-o serie de cărți dedicate monumentelor medievale din Bucovina, Târnava Mare, Oltenia, realizate de specialiști în restaurare și în valorificarea patrimoniului. Cartea se ocupă de un aspect mai puțin cunoscut, bolnițele mănăstirești, prezentate atât din punct de vedere arhitectural, cât și ca entități care mărturisesc despre începuturile asistenței medicale la noi.

„Ce este o Bolniță? Etimologia ar duce la boală, la suferință, la vârstă înaintată. Sensul era acesta atunci când s-a început construirea, în afara zidurilor ansamblului bisericii mari a unei mănăstiri, a unor așezăminte mici care îndeplineau și acest rol social. Dar componenta religioasă nu putea lipsi din acest mic grupaj cu funcțiuni diferite. O capelă sau un paraclis a apărut pentru a răspunde nevoilor spirituale ale trăitorilor de aici. În timp, aceste bisericuțe au devenit importante creații de arhitectură, au fost acoperite cu ansambluri murale dintre cele mai valoroase. Dar, dacă funcția socială a dispărut, fiind preluată de instituții specializate, cea de lăcaș de închinăciune s-a păstrat, odată cu preluarea și perpetuarea denumirii: BOLNIȚĂ”.

CAIETE ARA, ARHITECTURĂ, RESTAURARE. ARHEOLOGIE, NR. 14/2023

Revista Caiete ARA, editată de Asociația ARA (Arhitectură. Restaurare. Arheologie) este o publicație științifică dedicată publicării și difuzării naționale și internaționale a rezultatelor cercetării celor mai recente contribuții în domeniile conexe ale arhitecturii, arheologiei, istoriei artei și protejării patrimoniului. Ea se adresează specialiștilor și are un impact semnificativ prin indexarea în baze de date importante. Pe lângă studii speciale, revista publică opinii ale unor specialiști referitoare la starea actuală a unor situri arheologice și monumente istorice și prezintă recenzii referitoare la studii de specialitate de ultimă oră. Revista Caiete ARA a reușit să devină, la numai trei ani după apariția primului număr, o prezență remarcată în termeni pozitivi de către mediile academice internaționale. Exemplare ale celor trei numere apărute până acum se află astăzi în bibliotecile celor mai importante instituții de cercetare și universități din Europa. În propunerea editorială pentru actualul număr se regăsesc studii originale și relevante pentru domenii de cercetare precum arhitectura arheologică, arheologia contemporană sau teoria și gestionarea patrimoniului etc.

CARTEA-OBIECT „IMAGINÂND EVIDENȚA”

Álvaro Siza

O mărturie personală și fundamentală a marelui arhitect. Traducerea unei lucrări esențiale despre formarea și evoluția oricărui arhitect, fiind o contribuție fundamentală la înțelegerea gândirii arhitecturale a prestigiosului arhitect portughez Álvaro Siza. Cartea oferă, de asemenea, oportunitatea de a relua unele lucrări fundamentale - cum ar fi casa de ceai Boa Nova și piscinele din Leça da Palmeira - din perspectiva lui Siza, care este atât poetică, cât și pragmatică.

VIRGIL ISĂCESCU (1938-2024)

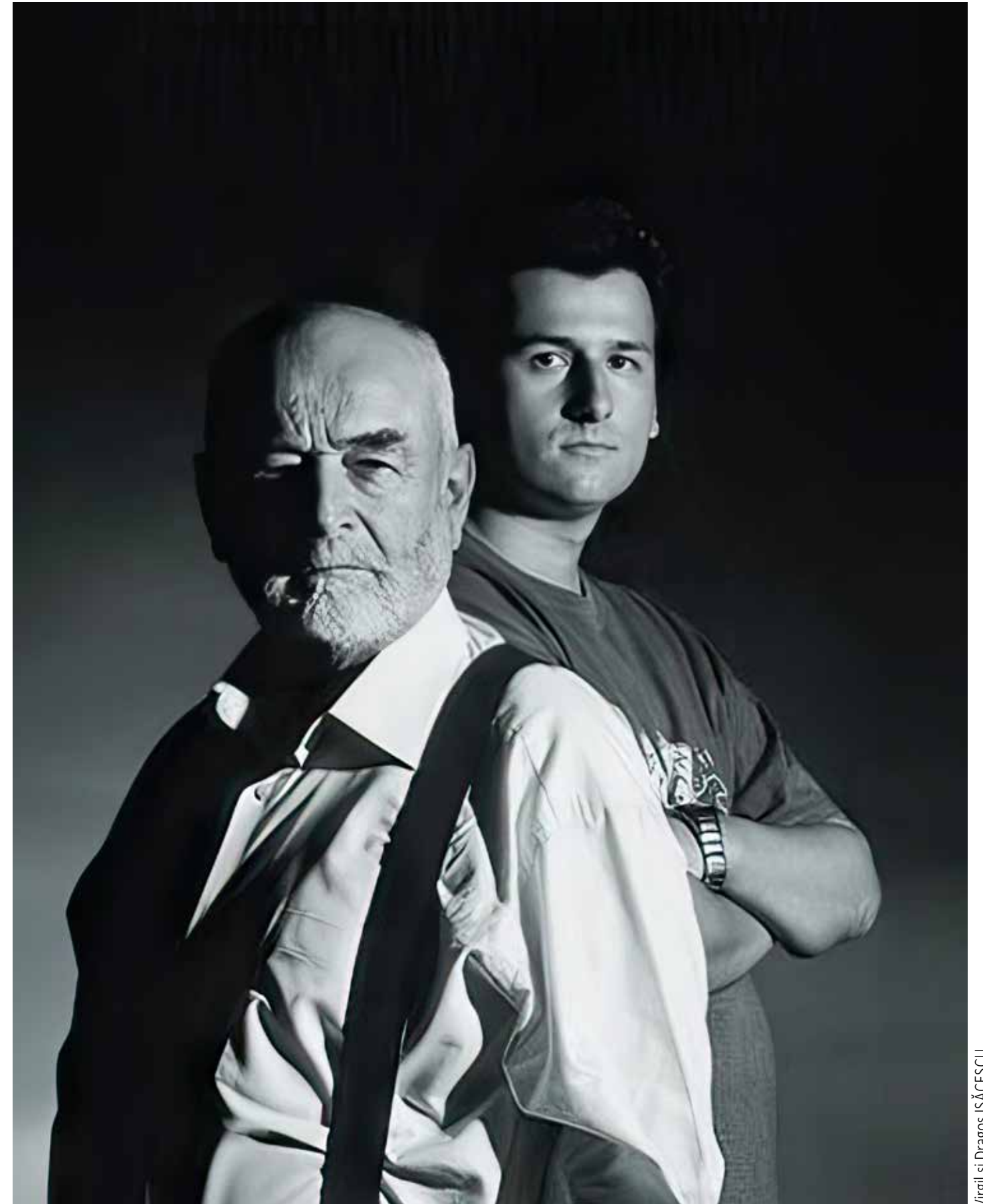
Text: Comunicat UAR

Ne-a părăsit cel mai minunat arhitect peisagist, Virgil ISĂCESCU. Nimeni nu știa să transforme orice bucată de teren într-un tărâm de basm așa cum făcea Virgil Isăcescu. Farmecul, bonomia, imaginația, originalitatea sa ne-au bucurat și încântat.

Arhitectul Virgil Isăcescu a absolvit Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” în anul 1965 și a fost repartizat la ISPA București, unde a elaborat proiecte pentru o serie de construcții legate de industria alimentară și agroindustrială. A întocmit și proiectul pentru Observatorul Meteorologic din Cluj-Napoca, și sistemul de alimentare cu apă a orașului Bagdad din Irak. Dar vocația sa a fost modelarea și amenajarea terenului, arta grădinilor și dialogul cu natura spre care s-a îndreptat, sub influența celui pe care îl recunoaște ca mentor, arhitectul Valentin Donose.

Pilot, drumeț-călător, boem, visător și creator, Virgil ne-a făcut lumea și viața mai frumoase. Dragoș Isăcescu, fiul său, a preluat ștafeta!

Virgil și Dragoș ISĂCESCU

LA MINE, ÎN CENTRUL GRĂDINII STĂ OMUL CU PREOCUPĂRILE, PLĂCERILE ȘI STILUL SĂU DE VIAȚĂ

Virgil ISĂCESCU alături de Ion DIAMANDI

Acumulând o vastă experiență, arhitectul Virgil Isăcescu este seniorul grădinilor din țară, cel care a realizat, în peste trei decenii, zeci de proiecte de splendide grădini, adevărate oaze de relaxare, dar și modele și inspirație de urmat. Succesul proiectelor sale se datorează atât științei de a integra în cadrul amenajărilor de grădină tehnicile și ideile noi, cât mai cu seamă capacității sale de inventivitate, de a găsi cele mai bune și spectaculoase soluții. De numele lui Virgil Isăcescu se leagă primele grădini din țară în care apar căderile de apă, iazurile, colinele, zonele alpine, aranjamentele cu pietre și stânci de dimensiuni mari, podurile și pontoanele.

Virgil Isăcescu a realizat proiecte de grădini la terasele de pe litoral, o grădină din Parcul Cișmigiu, grădina Palatului Ghica Victoria, grădinile Expo Flora.

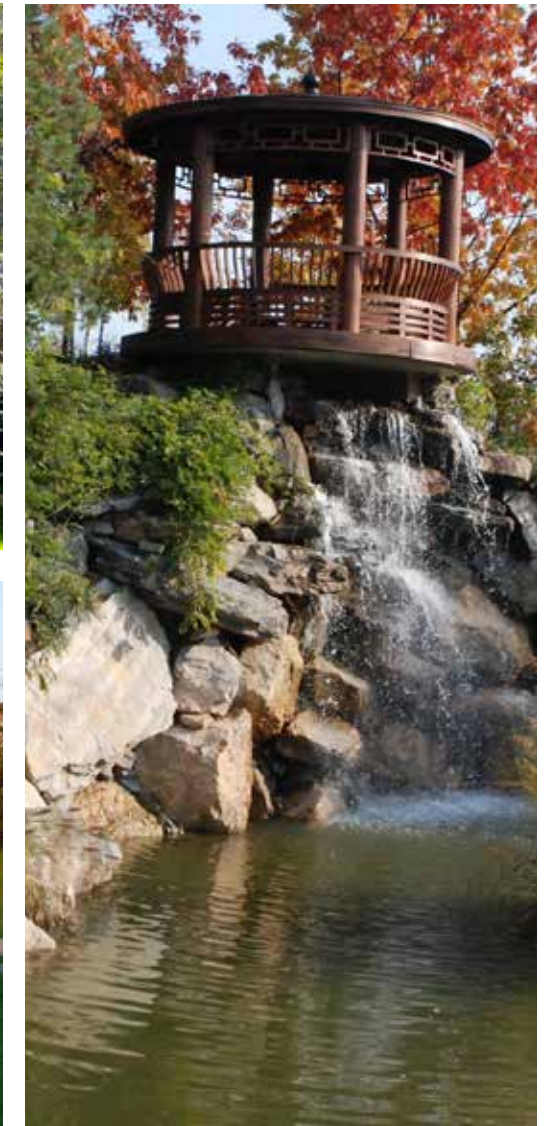
Ritmul și echilibrul grădinilor realizate de Virgil Isăcescu rezidă din aranjamentul elementelor și materialelor de pe amplasament. Din punctul său de vedere, scopul arhitectului de grădină și peisaj este de a combina culorile artificiale cu cele naturale. Aproximarea casei și prelungirea grădinii către un lac sau mare este benefică. În lipsa acestora, cum se întâmplă în marea majoritate a cazurilor, apa poate lua forma unui iaz sau a unui râuleț și, în cazul fericit, al unei piscine. Arhitectul Virgil Isăcescu pledează pentru menținerea elementelor

tradiționale și punerea lor în valoare, păstrându-se astfel un design autentic al grădinii. De exemplu, se poate păstra gardul original de lemn sau din nuiele.

Casele moderne se caracterizează prin deschideri vitrate foarte mari. Deseori ferestrele pur și simplu dispar și întregul perete este din sticlă, oferind întreaga priveliște, precum și impresia unei legături directe cu mediul înconjurător. Foarte spectaculos poate fi în acest caz colțul casei, amândoi pereții acestuia fiind din sticlă. Dorința omului este să vadă și să simtă natura, nu ca ea să fie subjugată. Grădina modernă trebuie să fie cât mai naturală.

Pentru a asigura continuitatea dintre mediul interior și cel exterior, se renunță și la terasă, podeaua casei fiind la aceeași înălțime cu solul. În aceste cazuri, grădina trebuie concepută diferit. Grădina devine o continuare a casei. Sunt excluși arbori care împiedică vederea în adâncime. În schimb, se poate apela la iarbă mai înaltă și mai „sălbatică”, la arbuști, de preferat de dimensiuni și pietre/stânci de dimensiuni mai mici.

Text: Ion DIAMANDI,
preluat de pe site-ul
Life and style

ACTIVITATEA COLEGIULUI DIRECTOR ȘI A SENATULUI

Text: Mirela MERCURIANU

ȘEDIȚA COLEGIULUI DIRECTOR DIN DATA DE 05.12.2024

Principalele puncte aflate pe ordinea de zi ale ședinței au fost:

- Acordarea ajutoarelor sociale pentru membrii aflați în dificultate.
- Acordarea unor ajutoare ocazionale pentru membrii aflați în dificultate cu ocazia sărbătorilor de iarnă 2024/2025.
- Aprobarea unei finanțări suplimentare pentru proiectul cultural „Festivalul Pădurii”, organizat de Prietenii Școlii de la Bunești și UAR.
- Avizarea propunerii de prelungire a contractului încheiat de UAR cu Rețeaua de sănătate Regina Maria.
- Aprobarea unei finanțări pentru proiectul cultural „Arhitectii și arhitectura - noi provocări”.
- Aprobarea transferului unor mijloace fixe din proprietatea UAR în folosința unor structuri teritoriale ale UAR.
- Aprobarea unor măsuri privind personalul angajat al UAR.
- Aprobarea contractării unor servicii de gestionare a platformei Instagram pentru UAR.

S-AU EMIS URMĂTOARELE DECIZII:

Decizia nr. 18 din 5.12.2024 privind aprobarea unor ajutoare ocazionale pentru unii membri ai Uniunii Arhitecților din România aflați în dificultate.

Decizia nr. 19 din 5.12.2024 privind aprobarea unei finanțări nerambursabile din Timbrul arhitecturii pentru proiectul cultural „Festivalul Pădurii”, organizat de Prietenii Școlii de la Bunești și Uniunea Arhitecților din România.

Decizia nr. 20 din 5.12.2024 de avizare a propunerii de prelungire a contractului nr. 2118 din 1.04.2010.

Decizia nr. 21 din 5.12.2024 privind aprobarea unei finanțări pentru proiect cultural, conferință profesională și expoziție Argeș-Vâlcea.

Decizia nr. 22 din 5.12.2024 privind transferul unor bunuri din proprietatea UAR în folosința gratuită a Centrului de Cultură Sibiu și a Sucursalei Maramureș-Satu Mare.

Decizia nr. 23 din 5.12.2024 privind acordarea sumei de 300 lei angajaților UAR cu ocazia Sărbătorii Crăcinului.

Decizia nr. 24 din 5.12.2024 de aprobare a contractării unor servicii de gestionare a postărilor UAR pe platforma Instagram.

ȘEDIȚA SENATULUI DIN DATA DE 12.12.2024

Principalele subiecte aflate pe ordinea de zi a ședinței au fost:

- Acordarea ajutoarelor sociale financiare unor membri ai UAR pentru probleme de sănătate sau pentru alte situații de dificultate.
- Modificarea și completarea Hot. Senat 7 din 27.02.2020 - privind plata restanțelor la cotizație.
- Aprobarea modificărilor la contractul încheiat cu rețeaua de sănătate „Regina Maria”.
- Aprobarea proiectului de hotărâre a Senatului pentru aprobarea contribuției membrilor la susținerea programului social de sănătate derulat prin rețeaua Regina Maria.
- Aprobarea proiectului de hotărâre a Senatului pentru aprobarea contribuției simpatizanților pentru programul social de sănătate „Regina Maria”.
- Aprobarea primirii de noi membri.
- După finalizarea lucrărilor ședinței, în continuare, membrii Senatului participă la evenimentele culturale organizate la Centrul de Cultură Arhitecturală din str. J. L. Calderon:
- Acordarea premiilor pentru proiectele realizate în sem. II/2024 de către studenții de la U.A.U.I.M., anii I-V;
- Prezentarea vizitei în Mexic a doamnelor Beatrice Joger și Ioana Alexe cu expoziție de arhitectură; prezentarea a avut loc cu participarea excelenței sale doamna ambasador a Mexicului, Amparo Eréndira Anguiano Rodríguez.

S-AU EMIS URMĂTOARELE HOTĂRÂRI:

Hotărârea nr. 14 din 12.12.2024 cu privire la acordarea ajutoarelor sociale financiare pentru probleme de sănătate sau alte situații de dificultate în care se află unii membri.

Hotărârea nr. 15 din 12.12.2024 de modificare și completare a Hotărârii Senatului nr. 7 din 27.02.2020 privind unele măsuri de plată a restanțelor cotizației.

Hotărârea nr. 16 din 12.12.2024 privind programul social derulat prin rețeaua de sănătate „Regina Maria”.

Hotărârea nr. 17 din 12.12.2024 privind contribuția membrilor la susținerea programului social derulat prin rețeaua de sănătate „Regina Maria”.

Hotărârea nr. 18 din 12.12.2024 privind contribuția simpatizanților pentru programul social de sănătate prin rețeaua de sănătate „Regina Maria”.

Hotărârea nr. 19 din 12.12.2024 cu privire la primirea de noi membri.

Hotărârea nr. 20 din 12.12.2024 cu privire la aprobarea rectificării bugetare la Bugetul Timbrului Arhitecturii aferent exercițiului financiar 2024.

**ARCHY FEST - FESTIVALUL CARE SCOATE
ARHITECTURA ÎN STRADĂ**

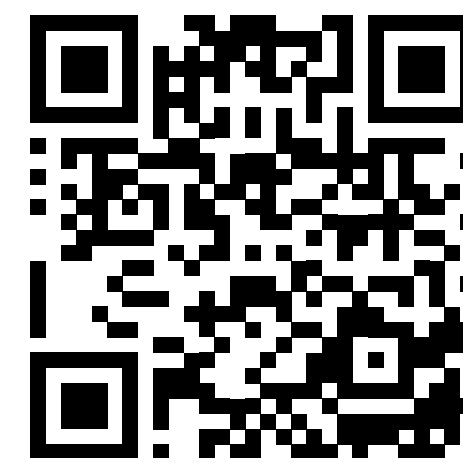
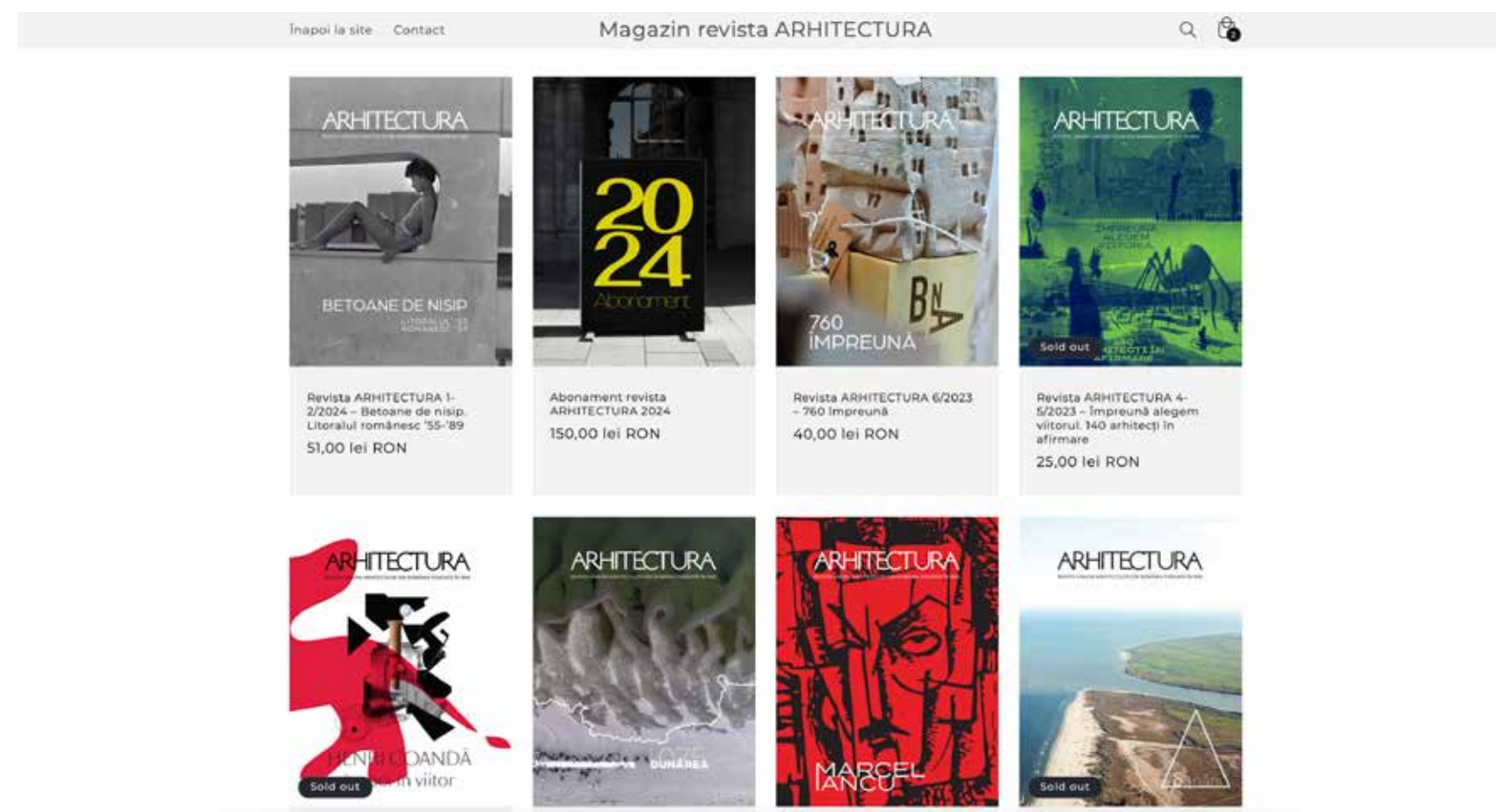

reddot award
design concept 2024

PUTEȚI CUMPĂRA
REVISTA DE PE
SITE-UL NOSTRU:

www.shop.arhitectura-1906.ro

BOGDAN NEAGU - PREMIUL UAR
LA ANUALA DE ARHITECTURĂ, BUCUREȘTI, 2024